Ecologia – o şansă pentru mileniul trei

NATURA

Nr. 11 (357) Noiembrie 2021

Publicaţie de ecologie, turism şi cultură Director: Alecu Reniţă

DEMNITATE ȘI COMPETENȚĂ, NU FALĂ ȘI AROGANȚĂ

Alecu RENIȚĂ

Multe din necazurile oamenilor se trag din fudulie și prostie. Uneori, comunități întregi plătesc bir greu acestor vicii devoratoare, care întunecă și urâțesc viața individuală, colectivă și socială. Practic, nu există grup uman sau etnic, fără persoane purtătoare de aroganță, importanță, vanitate, mândrie goală, incultură. În Dicționarul Explicativ al Limbii Române (DEX) cuvântul FALĂ este lămurit, în ordine semantică descrescândă prin: trufie, îngâmfare, înfumurare, orgoliu. Iar trufia nu-i altceva decât atitudinea disprețuitoare și arogantă, plină de mândrie deșartă și de înfumurare față de oamenii din preajmă, din colectiv și comunitate, față de Țara în care trăiești – de istoria, limba și cultura ei. În cazul dat nu mă refer la specimenele cu aere de superioritate, care timp de o jumătate de veac de conviețuire pe pământul Moldovei, au refuzat, din dispreț față de papuași, să învețe să spună „Bună ziua” sau „Mulțumesc”, ci la moldovenii umflați în pene, îngâmfați, inculți și făloși din diferite colective, instituții de stat și servicii publice, care îi desconsideră pe conaționalii lor, își defăimează înaintașii, părinții, neamul, limba și propria istorie. Caut de mai mult timp să înțeleg – fala, trufia, înfumurarea, lingușeala, fățărnicia, prostia sunt doar vicii individuale sau devin, treptat, parte din caracteristica moldovenilor „independenți”? Ar fi bine să examinăm împreună, cât mai obiectiv, transformările pe care le suportă o comunitate etnică sau alta, fără să ne grăbim să-i etichetăm cu hurta, fiindcă interesul meu este să ne însănătoșim neamul, nu să-l blamăm sau să-l disprețuim. Destul au făcut-o și o fac alții...

Analizând evoluțiile complexe prin care a trecut și trece societatea moldovenească, să ținem cont că în afară de cataclismele sociale provocate de regimul de ocupație – ca foametea organizată, asasinarea și deportarea elitelor – comuniștii au adus pentru „tăt nărodu” valorile lor stricăcioase și le-au implementat cu forța: desconsiderarea personalității și intelectualității, avansarea lichelelor, mediocrităților și nulităților slugarnice; crearea în sate și orașe, în colectivele de muncă a rețelelor de informatori, pârâtori și turnători; deprinderea populației rurale de a participa la hoțiile mărunte în colhozuri („în colhoz, pe dealul mare, cine fură – acela are!”).

După serviciul obligatoriu în armata sovietică, mulți tineri se reîntorceau acasă mutilați moral, cu apucături urâte ca beția, trândăvia, bătaia, incultura agresivă, înfumurarea, fudulia că ei „au slujit la rachete, tancuri sau avioane, nu ca proștii din sat” etc. Unii colegi de clasă, băieți buni la școală, din familii vrednice, în doi ani de armată sovietică, deveneau de nerecunoscut – se transformau în brute, în găinari, fugeau de lucru, parazitau pe seama părinților, până îi duceau cu zile în mormânt. Din armată, ei aduceau în comunitate fala imperială, disprețul față de propriul neam, rușinea de a fi băștinaș din Moldova, de a vorbi în limba maternă. Se ajungea până la ultima fază de ridicol: cei de la „avioane” uitau în doi ani „moldoveneasca primitivă” și cereau de la părinți, rude și cunoscuți să vorbească în rusă, să înțeleagă și ei. Satul legase de gâtul lor zicala populară – Prostul dacă nu-i fudul, parcă nici nu-i prost destul. Despre ce fel de demnitate umană sau națională putem vorbi în perioada brejnevistă, când se cunoaște că fala imperială și înfumurarea de a se prezenta altul decât era în realitate, a determinat cam jumătate de milion de moldoveni să declare că ei sunt ruși sau homo sovieticus, iar limba lor maternă este rusa?

La foarte mulți conaționali – îngâmfarea, trufia, lăudăroșenia, disprețul, incultura, identitatea falsă, lingușeala, fățărnicia, fala de a se da altul, coada de păun – sunt vicii prezentate drept calități. Ele, toate, acoperă golul interior, după pierderea demnității umane și naționale. De aceea, la acești conaționali obrazul nu roșește, când umblă cu cerșitul prin lume, nu au mustrări de conștiință, când cer cetățenia română, dar defăimează România, nu le tremură niciun nerv pe față, când mint cu nerușinare la București, Bruxelles sau Moscova, nu au nicio problemă să-și disprețuiască alegătorii, să-i insulte că „moldovenii nu vor Unirea”, să-i poarte pe drumuri. Făloșii, înfumuraţii, aroganții, moldoivanii și incompetenții stau încuibați de mult timp în instituțiile statului și serviciile publice, iar lingușitorii și țucălarii le cântă osanale și îi ridică în slăvi.

De foarte mulți ani, fala a înlocuit demnitatea în R.Moldova. Nimic nu se va schimba spre bine, dacă incompetenții, trufașii, lingușitorii și îngâmfații nu vor fi fugăriți de la palat, iar în capul mesei să fie promovați oameni cu demnitate și cu dragoste față de acest popor și pământ prea răbdător. Avem nevoie de demnitate și competență, nu de fală și aroganță. Doar se știe: fală goală, traistă ușoară!

Codrii Tigheciului în culisele toamnei

Silvia URSUL

Tigheci - Râu, Ținut, Codru. Pe cât de verde și proaspăt vara, pe atât de ruginiu toamna... Aceiași copaci falnici, cu crengi viguroase și trunchiuri solide, care vara fremătau a răcoare, purtau acum straie de chihlimbar și cupru. Noroc că i-am prins cât încă mai aveau frunza pe ei, însă dacă veneam cu vreo două săptămâni mai devreme, ce spectacol avea să fie! Ce nuanțe de foc și de aramă aveau să strălucească în bătaia luminii de toamnă, moale și fină ca mierea care curge în straturi vâscoase!

Chiar și așa, atunci când am poposit în Codrii Tigheciului, la final de octombrie, copacii încă-și mai țineau podoabele colorate cât mai aproape de ei, certându-se cu vântul care dorea să le șterpelească micile pete de culoare. Din când în când, așa din nimic, câte o frunză se desprindea de la locul ei și luneca lin spre covorul de la poalele copacilor, alăturându-se suratelor sale care au ajuns acolo jos un pic mai devreme.

În codrii aceștia, care poartă numele râulețului Tigheci, am intrat pe la marginea satului Cociulia din raionul Cantemir. După ce am trecut de Mănăstirea „Acoperământul Maicii Domnului", am făcut la stânga, apoi am urmat drumul de țară care se așternea la vale. Drumul intră în pădure pentru a ajunge la izvorul lui Avram – un fir de apă destinat drumeților însetați, ascuns într-o mică vâlcea. Când am ajuns, dormea și el ca toată ființa din pădure, însă de acolo porneau cărări ce duceau spre miezul codrilor, spre scena unde toamna își amenaja decorul, vopsind în cărămiziu și culisele, și covorul, și întregul fundal.

În acea zi frumoasă de duminică însorită, am fost martorul mut al ultimei reprezentații de culoare a codrilor, care se pregăteau să ia o pauză de odihnă binemeritată. Copacii bătrâni, seculari, cu coroane traversate de razele soarelui, cugetau molcomi pe lângă puieții tineri, aflați la primele toamne. Un june de arțar, subțirel și firav ca toți tinerii, își etala cu un pic de sfială frumosul și ametitorul galben cu care această toamnă l-a îmbrăcat, iar în jur arbuștii și lăstarii ce s-au grăbit să-și lepede hainele se făceau că nu-și văd vecinul elegant. Iedera de pădure se încolăcea ca un șarpe viclean pe arborii vânjoși, iar acolo unde întâlnea un spațiu prea mare între copaci, își trimitea lianele pe jos, în linii paralele care brăzdau covorul atât de gros și uniform, alcătuit din sufletele a milioane de frunze chemate să-i țină de cald pământului.

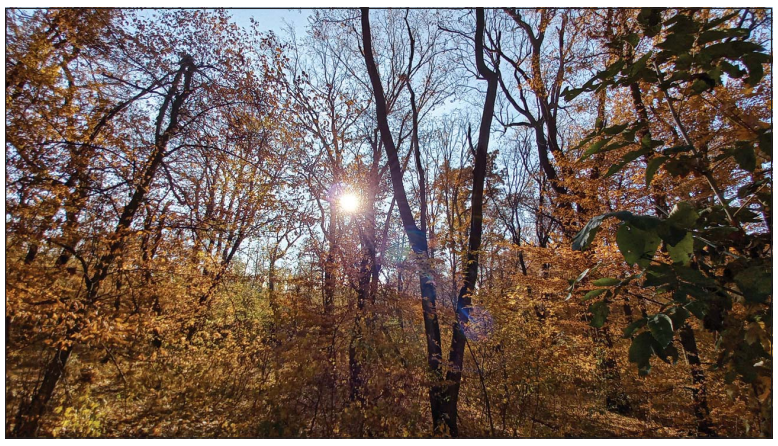

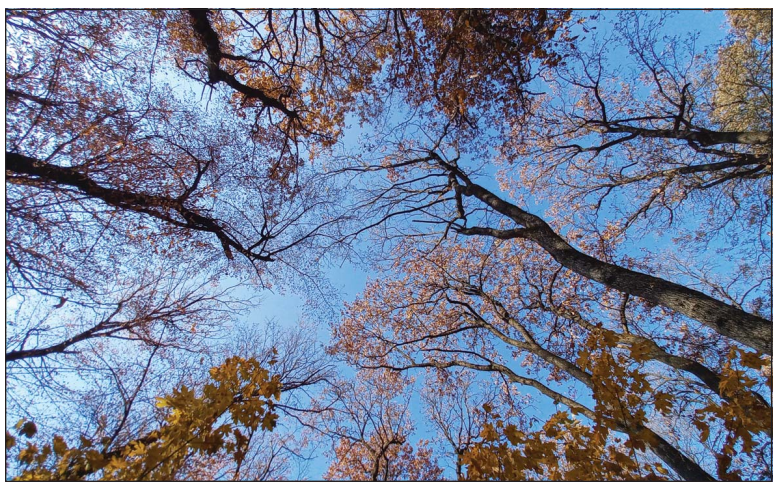

Toată cumpăna versanților abrupți, care se perindă între satele Lărguța, Capaclia, Cociulia și Hănășeni era împodobită de spectrul culorilor de toamnă: stejarii, gorunii, carpenii, frasinii, teii și cireșii se luau la întrecere și-și etalau unii altora cele mai pure nuanțe de galben, portocaliu, roșu, bordo și o infinitate de nuanțe intermediare. Dealurile ardeau sub vraja toamnei până hăt la orizont, până unde se confundau cu sângeriul apusului de soare.

Aceste coline ale Tigheciului, care au stat de mii de ani ca o regiune geografică aparte la hotarul stepei din Bugeac și lunca mlăștinoasă a Prutului, reprezintă și acum un „ostrov" de pădure la sudul țării, cel mereu prăfuit și pârjolit de secetă. Izolat de întinsele păduri ale Moldovei centrale, codrul de la Tigheci este și acum un loc legendar și drag pentru locuitorii acestui ținut. Cronicarul Miron Costin i-a redat cel mai bine însemnătatea locală: „codrișorul lor, ce au ei [codrenii tigheceni – n.n.] acolea, anume Chigheciul".

Așadar, „codrișorul" meu, mai frumos ca niciodată, arzând în culori de chihlimbar în prag de iarnă – o imagine care merită să călătorească în lume ca o carte poștală!

MORILE DE VÂNT DE LA BEȘALMA

La întrecere cu vântul...

Vadim ȘTERBATE

Basarabia era pe timpuri presărată cu mori de vânt și de apă, care, pe lângă menirea lor utilitară, dădeau acestor locuri o imagine aparte. Zecile de mori așezate în rând, din fotografiile de epocă, par un lucru fantastic, dar acestea chiar au existat și au funcționat decenii și chiar secole în ținuturile noastre.

Astăzi, între Nistru și Prut, fostele mori de vânt pot fi numărate pe degete, iar faptul că într-un sat de la sud s-au păstrat tocmai două este un lucru care merită a fi apreciat. În localitatea Beșalma, din preajma Comratului, localnicii spun că au fost zeci de mori așezate în locurile unde vântul își făcea de cap. Morile de aici erau de tip bulgăresc și puteau fi întoarse cu fața în partea în care vântul bătea mai tare. În comparație cu morile care au mai rămas la Cernoleuca, Gaidar și Mileștii Mici, acestea de la Beșalma s-au conservat mult mai bine, dar cu toate acestea nu se mai utilizează.

Deși acum câțiva ani, când erau probleme cu aprovizionarea cu energie electrică, acestea au fost repuse în funcțiune pentru o perioadă și au fost de mare ajutor.

Localnicii cred că și acum morile ar putea fi utilizate, doar că sunt necesare reparații nesemnificative, inclusiv renovarea paletelor. Morile electrice le-au înlocuit, cu timpul, pe cele de vânt și de apă, dar nu a dispărut amintirea despre ele. Acum mai multe decenii carele cu boi sau cai se îndreptau spre mori cu saci de grăunțe care se transformau în făină, iar astăzi în jurul lor e pustiu.

În interior s-a păstrat angrenajul de lemn și pietrele de moară, care de mult nu au mai măcinat grăunțe. Bătrânii povestesc că aceste mori făceau făină bună, care nici nu se compară cu cea cumpărată astăzi de la magazine. Pe timpuri, când încă nu exista energia electrică, nobilii foloseau morile pe bază de păcură, dar țăranii simpli măcinau făina de grâu și porumb cu ajutorul vântului și al apei. Peste 2 500 de mori ar fi fost în Basarabia până la cel de-al Doilea Război Mondial, mori care au rămas imortalizate doar în fotografii și tablouri, așa că cele două mori de la Beșalma, care sunt aproape întregi, constituie mândria sătenilor.

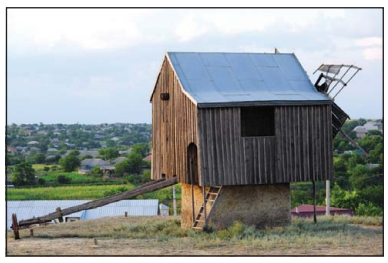

Distanța de la Chișinău:

➢ **117 km**

Orașe apropiate:

➢ **Comrat – 19 km**
➢ **Ceadâr-Lunga – 29 km**

Atracții turistice în regiune:

➢ **Muzeul Național Găgăuz de Istorie și Etnografie „D. Caracioban" din Beșalma (1 km)**

➢ **Moara de vânt din Gaidar (35 km).**

Cartea „99 de atracții turistice din Republica Moldova" poate fi procurată din librării sau de pe www.bookstore.md.

NOTA BENE: Turiștii îi pot contacta pe colaboratorii muzeului local sau pe funcționarii primăriei pentru a obține permisiunea proprietarilor de a vizita și interiorul morilor!

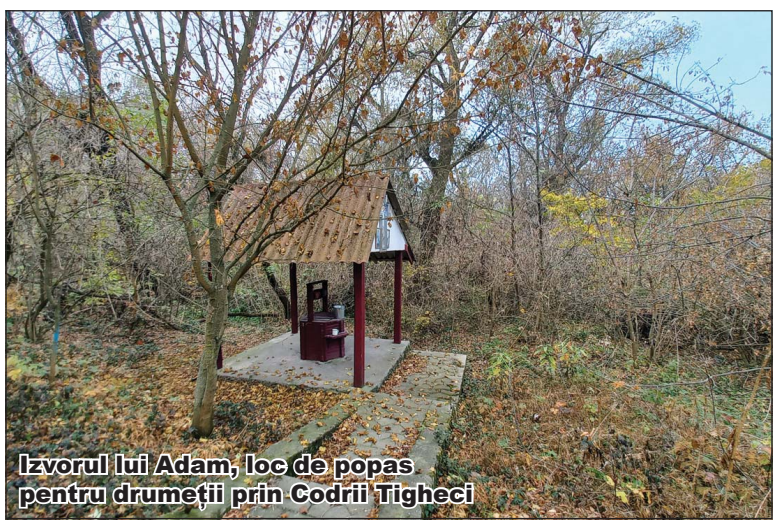

Izvorul lui Adam, loc de popas pentru drumeții prin Codrii Tigheci

CONCURS SATELE MOLDOVEI

Dragi cititori, concursul a fost strâns, toți participanții au recunoscut că în imagine era râul Lopatnic, în drumul său spre satul Corjeuți, raionul Briceni. Prin tragere la sorți, premiul revistei NATURA îl va primi Iuliana Tintiuc, elevă la Liceul „Ion Creangă", mun. Chișinău. Premiul poate fi ridicat de la redacție (vă rugăm să ne comunicați în prealabil când veniți după premiu).

Competiția continuă! Recunoașteți din ce localitate și ce clădire este reprezentată în imaginea pentru concurs. Transmiteți răspunsul la redacție (prin e-mail), până la data de 8 decembrie 2021. Premiul: o vestă reflectorizantă de la prietenii de la Asociația Jurnaliștilor de Mediu și Turism Ecologic (tragere la sorți, din rândul celor care vor răspunde corect).

Din culisele ultimei ședințe a Comisiei Nistrene

Cristina STRATON

După o pauză de doi ani, Comisia moldo-ucraineană privind utilizarea durabilă și protecția bazinului râului Nistru s-a reunit în ședință. Negocierile au fost complicate, spun membrii delegației R. Moldova, care se declară parțial mulțumiți de rezultatele celor două zile de muncă. Secretara de stat a Ministerului Mediului Iordanca-Rodica Iordanov, copreședintă a Comisiei, afirmă că ceea ce și-au planificat reprezentanții Moldovei s-a reușit.

Prin reușită, potrivit ei, este însăși relansarea discuțiilor după doi ani și prezentarea poziției Republicii Moldova. „Noi ca stat am declarat întotdeauna că hidrocentrala are impact asupra Nistrului și respectiv trebuia să aducem probe, argumente, că există un astfel de impact. În cadrul ședinței din 28 și 29 octombrie 2021, noi am constatat că există impact atât asupra volumului de apă, a temperaturii, există fluctuațiile care influențează asupra biodiversității, asupra ecosistemelor, asupra calității și cantității apei", a declarat Iordanov precizând că constatările au fost susținute de argumente științifice.

„Cu cărțile pe masă" – ucrainenii au primit dovezile științifice ale impactului hidrocentralei

Radu Cazacu, director adjunct al Agenției Apele Moldovei, spune că R. Moldova a prezentat părții ucrainene rapoarte care demonstrează impactul negativ al hidrocentralelor asupra stării ecologice a fluviului Nistru. Printre efectele negative se numără dispariția a 19 specii de pești, creșterea transparenței apei și fluctuațiile de temperatură.

Secretara de stat și copreședinta Comisiei susține că delegația Ucrainei a luat act de cele prezentate și și-a luat timp pentru a studia detaliat informațiile.

Noi reguli de exploatare a nodului hidrocentralei

În același timp, la ședință, Ucraina a prezentat proiectul unui act normativ unde vor fi consemnate regulile de exploatare a nodului hidrocentralei de la Novodnestrovsk.

Iordanov susține că prin acest act Ucraina, ca stat, își va asuma angajamentul de a respecta regulamentul. Până acum, angajamentul revenea doar companiei private care produce energia electrică.

„Acolo sunt reflectate momentele legate de elementele de funcționare a acestui hidronod, nivelurile de apă, debitul ecologic, cum funcționează acest hidronod în diferite condiții - când este apă, când nu este, când este deficit de apă. Totodată, sunt diferiți parametri tehnici", a precizat Ilia Trombițchi, președintele Asociației Eco-TIRAS, un alt membru al delegației R. Moldova.

Pentru că documentul a fost primit cu câteva zile înaintea ședinței și R. Moldova nu a reușit să-l examineze detaliat, s-a decis că partea moldavă își va prezenta comentariile în luna decembrie.

Trombițchi susține că în document sunt mai multe lacune. De exemplu, potrivit lui, nu sunt reflectate măsurile care sunt întreprinse pentru a asigura debitul apei de la centrala 2 – Naslavcea - în timpul zilei și nopții. „Este vorba în general că va funcționa în timpul zilei și nopții această centrală, dar nimic nu este scris despre amplitudine și despre neasigurarea acestei amplitudini", precizează expertul.

Regulamentul, însă, este unul intern al Ucrainei și doar Ucraina va fi responsabilă pentru implementarea acestuia.

„Documentul va fi aprobat prin ordinul ministrului Ucrainei, nu este un document internațional și nu este document semnat de R. Moldova. Noi doar dăm comentariile pe marginea acestui document", explică Iordanov.

Solicitarea Moldovei – debite de apă care să asigure aprovizionarea cu apă și dezvoltarea țării

Un alt aspect discutat în cadrul ședinței se referă la debitele ecologice și cele minime. Radu Cazacu, directorul adjunct al Agenției Apele Moldovei, spune că a fost inițiată procedura de elaborare a unor metodologii de efectuare a acestor debite reproductive, așanumitele debite ecologice de primăvară. Mai exact, delegația Republicii Moldova a solicitat un debit ecologic de 800m^3/s în primăvară, un debit minim de 100m^3/s pe timp de iarnă și 120m^3/s pe timp de vară.

„Ei (partea ucraineană - n.r.)consideră că ceea ce noi solicităm, 100 m^3/s în perioada de iarnă și 130 metri cubi pe secundă în perioada de vară, este prea mult și hidrocentrala, lacurile de acumulare, mai bine zis, nu vor face față. Ei spun și că nu sunt atât de necesare pentru R. Moldova aceste volume. Noi am adus argumente că avem nevoie de apă în special pentru dezvoltarea țării, că apa este o resursă foarte importantă pentru noi. Mai mult ca atât, aproximativ 2 mln, din populație (din R. Moldova – n.r.) folosește această resursă de apă pentru alimentare, respectiv, noi nicidecum nu putem renunța la această poziție", afirmă Iordanca-Rodica Iordanov.

Totodată, copreședinta Comisiei a precizat că delegația R. Moldova a pledat ca debitul ecologic să nu depindă doar de volumele de apă care există, care se acumulează în baza precipitațiilor, dar și de temperatura apei pentru a susține și facilita procesele de înmulțire a peștilor. Iordanov a precizat că pentru susținerea acestui punct de vedere sunt necesare și argumente științifice, dar și cercetări suplimentare care să arate că sunt importante atât volumele de apă, cât și temperatura acesteia. „În acest context, ambele părți au agreat că vom face o acțiune de fundraising, ne vom adresa la diferiți donatori în vederea identificării surselor pentru astfel de cercetări", a precizat Iodanov, subliniind că Comisia Nistreană este axată pe domeniul mediului, care înseamnă și protecția biodiversității și asigurarea cu volume de apă.

„Nistrul și-a pierdut caracteristicile de apă curgătoare, de fluviu. Și acest lucru este esențial ca să-l înțeleagă și Kievul, și Chișinăul. Trebuie să facem tot posibilul, dincolo de egoismul hidroenergeticienilor, să-i dăm Nistrului debitul necesar de apă", susține Alecu Reniță, președintele Mișcării Ecologiste din Moldova, membru al delegației moldave din partea ONG-urilor de mediu.

Naslavcea. Intrarea Nistrului în R. Moldova. Foto: A.R.

„Debitul de 130 m^3/s ar însemna o anumită viteză pe care trebuie să o aibă un șuvoi de apă care intră pe teritoriul R. Moldova, înseamnă că toate ecosistemele se pot întreține, pot funcționa în regim natural și nu trebuie să se ducă omul și să facă investiții de miliarde pentru funcționarea râului", spune Reniță.

Delegația R. Moldova apără Nistrul, iar delegația Ucrainei, la moment, apără hidroenegeticienii. Și de aici, spune Reniță, pornesc neînțelegerile între aceste două părți „care ar trebui, de fapt, să fie un organism comun care ia decizii în favoarea Nistrului".

Deși unii membri au afirmat că e puțin probabil ca Ucraina să meargă la compromis, Iordanov a precizat că partea ucraineană nu a fost categorică pe niciunul din puncte. „Ei și-au luat timp ca să studieze suplimentar, să se consulte pe intern, să se consulte cu experții, în vederea asigurării poziției lor".

Un post de monitorizare la Naslavcea

Republica Moldova a abordat, la ședință, și chestiunea privind instalarea unui post în aval de CH-2 pentru a putea monitoriza debitul de apă care intră în Moldova după barajul de la Naslavcea. Radu Cazacu spune că țara noastră primește aceste informații de la Ucraina, însă ele trebuie verificate. Astfel, potrivit lui, dacă partea ucraineană nu va fi de acord, „noi vom instala de sinestătător acest post ca cel puțin să avem date reale, în timp real să vedem care sunt acele debite".

„Delegația noastră a insistat asupra unor puncte comune sau ale Republicii Moldova, pentru monitorizarea debitului. Dar pentru a stabili aceste puncte trebuie să fie investigat relieful fundului râului, nu doar în partea moldavă, dar și în cea partea ucraineană. A fost notat acest aspect în protocolul ședinței. Însă, partea ucraineană a spus că această chestiune ține de grăniceri, nu de Ministerul Mediului. Ei vor susține aceste scrisori (transmise de R. Moldova – n.r.) către Ucraina", spune Ilia Trombițchi.

O temă pentru acasă

Membrii delegației afirmă că sunt parțial mulțumiți de rezultatele celor două zile de muncă. „Eu nu sunt mulțumit, evident, deoarece interesele Nistrului nu au fost protejate așa cum trebuie, dar din altă parte, eu sunt mulțumit de lucrurile din partea Moldovei, de delegație. Pot spune că actuala conducere este destul de profesionistă, echipa a fost destul de prietenoasă și cooperantă. Cred că partea moldavă a făcut maximul ce a putut", afirmă Ilia Trombițchi, director executiv al Asociației Internaționale a Păstrătorilor Râului Nistru „Eco-TIRAS".

Iordanov a mai precizat că după ședință delegația R. Moldova are și o temă pentru acasă privind acordul bilateral de exploatare a Complexului Hidroenergetic. „Pregătirea documentelor pentru consultarea regulilor, dezvoltarea și prezentarea poziției noastre pe aceste reguli, fiindcă aici avem nevoie să fie claritate - când R. Moldova este informată, cum R. Moldova solicită informații, în cazul în care nu se prezintă informații sau nu se respectă aceste reguli ce se întâmplă și care sunt pașii pe care poate să-i implementeze R. Moldova. Respectiv și cu debitele, avem mai mult de lucru în cazul dat", explică Iordanca-Rodica Iordanov, secretară de stat a Ministerului Mediului, copreședintă a Comisiei.

Alecu Reniță, președinte al Asociației Obștești „Mișcarea Ecologistă din Moldova" amintește că problema Nistrului este veche și e important să se vină cu o abordare nouă. „Abordarea nouă înseamnă standarde europene, înseamnă Directiva Apă, înseamnă Convențiile internaționale pe care le-a ratificat Ucraina și R. Moldova, înseamnă mentalitate europeană și nu mentalitate sovietică", spune ecologistul.

În același timp, Radu Cazacu, director adjunct al Agenției „Apele Moldovei", opinează că două zile nu sunt suficiente pentru a soluționa toate problemele Nistrului, dar e important că deja a început acest dialog.

Miză pe Acordul de cooperare moldo-ucrainean

Deși Acordul bilateral în domeniul protecției și dezvoltării durabile a bazinului fluviului Nistru, semnat în 2012, la Roma, între Guvernele R. Moldova și Ucraina, nu este parte a discuțiilor în Comisia Nistreană, la document ar putea fi operate anumite modificări. „Acordul are mai multe grupuri sau comisii. Una dintre comisii este pe mediu, care a avut loc acum, pe 28-29 octombrie. Noi doar pregătim câteva elemente care trebuie să influențeze poziția R. Moldova în negocierile pe Acordul de funcționare", afirmă secretara de stat.

Alecu Reniță a subliniat că există interese uriașe față de fluviul Nistru, iar aceste interese nu întotdeauna sunt legate de interesele Ucrainei și ale R. Moldova. „Vreau să se înțeleagă că după cum este esențial pentru R. Moldova ca Nistru să fie fluviu viu, exact așa este important și pentru Ucraina", afirmă ecologistul.

Comisia pentru utilizarea durabilă și protecția bazinului râului Nistru (Comisia Nistreană) a fost înființată în temeiul Tratatului dintre Guvernul Republicii Moldova și Cabinetul Miniștrilor Ucrainei privind cooperarea în domeniul protecției și dezvoltării durabile a Bazinului hidrografic Nistru, semnat la Roma la 29 noiembrie 2012. Tratatul acoperă aproape toate aspectele legate de problemele bazinului hidrografic, cu excepția navigației și a energiei hidroenergetice și are ca scop consolidarea și extinderea cooperării dintre Republica Moldova și Ucraina, care a început în 1994.

Nistrul în Ținutul Sorocii. Foto: D. Rusu

Suedia Sverige

Pagină tematică realizată de Asociația Jurnaliștilor de Mediu și Turism Ecologic, cu sprijinul financiar al Suediei.

Opiniile aparțin autorilor și nu neapărat coincid cu poziția donatorului.

Ştiri pe scurt

Amenzi usturătoare

Un locuitor al orașului Drochia va achita peste 18 mii de lei pentru faptul că a tăiat un copac de arțar. Este vorba despre un arbore mare, cu diametrul de 82 cm. Astfel, făptașul a fost taxat de inspectorii de mediu și va achita o amendă de 1200 lei și un prejudiciu de 16992 lei.

Inspectorii de mediu din raionul Cimișlia au aplicat o amendă de 12 mii de lei după ce au depistat că un sector de nouă hectare de miriște a fost incendiat. Incidentul a fost descoperit în satul Porumbrei, raionul Cimișlia, în cadrul unor razii de combatere a tăierilor ilicite, arderea resturilor vegetale, antibraconaj.

Vor să vâneze și păsări

Mai mulți vânători din Republica Moldova și-au expus nemulțumirea față de cotele de recoltare a animalelor sălbatice pentru acest sezon, propuse de Ministerul Mediului. În special, aceștia au cerut stabilirea cotelor pentru vânarea la rațele și gâștele sălbatice. În opinia lor, păsările sunt migratoare și vânarea lor nu ar afecta în niciun mod fondul cinegetic al Republicii Moldova.

Pe de altă parte, ornitologii susțin că limitarea propusă de minister este un lucru pozitiv. Silvia Ursul, ornitolog la Societatea pentru Protecția Păsărilor și a Naturii, este de părere că vânarea rațelor și gâștelor sălbatice afectează fauna, natura și aceasta înseamnă mai mult decât fondul cinegetic.

Plantează-ți viitorul

O campanie națională de înverzire a plaiului „Plantează-ți viitorul” a fost anunțată anul acesta pentru a doua jumătate a lunii noiembrie. Zeci de localități din diferite raioane s-au alăturat campaniei, pe durata căreia vor fi sădiți peste 5,5 milioane de puieți, pentru a sprijini regenerarea naturală a aproape 580 de hectare și a completa câteva mii de hectare de plantații recente.

Stop defrișărilor

Republica Moldova s-a alăturat Declarației liderilor mondiali privind pădurile și utilizarea terenurilor, care exprimă intenția de a opri defrișarea până în anul 2030. Într-un mesaj pe pagina sa de Facebook, șefa statului R.Moldova, Maia Sandu, afirmă că tăierile necontrolate trebuie oprite.

„Pentru Moldova, reîmpădurirea este o prioritate națională. De realizarea ei depinde calitatea vieții oamenilor în țara noastră, iar aceasta înseamnă un viitor durabil pentru comunități. Avem nevoie de politici de mediu curajoase și bine gândite, cu intervenții în economie, producție și consum, inclusiv un Program național ambițios de restabilire a pădurilor. Tăierile necontrolate trebuie oprite. Ocrotirea și extinderea pădurilor trebuie să devină misiunea noastră comună. În Moldova, ca și în orice alt loc de pe planetă, oamenii merită să trăiască într-un mediu curat și sănătos, multe generații înainte”, a scris Maia Sandu.

Colectarea separată a deșeurilor

În nouă localități din R. Moldova a fost lansat un proiect pilot de colectare separată a deșeurilor menajere, cu scopul promovării principiului European de Răspundere Extinsă a Producătorului.

Astfel, începând cu 1 noiembrie a acestui an, locuitorilor celor nouă localități selectate pentru pilotare li se oferă containere de gunoi în mod gratuit, la care pot depozita deșeurile de ambalaje: sticlă, plastic, polietilenă, metal etc. Conținutul acestor containere este evacuat pentru sortare și procesare ulterioară de către un operator autorizat – Salubris Grup.

Din proiect fac parte satele Onițcani, Cruglic, Boșcana, Porumbeni, Dubăsarii Vechi, comuna Drăsliceni, orașul Criuleni din raionul Criuleni, orașul Cricova și comuna Ciorescu din municipiul Chișinău.

Selecție: Delia MORARU

Animalele sălbatice nu trebuie să ajungă în capcanele braconierilor

Drumețiile în natură pot fi pline de emoții și experiențe noi, uneori contradictorii. O asemenea experiență am trăit-o în pădurea din Coșcalia (sâmbătă, 20 noiembrie), unde am plănuit să mă aventurez pentru a studia avifauna locală tipică acestei perioade pre-iernatice.

Drumeția mea a început dis-de-dimineață, iar în pădure am ajuns încă de la 6:50. Aici am reușit să găsesc un uliu porumbar, cinteze de iarnă, aușei, mugurari, pițigoi de brădet și alte specii minunate. Am reușit văd și niște mamifere: o vulpe și un iepure.

Cu toate acestea, fericirea mi s-a schimbat rapid în tristețe și frustrare când am găsit un mistreț frumos și mare (de vreo 150 kg), care se chinuia teribil căci era prins de ambele coapse într-o capcană de tipul unui laț metalic, instalată de vreun braconier. Sărmanul animal era calm și mă privea liniștit, însă la cea mai mică mișcare se agita și din pură frică încerca să se năpustească asupra mea. Eu stăteam la 20 metri de el și credeam că e liber, de aceea îi vorbeam cu un ton ridicat pentru a-l intimida și a-l convinge să-și mențină distanța. Inițial nu înțelegeam de ce se tot pornește spre mine după care se oprește în loc. Abia după ce am văzut multe lațuri ce mă înconjurau, am înțeles că la mijloc era fapta unui braconier, iar sărmanul animal era blocat.

Am început să demontez toate capcanele pe care le găseam, în timp ce înspăimântatul animal se uita la mine și încerca disperat să se elibereze. Știam că dacă acesta scapă din capcană aici lângă mine, ajung ori la spital ori la morgă. Am încercat să mă grăbesc, așa că am sunat la 112 și am raportat cazul. Totodată, am anunțat conducerea Societății Pentru Protecția Păsărilor și a Naturii, care la rândul său a anunțat Inspectoratul Pentru Protecția Mediului. Am primit din ambele părți asigurări că vor veni niște echipaje specializate.

Următoarea oră am petrecut-o singur și distanțat de mistreț, așteptând să ajungă la fața locului colaboratorii Inspectoratului de Poliție. Încet-încet au sosit și ei, apoi un echipaj de la IPM, șeful Ocolului Silvic și doi pădurari. După luarea dovezilor și înregistrarea cazului, echipajul de poliție a plecat de acolo, lăsându-ne pe restul să decidem cum eliberăm animalul. În încercarea de a tranchiliza mistrețul pentru a-l elibera în mod inofensiv, au fost sunate zeci de numere, persoane și instituții. După ore în șir de sunat, umilit și cerșit, am ajuns la concluzia disperată că nu putem găsi tranchilizant nicăieri în întreaga țară. Nici veterinarul de la Grădina Zoologică din Chișinău nu ne-a putut ajuta, susținând că substanța pe care o deține este letală dacă e aplicată mistreților.

În asemenea ipostază, cea mai umilă și milostivă soluție era să omorâm animalul pentru a-i încheia chinul. Însă, din fericire, echipa nu s-a limitat la asemenea soluție, ci au găsit niște vânători competenți și capabili de eliberare fără a răni animalul sau pe ei înșiși. În scurt timp au venit trei vânători, însoțiți de doi câini din rasa Laika siberiană, specializați în urmărirea și încolțirea mistreților și a ursilor.

Deși a trebuit să recurgem la tactici primitive, bărbații au reușit să taie lațul în timp ce câinii curajoși distrăgeau mistrețul. Operațiunea de eliberare a durat jumătate de oră, iar la final animalul a dispărut în pădure și nimeni nu a fost rănit.

Mă bucur mult că bietul animal a văzut apusul acelei zile liber și nevătămat fizic, iar braconierii au rămas cu burțile lor grase, dar goale.

La final, vreau să spun că această întâmplare ar trebui să fie o lecție pentru cei ce dețin puterea schimbării în această țară. În primul rând este imperios de verificat cât mai frecvent pădurile de asemenea lațuri, iar în cazul depistării braconierilor, pedepsele ar trebui să fie atât de usturătoare încât aceștia să prefere ani de închisoare în schimb. Ar trebui să luăm exemplu de la organele de forță din România, care depistează anual sute de cazuri cu urși, mistreți și căprioare prinse în capcane și pedepsesc braconierii care fac asta.

Laț improvizat pentru prinderea animalelor, găsit în pădurea Coșcalia

În al doilea rând, în cazul în care asemenea întâmplări mai au loc, specialiștii trebuie să fie pregătiți, instruiți și echipați cu substanțe tranchilizante. Ei trebuie să dețină aceste lucruri de necesitate imediată și trebuie să le poată folosi operativ, spre binele animalului sălbatic, fără a irosi clipe prețioase.

Dacă vrem să schimbăm ceva și într-adevăr iubim mama-Natură, ar fi de dorit ca fiecare să facă tot posibilul pentru a o conserva și proteja. Utilizați inteligența superioară pentru a rezolva problemele relevante, nu pentru a distruge. Natura nu ne cere să fim geniali, e suficient să fim raționali.

Mihai GHILAN, satul Coșcalia

Modificări cu riscuri de corupție în legea privind spațiile verzi

Fără expertiză obștească și fără acordul cetățenilor

Fără expertiză ecologică și fără consultarea cetățenilor în cazul construcțiilor în spațiile verzi - aceste prevederi se includ în recenta inițiativă legislativă a deputatei PAS, Ina Coșeru. O analiză a modificărilor cerute de deputată ne-a arătat că proiectul conține prevederi care pot încălca dreptul cetățenilor la participare în luarea deciziilor de mediu.

Proiectul de lege prevede modificarea a trei articole din Legea cu privire la spațiile verzi ale localităților urbane și rurale. Una din ele prevede abrogarea alineatului privind expertiza ecologică și privind acordul populației. Ca urmare, efectuarea construcțiilor în parcuri, păduri, scuaruri, alei etc. se vrea a fi posibilă fără avizul pozitiv al expertizei ecologice de stat și obștești și fără acordul populației din zonele limitrofe.

Expertul de mediu Vlad Garaba, președinte al organizației Mișcarea Ecologistă Urbană, afirmă că abrogarea alineatului 3 al Articolului 20, care prevede că se interzice, în spațiile verzi, efectuarea construcțiilor fără avizul pozitiv al expertizei ecologice de stat și obștești și fără acordul populației din zonele limitrofe este un pas înapoi.

„Pentru ca spațiile verzi să fie protejate, ele trebuie cartografiate, luate la evidență, dacă nu este făcut acest lucru, atunci totul e pasibil să fie distrus”, afirmă Garaba. Potrivit expertului, până la realizarea cadastrului spațiului verde trebuie să fie interzisă orice tăiere a arborilor. De asemenea, trebuie să fie definit foarte clar termenul de spații verzi.

Contactată de redacție, autoarea proiectului de lege, Ina Coșeru, afirmă că modificarea va simplifica procedura existentă. Totodată, o altă inițiativă legislativă va oferi ONG-urilor posibilitatea să conteste la Cancelaria de Stat deciziile autorităților locale care contravin legii.

Solicitarea expertizei ecologică obștești, susține deputata, nu va soluționa problema construcțiilor capitale în spațiile verzi, or, potrivit ei, „agenții economici știau la cine să se adreseze”. În același timp, Coșeru spune că în Legislativ urmează să fie aprobată o inițiativă legislativă care va permite cetățenilor, asociațiilor obștești să conteste deciziile primarilor sau a consiliilor municipale sau locale la Cancelaria de Stat dacă vor considera că acestea contravin legislației. „Descrii toată situația într-o petiție și o depui la Cancelaria de Stat”, explică Coșeru.

„Practic, este foarte greu să obții această expertiză, fiindcă puține asociații obștești dispun de specialiști care ar putea să se expună profesionist. Dar, în toată Europa lucrul ăsta este stipulat, este Convenția de la Aarhus și alte acte prin care se prevede că schimbarea aspectului mediului înconjurător se va face cu acordul populației, a unor grupuri interesate, cum ar fi asociațiile obștești”, accentuează Garaba. El mai spune că lipsa unor coordonări cu populația va face și mai ușoară calea pentru corupție și mită.

Autoarea proiectului susține că procedura expertizei ecologice oricum va fi anulată odată cu intrarea în vigoare a Legii privind emisiile industriale. Cât despre administrația publică, aceasta trebuie să consulte opinia publică în etapa de planificare a unor obiective în spațiile verzi, „așa spune cadrul legislativ cu privire la luarea deciziilor de mediu”, afirmă Coșeru. Totodată, ea a menționat că pentru defrișarea unor arbori, va fi în continuare necesară autorizația de la Agenția de Mediu.

O altă modificare propusă de deputata Ina Coșeru vizează interzicerea construcțiilor capitale în spațiile verzi ale localităților urbane și rurale, doar că administrația publică locală va fi cea care decide privind amplasarea obiectivelor și instalațiilor compatibile cu spațiile verzi. Potrivit inițiativei legislative, aceste construcții compatibile ar fi cele pentru practicarea sportului, jocurilor și odihnei, sau obiectivele cu caracter cultural-artistic, sau unitățile comerciale mobile, fără edificarea unor construcții.

Despre riscurile de corupție a atenționat și Centrul Național Anticorupție. Mai exact, experții CNA susțin, în avizul la proiect, că textul „obiectiv pentru activități economico-sociale compatibile cu destinația spațiilor verzi”, precum și textul „obiectiv incompatibil cu destinația spațiilor verzi” pot genera interpretări diferite ale sensului, ceea ce va duce la o aplicare confuză a normelor.

Aceștia explică că, în redacția propusă, nu este clar dacă, spre exemplu, un obiectiv cu caracter cultural-artistic amplasat pe teritoriul unui spațiu verde poate sau nu poate fi calificat ca fiind construcție capitală. Astfel, potrivit experților CNA, ambiguitatea administrativă a sensului termenilor respectivi va permite interpretarea confuză și defectuoasă a acestora.

Inițiativa legislativă a deputatei Coșeru prevede și modificarea Codului contravențional, pentru sancționarea faptelor de construcție sau amplasare neautorizată a obiectivelor pe teritoriul spațiilor verzi, proprietate publică. Totodată, se propune ca nu doar Inspectoratul pentru Protecția Mediului să constate și să sancționeze amplasarea neautorizată a obiectivelor pe teritoriul spațiilor verzi, ci și administrația publică locală, delegând atribuțiile de agent constatator organelor executive ale APL, iar cele de examinare și sancționare – Comisiei administrative constituite pe lângă APL.

Proiectul urmează să fie propus spre aprobare în prima lectură plenului Parlamentului.

Ecopresa.md

Suedia Sverige

Pagină tematică realizată de Asociația Jurnaliștilor de Mediu și Turism Ecologic, cu sprijinul financiar al Suediei.
Opiniile aparțin autorilor și nu neapărat coincid cu poziția donatorului.

Ciufii de pădure

hai să-i numărăm!

Silvia URSUL

Multe specii de păsări ne părăsesc pe timpul sezonului rece, alegând destinații mai calde și mai abundente în hrană. Însă păsările care rămân aici la noi și ne țin companie cât e iarna de lungă s-au adaptat la condițiile spartane și au învățat să se descurce de minune.

Una dintre acestea este ciuful de pădure (*Asio otus*) – o pasăre din familia bufnițelor și o specie sedentară pentru Republica Moldova. Dacă pe timp de vară ciufii de pădure cuibăresc în diverse habitate semi-deschise, odată cu sosirea iernii aceștia se mută în zonele mai protejate, ferite de vânt, ale localităților, deoarece condițiile de aici sunt mai prielnice: se găsește mai ușor hrană (rozătoare mici), iar temperatura este mai ridicată cu câteva grade. Ei se adună în parcuri sau pâlcuri de arbori mari (în special conifere), unde se camuflează foarte bine și dorm pe timpul întregii zile, iar noaptea ies la vânătoare. Aceste grupuri se numesc **„colonii de iernare”** sau **„roost”** și pot fi formate din zeci sau chiar sute de indivizi. De exemplu, în fiecare iarnă, în centrul orașului Soroca se adună vreo 40 de ciufi de pădure și stau acolo până în luna februarie. În orașul Cimișlia din sudul țării au fost numărați într-o iarnă circa 200 de ciufi de pădure care și-au „adjudecat” o stradă întreagă mărginită de conifere.

Cine este atent și are văzul ascuțit, poate găsi în propria localitate grupuri de astfel de păsări, care nu doar că nu ne fac nici un rău, ci chiar ne ajută să scăpăm de șoarecii care se pitesc la subsolul clădirilor. Prezența acestor păsări printre noi este cu siguranță benefică pentru întreaga comunitate, și în plus orice întâlnire cu un ciuf de pădure este foarte specială și memorabilă.

Membrii Societății Pentru Protecția Păsărilor și a Naturii, care se interesează de situația tuturor speciilor de păsări din Republica Moldova, au decis să demareze un program de numărare a ciufilor de pădure în locurile de iernare. Datele acumulate din acest „recensământ” vor ajuta ornitologii să estimeze mărimea populației de ciuf de pădure de la noi din țară, care este de obicei o specie cu rată de detectabilitate redusă, adică greu de văzut în condiții obișnuite.

Voi îi puteți ajuta să obțină informații valoroase! Iată cum faceți asta:

• **Plimbați-vă prin diverse locuri din satul/orașul** Dvs: atrageți atenție la pâlcurile de copaci situate în fața instituțiilor publice (primării, biserici, școli, etc.), sau în locuri liniștite, unde deranjul este scăzut.

• **Uitați-vă cu atenție prin copacii din parcuri**: ciufii preferă pâlcurile de tuia, sălcii, molizi sau brazi cu vegetație deasă, dar se pot instala și în mesteacăn, pomi fructiferi, sau alte specii de foioase;

Ciuf de pădure. Foto: V. Ajder

• **Uitați-vă pe jos la rădăcinile copacilor**: ca și alte răpitoare de noapte, ciufii de pădure nu pot digera oasele rozătoarelor pe care le consumă. În schimb, acestea sunt regurgitate sub formă de cocoloașe de blană, numite „ingluvii”. Iarna puteți găsi pe sol multe ingluvii la poalele copacilor unde s-a format o colonie de iernare.

Voluntarii care doresc să contribuie la acest recensământ sunt rugați să trimită pe adresa **sppn.moldova@gmail.com** un mesaj care să conțină următoarele informații:

1. numărul ciufilor de pădure prezenți în locul de aglomerare;

2. coordonatele exacte ale locului unde aceștia se află în perioada iernii (se pot fixa cu ajutorul Google Maps);

3. caracterul locului (pâlc de copaci pe stradă, parc, scuar, curte de instituție publică/, curte privată, curte biserică, cimitir);

4. ora numărătorii (în zori, în timpul zilei, sau seara);

5. informații despre factori de deranj (dacă există);

6. alte comentarii adiționale.

Să nu uităm că ciufii de pădure sunt păsări nocturne, care dorm pe timpul zilei. Prin urmare, este important să nu le deranjăm și să fim foarte discreți atunci când le numărăm: urmărim păsările de la distanță și ne vom abține de la strigăte, țipete și alte manifestări vocale. La cel mai mic semn de stres din partea păsărilor (stare de alertă, zbor de îndepărtare, țipăt de alarmă), voluntarii trebuie să se îndepărteze.

Nu uitați: succesul acestui program de numărare a ciufilor de pădure se bazează pe dorința iubitorilor de natură de a contribui la progresul științei din Republica Moldova. Prin urmare, dacă ați identificat în propria localitate un grup de ciufi de pădure, anunțați Societatea Pentru Protecția Păsărilor și a Naturii și ajutați ornitologia să avanseze! Vă vom fi recunoscători pentru gestul Dvs!

Project funded by EUROPEAN UNION

LeNetEco2

Black Sea CROSS BORDER COOPERATION

Primul Atelier Comun al Echipei de Cercetare

Împreună cu parteneri din patru țări, Centrul de Consultanță Ecologică Cahul va crea o platformă de internet LeNetEco pentru informații de mediu. Platforma LeNetEco va fi un instrument pentru diseminarea eficientă a informațiilor în domeniul instruirii și monitorizării mediului și va asigura comunicarea grupurilor țintă de proiect și a altor părți interesate.

Pagina web educativă LeNetEco va avea ca scop creșterea conștientizării și a cunoștințelor colective privind activitățile de mediu. Aceasta va cuprinde o hartă electronică (E-Map) pentru monitorizarea mediului și va include informații despre poluarea râurilor din regiunea Bazinului Mării Negre. De asemenea, va fi o pagină web pentru servicii electronice destinată voluntarilor și va servi drept un instrument de participare a tuturor cetățenilor preocupați de protecția mediului. Vor fi elaborate și implementate programe de cursuri pentru cadre didactice, elevi și studenți, pentru Autorități Locale, precum și pentru ONG-uri.

Primul eveniment, dintr-o serie de trei, dedicat echipei comune de cercetare a avut loc în perioada 8-9 iulie 2021, în Odessa, Ucraina. Activitatea numită Atelier Comun al Echipei de Cercetare (JRT WORKSHOP) face parte din cadrul proiectului LeNetEco2 – „Crearea unei rețele de educație pentru efortul consolidat în controlul și monitorizarea mediului din Bazinul Mării Negre - 2”, finanțat prin Programul Operațional Comun Bazinul Mării Negre 2014-2020” al cărui obiectiv principal este îmbunătățirea monitorizării comune a mediului.

Acest atelier a avut scopul de a asigura că toate activitățile ce țin de lucrul echipei sunt desfășurate conform planului de implementare și obiectivului proiectului. În cadrul evenimentului a avut loc prezentarea experților și starea activităților intercorelate cu implicarea echipei de cercetare.

Discuția s-a axat pe provocările comune din domeniul mediului pentru consorțiul LeNetEco2; structura programelor și instruirilor educaționale; dezvoltarea programului de formare și principalele caracteristici ale cursurilor de instruire în programul de monitorizare a mediului. În cadrul evenimentului au fost propuși indicatorii de monitorizare a nivelului de poluare a apei deltelor râurilor din Bazinul Mării Negre.

Evenimentul a avut loc în format hibrid și responsabil de această activitate a fost partenerul din Ucraina.

Proiect finanțat de Uniunea Europeană prin Programul Operațional Comun pentru „Bazinul Mării Negre 2014-2020” cu suma de 773 030.00 EUR, este coordonat de către Universitatea Danubius din Galați, Romania și are ca parteneri organizații din Romania, Republica Moldova, Ucraina, Bulgaria, respectiv: Agenția pentru Dezvoltare Durabilă și Integrare Europeană „Euroregiunea Dunărea de Jos” – Ucraina, Universitatea Politehnică Națională Odessa – Ucraina, Universitatea „Prof. D-r Asen Zlatarov” – Bulgaria, Asociația de Cooperare Transfrontalieră „Euroregiunea Dunărea de Jos»- România, Centrul de Consultanță Ecologică Cahul – Republica Moldova.

Artur NEBUNU

CROSS BORDER COOPERATION

Activități pentru tineri în Rezervația cultural-naturală „Orheiul Vechi”

Oportunitate pentru elevii pasionați de natură

Un nou proiect pentru tineri – „Abilitarea tinerilor pentru a proteja patrimoniul natural al Moldovei”. Proiectul este implementat de Mișcarea Ecologistă din Moldova cu susținerea financiară a Departamentului pentru Programe Internaționale al Serviciului Forestier din Statele Unite (US Forest Service, International Programs). Acest proiect vine ca răspuns la criza de mediu cu care se confruntă Republica Moldova și la problema socială a neglijării tinerilor, având drept scop stimularea implicării civice a tinerilor pentru a-i determina să producă schimbări în comunitățile lor.

Una dintre primele activități ale proiectului este modulul de trei traininguri axate pe conservarea naturii, care va fi urmat de o competiție intitulată „Fii schimbarea!”. Scopul va fi cercetarea/monitorizarea situației de mediu a unei anumite resurse naturale/obiect de patrimoniu natural din împrejurimile localității sau ariei protejate: pădure, izvor, mal de râu, stâncă, peșteră sau alt obiectiv de interes natural). Ulterior tinerii participanți vor putea beneficia de o mică finanțare pentru implementarea unui proiect de îmbunătățire a situației de mediu la nivel local. Ei vor putea înainta o cerere de finanțare pentru un proiect orientat spre soluționarea problemei identificate în cadrul competiției „Fii schimbarea!” sau spre îmbunătățirea situației ecologice a patrimoniului natural care a fost cercetat (plantări, curățenie, activități de salubrizare etc.).

Start concurs!

Ești elev și te pasionează natura? Locuiești în preajma unei arii protejate din Republica Moldova?

Atunci ești invitat să participi în proiectul **„Abilitarea tinerilor pentru a proteja patrimoniul natural al Moldovei”**, desfășurat de Mișcarea Ecologistă din Moldova în rezervațiile **„Codrii”, „Plaiul Fagului”, „Prutul de Jos”, Parcul Național „Orhei”** și **Rezervația Peisagistică Țâpova.**

Prin participarea la acest proiect, vei beneficia de cunoștințe importante cu privire la ecosistemele locale, fauna sălbatică, conservarea biodiversității și patrimoniului natural din regiunea natală. Totodată, vei avea șansa de a participa la competiții interesante și vei putea obține chiar și o mică susținere financiară pentru a îmbunătăți starea ținutului tău natal!

Condiții de participare:

- Ai vârsta cuprinsă între 11-17 ani;
- Ești interesat de problemele de mediu din localitate;
- Locuiești într-unul din următoarele sate amplasare în preajma celor cinci arii naturale:

1. Rezervația „Codrii”: Lozova, Vorniceni, Pănășești, Micleușeni, Dolna, Scoreni, Căpriana, Codreanca, Țigănești, Românești, Ciuciuleni, Drăgușenii Noi, Bursuc.

2. Rezervația „Plaiul Fagului”: Sipoteni, Bahmut, Temeleuți, Vălcineț, Rădenii Vechi, Bumbăta, Cornești (sat), Cornești (oraș), Milești, Bălănești.

3. Rezervația Peisagistică Țâpova: Lalova, Horodiște.

4. Rezervația „Prutul de Jos”: Slobozia Mare, Văleni, Brânza, Manta, Câșlița Prut, Giugiulești, Colibași, Vadul lui Isac, Pașcani, Crihana Veche.

5. Parcul Național „Orhei”: Tabăra, Camencea, Telești, Lucășeuca, Selișteu, Puțintei, Ivancea, Vatici, Furceni, Trebujeni, Piatra, Mașcăuți, or. Orhei.

Dacă întrunești toate condițiile de participare, te invităm să participi la **prima etapă a acestui proiect**, și anume înscrierea la **Modulul de trei cursuri axate pe conservarea naturii**! Acesta se va desfășura în perioada **ianuarie – martie 2022**, în format online și fizic, și va avea o durată totală de 12 ore.

Tinerii interesați pot să confirme disponibilitatea de participare la modulul de instruire până la data de **10.12.2021** pe adresa de mail **mem@mem.md** sau la telefonul **067068151**.

Pentru a afla mai multe detalii despre proiect poți accesa pagina web www.mem.md/proiectul-abilitarea-tinerilor-pentru-a-proteja-patrimoniul-natural-al-moldovei.

Credința e unicul avantaj în luptă

Silvia STRĂTILĂ

În curând se vor face doi ani de când școala devine din ce în ce mai mult o platformă cu instruire în online. Laudele și criticile la adresa unei astfel de forme sunt concurențiale. Adevărul despre înlocuirea școlii tradiționale cu cea virtuală se va vedea peste mai mulți ani când vom fi lecuiți de medici, care au studiat medicina în patul de acasă, stând comozi în perine de puf, sau în școli vor preda pedagogi, a căror bază teoretică a fost pusă atunci când, elevi sau studenți fiind, ascultau prelegerile profesorilor, conștientizând însă nu prejudecățile lui Don Juan sau Casanova, ci imitând experiențele lor, pitiți în offline. În fața unui ecran, oricât de măreț ar fi și în care ar încăpea o lume întreagă, bucuria prezenței și a apropierii unul de altul nu este aceeași cu cea de la distanță. Dar, probabil, spre asta ne îndreptăm, spre o apropiere virtuală fără a ne îmbrățișa în bucurii sau a ne asculta ofurile.

Până mai ieri unii se plângeau că școala îl încarcă pe elev cu multe materii, mai ales, unele nefolositoare pentru viață. Cine a citit schița „Bacalaureat” de Ion Luca Caragiale, își amintește replica lui madam Caliopi Georgescu: „Ciudate sunt și programele, și regulamentele școalelor noastre: prea se dă o importanță egală tuturor obiectelor de studiu, și asta este dăunător mersului, adică, vreu să zic, progresului”. De ce ar avea nevoie elevul să învețe și să aibă o cultură sistematică? se întreabă năucitor femeia. Cucoana este atât de convinsă că sportul sau muzica sunt niște „absurdități în școalele noastre”, precum „e tot așa de absurd ca și când un tânăr dispus să învețe Dreptul, nu e tare la Morală. Ce are a face Morala cu cariera de avocat, pe care vrea tânărul să o îmbrățișeze?”. La aceste cuvinte profesorul, scrie Caragiale, rămâne „aiurit” și „holbează ochii”. Cam aceste stări le trăiește astăzi orice profesor (intuiesc că breasla din care fac parte este de viță nobilă și își mai câștigă cu onoare și dragoste bucata de pâine, iar privirea mirată e doar cea a cunoașterii) trăitor în meseria sa. De fapt, aceste stări de tulburare sau de amețeală, dacă sunt doar simptome, pe care le are profesorul când aude că școlile se închid pe o săptămână, iar aceasta pare a fi de durată nelimitată, boala e benignă. Vivat, profesores! În ciuda restricțiilor, mai sunt profesori cărora le pasă că școala încă nu este o „grădină uitată” (citește articolul „Școala, grădină uitată” de Alecu Reniță, publicat în revista „Natura”, nr. 319, 2020 – despre intelectualul care trebuie să rămână un model pentru mulțimile comunizate). Riscul să ajungă o instituție din care să fie evacuată tocmai cultura este cât ține spațiul virtual. Motivele degradării acestui templu unde s-au fortificat minți de-a lungul vremii sunt prea multe, scrie autorul articolului din care cităm: „învățământul, școala și educația nu au ajuns o prioritate reală în R. Moldova”; „niciodată învățătorul, intelectualul nu au fost lăsați de regimul comunist să devină modele pentru mulțimile comunizate, nu li s-a permis să stea în capul mesei, nici la sat, nici la oraș”; „lichelele și năpârcile vechiului regim au reapărut în spațiul public și au declarat război scriitorilor, jurnaliștilor, cineaștilor, medicilor, inginerilor, învățătorilor, intelectualității în întregime” etc. Supărat pe prostia umană, ceea ce ar fi și firesc, Divinitatea a lăsat omul să jubileze în prostie, să-și adulmece grandomania, să trăiască în propriul orgoliu și să se mintă de marele său merit cât este de bun. E prea mare povara acestor înșelăciuni ca ele să nu devină o molimă.

Acum, în grădina cărei școli căutăm vina? În cea uitată, părăsită, acum închisă, fără căldură termică și fără căldura din sufletele copiilor, într-un spațiu prea infectat de pandemia ce a pus acoperire pe toată lumea? Cadre didactice fac eforturi și exerciții de minte cum să revină la catedră, cum să împartă cunoștințele, adunate pe la facultăți, tinerilor prinși în mrejele unei deșertăciuni lumești, ademenitoare cu felurite device-uri. Pandemia aceasta tulbură și fragilizează mintea și orice intenție sănătoasă a profesorului de a stăpâni cu imunitatea neafectată încă o catedră în școală, de a instrui copii a căror drept de a învăța l-au câștigat prin luptă înaintașii iluminiști, de exemplu. Profesorul, care și-a luat în serios meseria (nu mă încumet să fac o statistică câți mai sunt, dar știu că sunt mulți), nu se poate minți pe sine ori pe alții că vacanțele forțate, recuperările, predarea materiei în lumea virtuală au efecte benefice și mai ales poți obține în final și calitatea produsului așteptat. Căutăm din răsputeri să arătăm cât de important este modernismul și cât progres aduce el, dar uităm să recunoaștem câte repere morale ne-a dat tradiționalismul. Molima aceasta însă a pus atâta stăpânire pe noi, încât oamenii, intrați într-o criză de discernământ, s-au împărțit în două tabere: prima - conștientă că pe dușman îl poți învinge, dacă îl cunoști, a doua – dacă boțul de sare pus pe sobă se va topi. Da, se va lichefia, doar că frica va rămâne o piatră de hotar înăbușind lupta. Cei dintâi vor merge cu credință, întreținând speranța și sănătatea mentală că dușmanul e ca un virus – dacă nu-l combați, se incubă el în tine. Lupta vine din credință, iar aceasta rămâne singurul avantaj, care ne ajută să fim puternici în fața oricărei molime, să ne găsim un echilibru în acest spațiu care ne fragilizează din ce în ce mai mult.

Maxima lunii

Homo homini lupus

(lat. „Omul e lup pentru om”).

Latinii i-au asemănat pe unii oameni cu fiare în raport cu semenii lor, din cauza lăcomiei sălbatice și nepotolite. Seneca i-a opus principiul umanitar de viață: homo res sacra homini **(Omul e ceva sfânt pentru om).**

Salonul Artă prin Educație în pandemie

Cenaclurile literare cu același timp cronologic „altădată”, unul din ele mai vechi - „Sburătorul”, legat direct de numele lui Eugen Lovinescu, a fost o carte deschisă pentru studenții de la Litere în perioada postbelică; altul - „Dialog”, care aduna în anii ’80, prin vocea poetului Nicolae Dabija studenți, scriitori, oameni de artă în Sala Uniunii Scriitorilor, au fost mișcări culturale de excepție datorită cărora literatura română și-a păstrat integritatea.

Astăzi, aceste modele de literatură sunt expresii ale acelorași reuniuni, cu aceeași direcție, doar cu un alt titlu – Salon Literar - care pare mai rafinat pentru un mediu digitalizat. Create de caractere puternice cu o sensibilitate aparte pentru artă, dar și din dorința ca pandemia, declarată din 2020 să nu aducă societatea la o stare și mai confuză, doi oameni din Cetatea Cărții, Ion și Gabriela Machidon din Ploiești, au deschis un Salon Literar Artistic „Artă prin Educație”. Este un proiect cultural pentru cei pasionați de artă și cultură, care invită persoane simple, înzestrate cu talent, sau persoane care au darul pasiunii să promoveze frumosul. Un scriitor talentat, Ion Machidon, un român care își iubește țara, dar are și harul să sape „cu tot dragul în marmura cuvintelor”, și un matematician de factură barbiliană (de la multe lecturi ale poetului Ion (Barbilian) Barbu, dar și de la divinitate), Gabriela Alef Machidon, cu suflet de poet, au adus lumini de curcubeu în perioadă de pandemie și au dat strălucire la multe ediții ale salonului. Desfășurate în online, edițiile au creat o prietenie culturală deosebită între salon și scriitorii din Basarabia, spunea moderatoarea G. Alef, menționând că „la nivel spiritual scriitorii basarabeni prin operele lor au venit acasă cu toată dăruirea lor la frații și surorile din România milenară și că rostul este acela de a menține la nivel național spiritul viu al românilor”.

Lună de lună, cu subiecte tematice consacrate evenimentelor vremii, salonul lăsa fiecărui participant să se afirme prin talent sau după o mențiune a dlui I. Machidon salonul a fost „garantul multora dintre ei” ca să-și prezinte „virtuozitatea și curajul de care dau dovadă pe linie artistică”. De la elevi din ciclul primar și până la artiști consacrați, cum ar fi soprana Lucia Cicoară Drăgan, prim solistă de operă, participanții de pe ambele maluri ale Prutului au avut prilejul să se manifeste, dând prioritate tuturor genurilor de artă. Au fost apreciate talente, s-au fortificat prietenii între colegi, a fost dat girul altor proiecte, s-au editat cărți, antologii, dar cel mai frumos și mai așteptat moment, susținea pe bună dreptate G. Machidon în demararea acestui proiect și concurs de creație literară, era că „de la o ediție la alta se crea posibilitatea să comunicăm față în față, de la om la om, de la concurent la concurent, de la laureat la laureat”, așa încât restricțiile impuse de pandemie creau, pentru că solicitau, și mai mult o solidaritate între oameni, aduceau dorul de a ieși din întunericul tăcerii. Cele nouă ediții din stagiunea a doua s-au desfășurat într-un cadru tematic și cultural divers, Gabriela Alef M., în semn de apreciere și respect, compara talentul particpanților cu „darurile de suflet” pentru sufletul celorlalți.

Salonul Literar Artistic „Artă prin Educație” și-a rezervat o destinație precisă în care să încapă lucruri frumoase împreună cu creatori autentici, spectacole de poezie și cântec, expoziții de desene și talente. Poate că acest dialog ar fi fost pentru organizatori mai greu de realizat fără „vocea poetei” Veronica Pîrlea Conovali, profesoară de istorie la Colegiul de Coregrafie din Chișinău, scriitoare, dar mai ales colaboratoarea de suflet a proiectului și „liantul unirii sufletelor românilor” din Țară, mențiuni pe care i le aducea în semn de respect Gabriela Alef Machidon.

Cadrul inedit al fiecărui demers cultural începea cu melodia patriotică „Tot ce-i românesc nu piere”, cântată în perioada postbelică de Jean Moscopol, un imn care făcea să bată la unison inimile câștigătorilor participanți. De fapt, cei câștigați au fost participanții fideli la fiecare ședință: profesorii-poeți Octavia Crăciun, Silvia Lărgeanu, Iulia Dragomir, Victoria Furcoiu, Olga Trudov-Mațarin, Irina Elena Catrinescu ș.a.

„Bucuria de a exista în timp”, scria Ion Machidon, a dat veșmânt scrisului mai multor autori să se unească în trei cărți, apărute la editura „Amurg sentimental”: „Sub flamura unirii”, „Mărgăritare de dincolo de Prut” și „Lumini de curcubeu în pandemie”. Sunt trei antologii ce unesc scriitori de pe ambele maluri ale Prutului care mai scriu cu gândul și cu sufletul la neamul românesc.

Un viitor campion

Viitorul va fi al roboților sau al creierelor umane?

Dacă mergem pe principiul toleranței, un fel de a mai îmblânzi înverșunarea din noi și a-l iubi pe celălalt, spunem că toți ne naștem la fel. Viața și traiul în comuniune ne învață să-l accepți pe cel de alături, iar îndemnul divin - să ne iubim unii pe alții. Rațiunea și inteligența însă ne ajută (ar fi bine să nu-i oblige pe unii) să recunoaștem talentul, valoarea sau cultura majoră la care cel de lângă tine le-a atins prin muncă.

E mai greu poate pentru unii să dea note înalte sau cel puțin să se bucure de performanțele unui coleg deși excelența sa, intelectul, nu are nevoie de laude. Despre talentele pe care le desăvârșește prin muncă, despre ambiția implicării în multe activități ale tinerei și neobositei Cătălina Matei, elevă în clasa a X-a, profil umanist, specializarea filologie (intensiv engleză), la Colegiul Național „Vasile Alecsandri” din Iași (director Nistor Gheorghiță), scriu cu o bucurie imensă. Adolescenți ca ea (se pare din ce în ce mai puțini, dacă te gândești câte oportunități sunt astăzi pentru a deveni un om de valoare) trag viața înainte, iar viitorul nu va fi al roboților, dar al creierelor umane. Să fie așa.

CV-ul Cătălinei, până la această vârstă, este impresionant și opulent datorită implicării ei în diverse activități. Desăvârșită de o ambiție sănătoasă, perseverență și pasiune, calități pe care le onorează ea când își propune să dobândească performanțe deosebite la învățătură, iar diplomele de excelență la toate nivelele I, II, III, obținute la olimpiadele școlare, confirmă cunoștințele ei la matematică sau germană. Tot ce obține ea cu greul firesc al muncii, devine ușor, fiindcă poartă cu sine icoana cu chipul părinților ei, Cătălin și Gabriela: „Deși de multe ori nu îmi este ușor, am parte de susținere din partea familiei și încerc să mă gândesc mai cu înverșunare asupra scopului final”. Un „Per aspera ad astra”, slogan însușit la orele de limba latină cu profesoara și diriginta ei, Alla Apopei, este cel mai bun reper cultivat de un latinist, în persoana doamnei profesoare, cu credința că o civilizație, cum este cea latină, perpetuează prin oamenii culți.

Materiile preferate, biologia, istoria, logica, limbile latină, engleză, germană și română, sunt un lanț mare de obiecte pe care le studiază cu drag, pentru că un viitor doctor, așa cum visează ea să devină, trebuie să aibă puterea cunoașterii, un fundament construit încă în liceu, fiindcă acest „domeniu vital”, în opinia adolescentei, solicită certitudinea și adevărul justificat pentru a îndreptăți sănătatea omului. Ca să înlăture oboseala și plictiseala, Cătălina studiază și citește mult, așa cum spune ea „nu mi-aș putea imagina o viață din care cărțile nu fac parte”. Prezența cărții sau a cititului sunt preocupări firești, foarte importante pentru ea „deși majoritatea copiilor din generația mea privește lectura cu inimiciție”. Loialitatea pe care o găsește pentru a vedea avantajele sistemului de învățământ, pregătirea profesorilor și metodele moderne de învățare din țările europene la care se pliază ei aduc rezultate bune. Și „interesul tinerei generații față de carte crește odată cu implementarea acestor strategii de instruire și aprofundare a cunoștințelor, lucrul acesta observându-se în rezultatele din ce în ce mai bune ale elevilor”, crede cu un optimism tineresc Cătălina Matei.

Nici acești ultimi doi ani, încărcați de povara restricțiilor și, respectiv, a piedicilor ca tinerii să învețe în liniște și în deplina ordine a vieții, nu i-au înfrânt Cătălinei elanul ca să meargă pe urmele Micului Prinț, satisfăcându-și curiozitatea capacităților intelectuale. Recunoaște cu loialitate: „Încă de mică am fost un copil foarte energic și părinții au încercat să-mi consume această energie prin diverse activități. Astfel am ajuns să fac parte din cluburi de karate, cercetași, criminalistică, dans și înot, am cântat în corul Juniorii Operei. Acum m-am lăsat pradă cursurilor de scrimă, limbilor străine și studierii pianului și violoncelului”.

Anii adolescentini ai elevei Cătălina Matei parcă l-au inspirat pe Lucian Blaga, autorul minunatei expresii „corola de minuni a lumii”. Minunăția vârstei ei sunt tocmai aceste „activități pe care orice tânăr ar trebui să le încerce pentru a-și forma un caracter puternic, care să-l ajute să-și împlinească visurile legate de cariera sa viitoare”, spune un alecsandrist de la Colegiul Național din Iași ale cărui voce și talent nu dezamăgesc părinții, profesorii, patronul spiritual și care va fi auzită la un eventual campionat al vieții.

Pagină realizată de Silvia STRĂTILĂ

Igor GROSU

COBÂLCA MEA, COBÂLCA NOASTRĂ...

Cobâlca e o localitate de mazili, cu oameni gospodari şi de bună credință. E leagănul în care m-a născut mama Iulia.

Recunosc: nu am întreprins, în mod special, anumite incursiuni documentare privind această vatră străveche, deoarece avem la îndemână cu toții multe studii ale profesorului meu de limbă română Constantin Bobeică, membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova, inserate într-un șir de cărți și monografii: *O cronologie pentru Istoria satului Cobâlca* (Editura Muzeum, Chișinău, 1999); *Apocalipsa Siberiei* (Memorii, rev. Basarabia, nr. 3, 1993); *Eseul istorico-publicistic Codreanca*, în vol. IV al itinerarului documentar-publicistic ilustrat „Localitățile Republicii Moldova" (Fundația Draghiștea, Chișinău, 2005); *Între stele și țărâne*. Schițe, eseuri, piblicistică, memorialistică (Editura Pontos, Chișinău, 2005); *Oratio recta*. Versuri, cugetări, folclor local (Editura Pontos, Chișinău, 2006); *Moment crepuscular*. Studii, eseuri, creionări (Editura Prometeu, Chișinău, 2007); *Dor de muntele Bobeica*. Studii, publicistică, memorialistică, tangențe. (Editura Prometeu, Chișinău, 2009); *Sinteze. Trăite, văzure, cugetate, durute* (Editura Prometeu, Chișinău, 2010 ș.a.

Bunăoară, în lucrarea sa, inserată în vol. IV *Localitățile Republicii Moldova*, Constantin Bobeică spune: „Primul sat s-a format aici cu circa 2.300 de ani în urmă. El era dotat cu o cetățuie de refugiu, înconjurată de jur-împrejur cu șanț și val de apărare.

Satul și cetatea au fost prădate și arse în jurul a. 200 înainte de Hristos de către triburile germanice ale bastarnilor.

Prima mențiune documentară se datează cu 4 mai 1436, când Domnitorii Moldovei, Iliaș și Ștefan (fiii lui Alexandru cel Bun) i-au eliberat un suret boierului Duma Uranie și fratelui său Petrică, pentru slujbă credincioasă prestată lor „osăbit de altă milă și i-am dat întru al nostru pământu locu pustiu… pe de ceea parte de Ichel, anume Cobâlca, din vârfu până în gură, și Samboala și Teleșeu, din vârfu până la gură, și Perisecina, din vârfu până la gură…"

La 1762, pe 9 iulie, pe vremea lui Grigore Ioan Voievod s-a găsit în satul Peresecina un bătrân de 120 de ani, Simion, care mărturisea că a auzit din bătrâni că după 1436 Duma Uranie s-a mutat la Peresecina, iar Petrică – de la Cobâlca. Celălalt loc l-au împărțit în două. […]

Recensământurile populației din 1772, 1773, 1774 înregistrează la Cobâlca 21 de case, un preot, un diacon, o femeie săracă între ei.

Primul învățător apare în sat la 15 aprilie 1868. E Vasile Lazinschi, fost elev al școlii medii teologice din Chișinău.

La 16 noiembrie 1871 e deschisă prima școală din sat, construită prin străduința gospodarilor cobâlceni. E numit un nou învățător – Vasile Oprea, care instruia 31 de copii.

Între 1911-1914 e construită o nouă clădire, mai spațioasă, mai luminoasă, care a funcționat până la 1 septembrie 1970, când a fost inaugurată o școală-tip cu 640 de locuri, sală pentru sport, sală de festivități, ateliere etc."

În această scoală m-am bucurat și eu de lumina cunoștințelor, alături de un sat de copii, dornici de minunea vieții… Cobâlca este leagănul ființei noastre și al dorurilor toate…, de ea ne leagă pururi neuitarea, cu dulcile amintiri.

Nu uit, dar cum să uit? printre multe altele, un episod care mi-a înfățișat atât de memorabil Cobâlca mea dragă... La insistența asiduă a fratelui meu mai mic, tata, din mijloacele sale searbăde, ne-a cumpărat o bicicletă, care pentru noi, frații, constituia o mare avere. De fapt, dreptul posesv majoritar îl deținea fratele, dar aveam și eu posibilitatea să ies la plimbare cu acest mult râvnit mijloc de transport. Îmi plăcea să urc tocmai pe vârful dealului de la Bătaguri, aproape de Valea Ursului, din preajma satului vecin Lupa Recea, iar de acolo, pe bicicletă, să cobor iute ca săgeata devale pe șosea. În iuțeala vitezei, în dreapta și stânga urechilor mele fluiera vântul, iar ochii nici nu îndrăzneau să să întoarcă a privi prin părți, ci numai înainte. Totul dura doar niște clipe, până când ajungeam la brigada de mașini și tractoare de la intrarea în sat. Abia acolo reconstituiam cele văzute din mersul extraordinar de rapid al bicicletei. Să vă închipuiți numai – eu pedalam cât puteam de repede, dar nu reușeam să prind roata. O viteză de neînchipuit. Ca niște secvențe din film îmi apărea pe stânga Valea Rohului, cu livezile și pajiștile, unde noi, copiii, pășteam caprele; cu găinăria din fund, unde în salcânărie găseam și noi niște ouă uitate de găini, atunci când săreau peste gardul de sârmă; cu cireșii aproape că seculari cu crengile rupte tot de noi, dar an de an recrescute la loc. Și mai era o râpă, în locul Pietrăriei, unde, cică, au fost găsite niște fosile de mamut, chiar lângă via nănașului meu, medicul Ion Hodorogea.

...Apropo despre mamut. După investigațiile savanților și săpăturile respective, oasele acestui animal străvechi au fost duse la Chișinău, însă în memoria sătenilor s-a întipărit istoric faptul că prin Cobâlca umblau mamuții. Mai mult, mama îmi povestea că femeile din sat se răsteau la bărbații care le veneau cherchelițti acasă cu cuvintele: „Ptiu, animală din Chetrărie, ce ești!". Pe atunci nu pricepeam ce vină să poarte oare mamutul, descoperit în Chetrărie?

Și, cum vă spuneam… Secvențele de pe dreapta deschideau imaginile văii largi a Prunei – cu vii, nuci, prăsazi și meri, și a drumului spre satul și mănăstirea Țigănești. Pe acest drum puteai să te pornești fără merinde, deoarece pomii din vale întotdeauna stăteau aplecați să-ți ofere cu prisosință rodul...

Însă nu îmi era destulă o singură coborâre la vale. Mai doream una. Luam bicicleta de „coarne" și urcam din noi dealul spre Bătaguri...

...Apropo, despre șosea. Se zice că ea a fost construită pe când eram și eu copil, în anii șaizeci ai secolului trecut. Dar, trebuie să recunoaștem că e așa și nu chiar așa. Adevărul e că șoseaua a fost „reclădită" pe un drum construit mai devreme, în perioada interbelică, la care a muncit multă lume. Mama Iulia mi-a povestit acest „amănunt". Pe atunci ea era o copilă de vreo zece-doisprezece ani și, împreună cu fetele, ieșea să-i vadă pe studenții români care lucrau la construirea drumului. Avea în minte până la bătrânețe un cântec al studenților, intitulat „La Cobâlca". Ei îl interpretau în ansamblu, pe strune de chitară, trezind admirația „fetelor sentimentale" din Cobâlca (în cântec era și fraza respectivă). Din cele povestite de mama, am reținut următorul fragment din acel cântec, cuvintele căruia au fost puse tradițional (cum o fac de obicei studenții la muncile dinafara studiilor) pe melodia unui șlagăr cunoscut de toți. Acela era din anii treizeci, legat (vă închipuiți!) de revoluția din Mexica – Cucaracha: „La Cobâlca, la Cobâlca, / noi nu stăm nici un moment, / cu primarul, cu notarul /și cu dom' locotenent. // Preasfinția ta părinte, / te rugăm cu toți fierbinte / ca să ne scurtezi șoseaua, / că ni s-a tocit cazmaua. // Hopa-hopa, vine popa /și cu dom' locotenent, / la Cobâlca, la Cobâlca, / noi nu stăm nici un moment!"

Și iarăși vâj-j-j! devale. Și iar cobor iute, fără ca ochii să îndrăznească să privească prin părți, ci doar înainte. Dar cum să nu mă uit în stânga din Deal la Mori spre mahala unde locuia profesorul nostru de matematică Nicanor al lui Afanasie Pogoni. Abia ajuns la brigada de mașini și tractoare, eu recapitulam niște imagini pe viu întipărite în memorie: iarnă cumplită, zăpadă peste brâu, noi, câțiva elevi, și vă spun cine: Dorel Pogoni, Pavel Barbăneagră, Pavel Caraman, în zile mai prielnice Nina Caraman, Valentina Cocieru, Tatiana Cotelea – toți veneam la școala veche să studiem matematica superioară (!). Domnul profesor cu bun nume, lăsa toate treburile și venea în clasa unde ne aflam, indiferent câți eram – unul, doi sau patru. Era o dăruire de care se bucura și el, dar și noi!

În primele clase director al școlii era Savelie Bejan, pe care noi, copiii, îl numeam Savelea Sergheievici. În viziunea noastră copilărească, el era un om bun și blajin. Mult mai apoi am aflat că era fiul cunoscutului om de trăinicie a neamului Sergiu Bejan din perioada interbelică. Școala din Cobâlca a avut un minunat colectiv de pedagogi cu discipoli destoinici.

Se vorbește că pe la mijlocul anilor 60 ai secolului trecut, conducătorul gospodăriei agricole din sat, venetic de prin Ucraina, era persiflat în permanență de colegii rusofoni, de pe aiurea: „Ce mai face iepușoara?" (iepușoară trad. în rusă - *cobâlca*). Și, ca să nu mai audă de „Cobâlca" a lansat ideea de a schimba denumirea satului. În scurt timp a fost convocată adunarea generală, cu participarea cadrelor didactice și a reprezentanților oficiali din raion, care au decis ca „de acum încolo să fie îngropată și dată uitării Cobâlca și satul să se numească Codreanca". Astfel, Cobâlca noastră, atestată documentar într-un an cu orașul Chișinău, în 1436, a „întinerit" brusc și, cu acest nou-nume, de la 1968 încoace Codreanca abia de se aburcă la cincizeci de ani. Alt nume – altă localitate, alt nume – alt om. Avem ce medita, avem a decide… Cobâlca e istorie și Neam, e a noastră și nouă ni-i dragă. Nu o putem traduce, nici trăda, n-o putem nici vinde. E a noastră zestre din strămoși. De ce n-am reveni la numele adevărat al acestei vetre, să-l poarte din veac și până în veac, de ce?

...Apropo, locul, unde actualmente se află sediul Primăriei din Codreanca, i se zicea La Popa. Când eram copii, acolo se afla o livadă, iar nouă ne plăcea să ne hârjonim în locul cela. Mai ales că mai în dos se aflau două agregate agricole deteriorate de vânturat semințe, pe care le asemănam, în gândirea noastră copilărească, cu tancurile văzute în filmele de război, demonstrate deseori în casa de cultură. Împreună cu prietenii Dorel Pogoni, Pavel Barbăneagră, urcam în ele și îi băteam pe „nemți". Mai alături era un cuptor cu un cazan mare, iar dincolo – vreo douăzeci de mese pătrate, cu proeminențe rotunde deasupra. La început, habar nu aveam cui și pentru ce mai trebuiau ele. Într-o zi s-a întâmplat să vină un om bătrân, pare-se moș Eni, care a povestit că mesele sunt cobile și că pe ele se confecționau obezile de roți pentru care și căruțe. În cazan clocotea apa, iar lucrătorii, numiți cobilcari, luau bare lunguiețe de slodun (cel mai dur lemn de stejar), le băgau în apa clocotindă și, după un timp, le învârteau și le fixau în jurul proieminențelor rotunde. Astfel, obada era gata, mai rămânea de asamblat butucul și spițele. Pe timpuri cobilcarii noștri erau vestiți în tot ținutul. Așa ne-a povestit moșul.

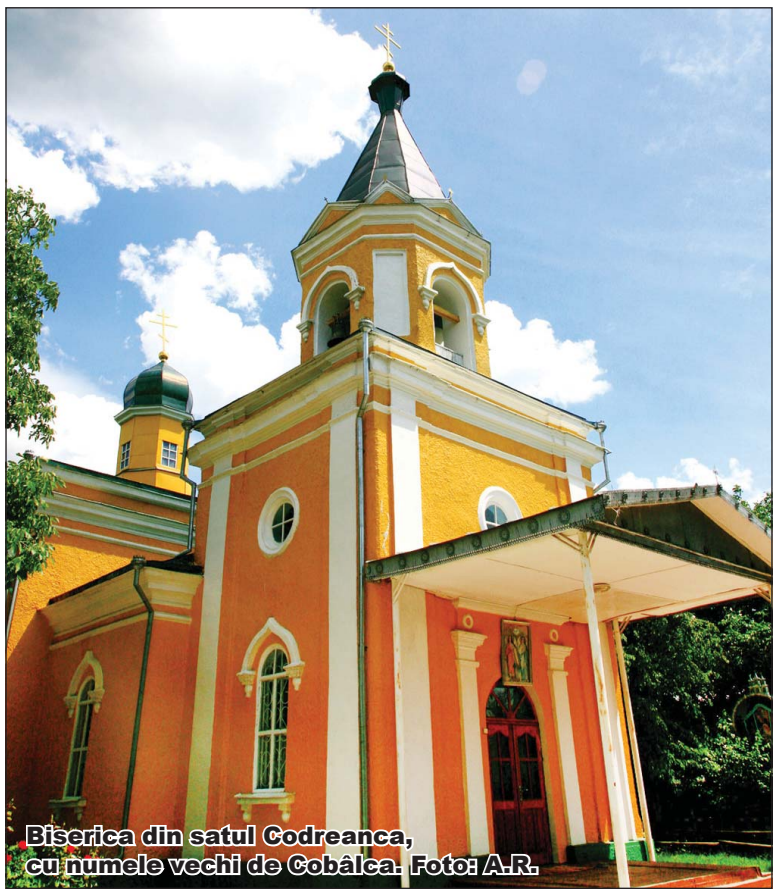

Biserica din satul Codreanca, cu numele vechi de Cobâlca. Foto: A.R.

O poveste aparte o constituie istoria jocurilor de hram, care era marea sărbătoare a satului – toamna, pe 14 octombrie – de prăznuirea Acoperământului Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria, unde se aduna tineretul din sat, și unde se legau primele iubiri și, evident, unde se iscau și primele „bătăi" între flăcăi pentru fete. La începuturi jocul mare se organiza în centrul satului, lângă casa de cultură, cu fanfare vestite tocmite de prin împrejurimi. Cu timpul, flăcăii din alte mahale au prins a-și face jocul și în Valea Rohului, și la Ciopârteni, pe dealul spre pădure, și în Valea satului, pe stadion.

Despre oamenii de seamă din Cobâlca a povestit cu lux de amănunte Constantin Bobeică în merituoasele sale lucrări, începând cu savanții Ilie Untilă, Gheorghe Postolache, conferențiarul universitar Alexei Cocieru, scriitorii Aureliu Busuioc, Ion Iachim, Constantin Bobeică, Ala Soltan și multe alte personalități, cu care se mândrește satul. Dar nu pot să nu spun că, totuși, primul savant dat de Cobâlca a fost botanistul Alexei Arvat (n. 12 martie 1890 – d. 1 iulie 1950). A activat ca învățător în satele Cojușna și Nișcani. În anul 1933, după cum afirmă în scrierile sale același profesor Constantin Bobeică, își ia licența studiilor naturale la Universitatea din Iași.

E membru al Societății de Științe Naturale și Geografie din România, șef de lucrări la Facultatea de Astronomie din Timișoara.

În ograda bisericii din sat sunt înmormântați Părintele Roșca, parohul bisericii în anii '40 ai secolului trecut, și bunelul meu, Părintele Andrei Grosu, parohul bisericii în deceniile V-VI, fratele Mitropolitului Basarabiei, IPS Gurie.

În dulcea mea copilărie am avut ocazia să învăț și la o veche școală din sat în mahala Rindiuc, unde mai era și vechea biserică din lemn atestată documentar pentru prima dată în 1798. Mai rârziu sătenii au construit actuala biserică „Sfântul Arhanghel Mihail", monument actualmente ocrotit de stat. Dar au ocrotit-o și ei cum au putut. Prin anii 50-60 ai secolului trecut, când preste tot erau închise bicericile și mănăstirile, cobâlcenii au dat dovadă de nesupușenie în fața autorităților antihriste și astfel nu le-au permis să-l închidă și să pângărească locașul Domnului.

Familia noastră locuia lângă biserică și țin minte cum de sărbătorile creștine, pe atunci, veneau să se roage oameni din Onești, Țigănești, Lupa Rece, Greblești, dar și maicile de la mănăstirea Tabăra (închisă de comuniști). care cu vocile lor împlineau cu desăvârșire corul nostru bisericesc....

Timpul trece neiertător. Acum, parcă m-aș afla la ghidonul altei biciclete, de tip CRONOS, pe orice pedală a cărei aș apăsa, nu încetinește nicidecum iuțeala. Se perindă ca vântul evenimente, gânduri, oameni, sorți.

Ieri s-a născut o fetiță în Valea Rohului! Cobâlca rămâne tânără.

Daniel GHEORGHE, deputat în Parlamentul României

Suntem două state, dar un singur popor român

- Unii istorici au capacitatea rară de a sintetiza actualitatea și prezentul. Au trecut 32 de ani de la prăbușirea dictaturii comuniste din Țară și 30 de ani, de când Parlamentul de la Chișinău a votat Declarația de Independență față de Rusia imperială, astfel creându-se condiții favorabile de a înlătura marea nedreptate comisă împotriva României de către odioșii criminali Stalin și Hitler în vara anului 1940. Ca istoric și om politic, ați putea să identificați cauzele principale, care blochează, timp de trei decenii, unificarea poporului român de pe ambele maluri ale Prutului?

- Cauzele pentru care, în acești 30 de ani scurși de la Declarația de Independență a R.Moldova, nu am reușit să facem Unirea sunt complexe și simple în egală măsură. În primul rând, este clar că interesele Rusiei au fost acelea de a menține R.Moldova într-un spațiu captiv, într-o zonă gri în care să-i fie foarte greu tânărului stat dintre Prut și Nistru să poată îmbrățișa cu deplină siguranță și fără teamă un parcurs către Uniunea Europeană și NATO.

De asemenea, este evident faptul că, odată cu războiul de pe Nistru din 1992, situația s-a complicat foarte mult, iar Rusia post-sovietică a reușit să implementeze în coasta Moldovei acest regim separatist, păstrând un conflict înghețat precum s-a întâmplat și în alte regiuni ale fostului imperiu sovietic.

Regimul înghețat pare să fie pe undeva acea frână de mână a oricărei tentative firești de Unire cu România, pentru că, așa cum am zis în nenumărate rânduri, Unirea Basarabiei cu România este un fapt natural și firesc, acesta fiind destinul nostru istoric comun, și orice dezbatere în care ar fi implicate nuanțe geopolitice ar trebui să pornească de la acest conflict înghețat.

Nu avem dreptul să uităm că o mare vină o poartă statul român, politrucii care au tot parvenit la putere în România de-a lungul a trei decenii nu au știut deloc să gestioneze, așa cum se cuvine, relația cu R.Moldova, pe care au tratat-o când cu superioritate, când cu slugărnicie, în sensul în care nu de puține ori am văzut cum tot felul de persoane dubioase și formațiuni politice toxice au primit sprijin de la București pentru ca mai apoi acestea să se remarce prin fapte de corupție, prin promovarea unei politici de tip clientelar, prin distrugerea fragilei democrații din Moldova, sărăcită de un regim oligarhic timp de 30 de ani, și nu în ultimul rând, este trist să vedem cum Bucureștiul nu este capabil să aibă o strategie națională cu privire la R.Moldova.

Am spus-o și o repet: odată cu integrarea în NATO a României era firesc ca aceasta să-și fixeze drept principală prioritate națională reîntregirea prin Unirea cu Basarabia, pe modelul unificării Germaniei, Unire care să pornească de la adeziunea

cetățenilor celor două state, care formează o singură națiune și un singur popor.

Nu există popor sau limbă moldovenească, există cel de-al doilea stat românesc și cetățenie moldovenească, ceea ce este o nuanță importantă pe care țin să o subliniez întotdeauna. De asemenea, neștiind să aibă o politică concretă și firească în raport cu R.Moldova, șeful statului român a dat inițiativa de multe ori altora, care uneori au fost mânați de bune intenții, alteori de interese comune cu Rusia și așa s-a întâmplat ca, din păcate, în ultimii ani să vedem cum nu de puține ori inițiativa pentru Moldova este cedată de România către Bruxelles sau Berlin, iar interesele comune ale Berlinului și Moscovei se cunosc foarte bine, dependența energetică a Germaniei de gazul rusesc este o certitudine, de aceea este fundamental ca România să aibă propria politică și să înțelegem că timp de 30 de ani s-a mers pe ideea că nu este timpul, ratând însă niște momente esențiale ale reunificării.

Avem datoria de a spune răspicat adevărul: este o deturnare a unui ideal național. Cred că a fost momentul și în 1991, când Unirea era aproape, cred că este momentul și astăzi, în 2021, să facem Unirea pe baze temeinice și democratice, în acord cu dreptul internațional.

- Ca veteran al nucleului Mișcării de Eliberare Națională din Basarabia ocupată și votant al Declarației de Independență față de Rusia imperială, îmi permit să afirm, în cunoștință de cauză, că guvernările de la Chișinău, începând cu anul 1994, toate au avut, în esența lor, un caracter antiromânesc. Ce au reprezentat guvernările din Țară și care au fost viziunea și politicile statului român față de teritoriul din stânga Prutului și milioanele de români îndoctrinați și schilodiți de ideologia stalinistă precum că moldovenii ar reprezenta o națiune distinctă, total diferită de poporul român?

- Aveți mare dreptate cu privire la constatarea pe care ați făcut-o și mă bucur că sunteți un om direct care spune ceea ce gândește. Este evident faptul că nu a existat nicio strategie în acest domeniu. Pe undeva, politrucii din instituțiile statului român au judecat greșit relația cu R.Moldova, care este parte integrantă a spațiului de cultură, civilizație și identitate românească.

Nu poți trata pe fratele tău ca pe cineva care îți este vecin și cu care te saluți din când în când și care s-a mutat temporar la tine, pe scara blocului. Statul român nu a avut o politică proprie în raport cu R.Moldova, iar acest lucru se vede și doare. Lipsa de strategie, lipsa de viziune, faptul că nu am avut un acord politic pe modelul Acordului de la Snagov din 1995, care a fost un succes în ceea ce privește proiecția de integrare a României în NATO, nu am avut un acord pe problemele R.Moldova, acest lucru a lăsat urmări grave.

Conducătorii României poartă o anumită vină pentru acest dezastru al oligarhiei din stânga Prutului, este un lucru pe care suntem datori să-l spunem. Din păcate am tratat relația cu R.Moldova precum relația cu oricare alt vecin, nu ca o relație cu un stat succesor al Uniunii Sovietice, un teritoriu rupt cu forța din cadrul României, pentru că Basarabia a fost și este parte integrantă a României, desprinsă din trupul țării prin voința a doi criminali în masă și a unui pact odios încheiat între comuniștii sovietici și naziști.

Acesta este adevărul de la care trebuie să înceapă orice discuție, așadar, toată această chestiune, antiromânismul fățiș pe care l-am văzut adesea în politica de la Chișinău, toată această minciună cu privire la moldovenism, teorie care provine din puțul gândirii regimului totalitar marxist-leninist sovietic, teoria că românii dintre Prut și Nistru și chiar cei de dincolo de Nistru reprezintă un alt popor, distinct de români, toate aceste lucruri sunt o mare minciună, pe care avem datoria să o demontăm în fiecare zi, care ne insultă și ne jignește și care calcă în picioare mormintele înaintașilor noștri și a tuturor acelora care s-au opus regimului criminal comunist.

Așadar, ce pot să vă spun este faptul că am lăsat de multe ori inițiativa în mâinile altora și de aceea ne-am trezit inclusiv la nivel european în situații în care auzeam tot felul de idei dinspre propaganda Rusiei cu privire la poporul moldovenesc sau limba moldovenească, lucruri inadmisibile pentru orice român și pentru orice om care are un minim de respect pentru adevărul istoric.

- Dacă intrăm în actualitate, puteți numi documentul strategic, fundamentul sau matricea, pe care se construiesc relațiile bilaterale dintre București și Chișinău? Dacă nu există, care ar fi motivele că statul român se lasă pradă improvizațiilor conjuncturale și nu se conduce de o viziune clară pe termen curent, mediu și lung?

- Cum am menționat anterior, nu există o matrice programatică, nu există un document strategic cu privire la relația dintre România și R. Moldova, cel puțin eu nu știu de existența unui astfel de document și nici nu cred că există undeva. Este o întrebare retorică aceasta și este foarte evident pentru toți faptul că, dacă ar fi existat o strategie, un program, o viziune pe termen lung, care să vizeze apropierea Basarabiei de România, reîntregirea națională, integrarea europeană a R.Moldova, care să vadă în perspectivă felul în care acest lucru să se întâmple, care va fi modelul, care va fi procedura legală, constituțională, juridică prin care va avea loc Unirea, care sunt pașii de parcurs atât în direcția integrării europene a R.Moldova, cât și în direcția Unirii cu România, în mod cert am fi avut în acest moment o serie de elemente, care ne-ar fi putut arăta acest lucru pe toate planurile, pe domenii de politici publice, pe direcții de dezvoltare strategică, pe chestiuni de politică macro, dar și pe chestiuni de politică micro.

S-au făcut și lucruri bune, trebuie să recunoaștem acest fapt, sunt câteva chestiuni care au reușit, și aici aș putea spune că mai curând zona de „soft power", zona de cultură a jucat un rol mai important decât cea politică și geostrategică la nivel înalt.

Avem, de asemenea, un rol important al autorităților publice locale din România care au investit peste Prut, prin prisma înfrățirilor dintre comunitățile românești de pe ambele maluri, avem, totodată, proiecte punctuale de investiții realizate de persoane din mediul privat, de modele de succes antreprenorial, modele de succes din zona societății civile și a colaborării pe mai multe paliere, care țin în special de politici din spectrul civic, asociativ, dar mai departe este foarte greu să identificăm alte elemente.

Cert este faptul că în România există o dorință de apropiere foarte mare față de R.Moldova, dar la nivel de stat, la nivelul decidenților de vârf există multă teamă și reținere, diletantism și multă șovăire. Trebuie să apreciem ceea ce s-a făcut bine, în special de la nivel mic, de la nivelul legăturii directe dintre oameni, a schimburilor de idei, a schimburilor de experiență, a legăturilor dintre comunități, a mediului de afaceri și a celui investițional, de nivel religios, civic, de la nivelul ONG din zona educației, culturii. Sunt câțiva pași care s-au făcut, dar cum spuneam, nu există nicio strategie centralizată, niciun plan și niciun proiect, ceea ce este foarte rău. O țară civilizată cum este România ar fi fost obligată să aibă așa ceva de mulți ani cu o proiecție de 30 de ani, nu pe termen scurt sau mediu.

- În Declarația de Independență, Primul Parlament a avut curajul și voința să spună clar, în fața întregii lumi, drama dezmembrării românimii din Moldova istorică la 1812 și a României moderne la 28 iunie 1940, declarând că moldovenii sunt români, vorbesc limba română și au dreptul natural și istoric să se reîntoarcă în „spațiul lor etnic", în România. De ce conținutul Declarației de Independență, timp de trei decenii, nu a devenit documentul strategic, fundamentul relațiilor bilaterale București-Chișinău? De ce se vorbește permanent de bani, de ajutoare de sute de milioane pentru R.Moldova, dar se evită premeditat de a recunoaște pe plan internațional existența a două state românești?

- Cum ați observat și dumneavoastră, această componentă care ține de suflet, de identitate, de valori interioare, de limbă și istorie comună, de tradiții și credințe comune, de o înrudire, de familie este cel mai important lucru care leagă R.Moldova de România și cred că, pe undeva, ar fi timpul să ieșim din această paradigmă tehnică în care vorbim doar despre alocări de fonduri, doar de chestiuni pe care le putem aborda și în raport cu alte țări vecine României, cu care nu avem această comuniune de identitate, naționalitate și spirit precum este Basarabia. Trebuie să mergem către esențial.

În Europa există două state românești, dar un singur popor român, o singură națiune română, acest lucru trebuie să fie știut de toată lumea. Cine neglijează și cine neagă mă tem că este rău intenționat, fiindcă adevărurile despre care vorbesc sunt dovedite istoric, sociologic, etnologic, cultural, antropologic ș.a.m.d.: din toate punctele de vedere suntem un singur popor și acest lucru trebuie evidențiat, iar cele două dezastre istorice, cel din 1812, respectiv 1940 sunt evenimente care nu pot fi scoase din nicio ecuație și din nicio discuție.

R.Moldova riscă să fie un stat eșuat pentru că pur și simplu este o parte ruptă dintr-o altă țară, România, acesta este adevărul, este imposibil ca o bucată ruptă dintr-un întreg să poată funcționa la fel de viabil precum un întreg creat de la zero sau creat pe baze identitare proprii, este practic un experiment dezastruos.

- Cea mai gravă și rușinoasă boală a multor moldoveni, boală moștenită de la imperiul sovietic și de la guvernările antiromânești

de la Chișinău este românofobia. De ce guvernările postdecembriste din Țară nu au susținut în R.Moldova un Program solid de combatere a românofobiei, care ar fi cultivat adevărul istoric și i-ar fi ajutat pe moldovenii otrăviți de propaganda rusă să revină la normalitate, să nu-și desconsidere neamul și Patria istorică?

- Propaganda rusească a fost și rămâne una deosebit de agresivă și perfidă, iar această proiecție românofobă este una care se vede din multe manifestări la care am fost martori cu toții în ultimii 30 de ani. Evident, pentru a combate această românofobie, care cred că din fericire este pusă într-o perspectivă mult mai dezavantajoasă decât se găsea în alte momente de influență sovietico-rusească, este nevoie de cunoaștere reciprocă, de o prezență solidă a României dincolo de Prut, prezență pe toate palierele – politic, economic, social, spiritual, moral, cultural, ecologic, profesional, – sub toate aspectele posibile, și cred că pentru a combate românofobia și propaganda rusească este nevoie de educație, de apropiere prin prisma valorilor și identităților comune, prin prisma a ceea ce înseamnă știință, cultură, artă, istorie și spiritualitate.

Nu în ultimul rând aș dori să spun că, pentru a vedea împlinit idealul unei singure națiuni românești unite în Europa, ceea ce azi se numește „soft power", puterea culturală, a spiritului, a mentalităților, a identității și a cunoașterii înseamnă mult mai mult decât orice alt element de forță financiară, de forță geopolitică. Aici stă cheia pentru a combate românofobia, acest lucru constă în inteligența României de a o putea combate prin modele, prin repere, prin prezență puternică la Chișinău, printr-o susținere reală pentru R.Moldova, și nu în ultimul rând prin cultură, identitate națională și mass-media, promotoare de valori românești și europene.

- De ce nu se face o evaluare obiectivă a instituțiilor statului român responsabile de R.Moldova și de impactul lor real asupra schimbării mentalităților colective a românimii din stânga Prutului, de ce se pune miza pe proiecte tehnice și nu pe cele de apropiere sufletească între români?

- Proiectele sufletești, cele care țin de identitate, de cunoaștere reciprocă, cele în care există loc și pentru suflet, credință, artă, literatură, filozofie, istorie, patrimoniu sunt singurele proiecte care pot crea o Unire durabilă, pentru că, trebuie să recunoaștem un lucru fundamental: în realitate, pe termen lung, nu elementul de putere în sens clasic, sau cel tehnic va prevala, până la urmă este foarte important și sănătos să avem proiecte și pe domenii cum sunt cel energetic, cele ce țin de căile de comunicații și transport, tehnologia informației, relații comerciale, susținerea prin subvenții de către statul român a sistemelor publice din R.Moldova, așa cum s-a întâmplat în mai multe rânduri, și statul român a procedat corect, acestea au rolul lor și sunt fundamentale în sensul lor. Dar ceea ce unește este partea sufletească, capacitatea noastră de a conștientiza că suntem parte a unei singure națiuni, că vorbim aceiași limbă, avem un trecut și un viitor comun și spun acest lucru gândindu-mă la faptul că este nevoie de o prezență românească foarte vizibilă la Chișinău, atât sub aspectul mass-media cât și sub aspectul sferei educative și culturale.

Nu în ultimul rând, este nevoie de o prezență, umăr la umăr, a românilor de dincolo de Prut alături de frații noștri care au trăit sub ororile unui regim criminal sovietic și această legătură sufletească în care limba, arta, literatura, cunoașterea reciprocă, valorile identitare sunt mult mai importante decât aspectele de natură tehnică este singura care poate să creeze legături durabile, care se moștenesc dincolo de mai multe generații și cred că este foarte important să reușim să reancorăm Basarabia românească la universul mentalităților și spiritualității istorice a românilor de pe ambele maluri ale Prutului.

Fără un element de soft power, desovietizarea, înlăturarea acestei zguri comunistoide care apasă peste R.Moldova și înlăturarea acestor mincinoase și perfide stereotipuri românofobe vor fi foarte greu de făcut, dar cum spuneam, părerea mea este că ele merg într-o direcție bună, iar apropierea dintre românii de pe cele două maluri ale Prutului este una tot mai mare. Depinde doar de noi, cei care avem un rol politic în aceste timpuri să facem ca această apropiere să devină una pentru totdeauna, întrucât acesta este rostul firesc al istoriei, fie că vrem sau nu să recunoaștem.

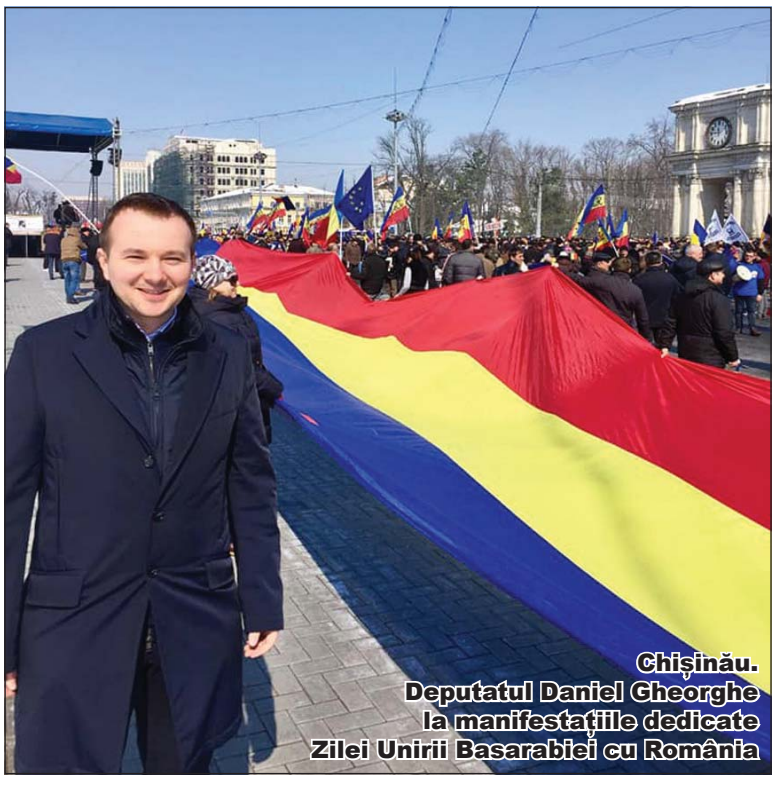
Chișinău. Deputatul Daniel Gheorghe la manifestațiile dedicate Zilei Unirii Basarabiei cu România

- Cea mai mare avere a unui popor este unitatea națională. Ce mesaj aveți pentru cititorii revistei Natura, pentru românii din Țară, din R.Moldova, din comunitățile istorice, de pe diferite meridiane în ajun de 1 decembrie, Ziua făuririi României întregi, Ziua tuturor românilor?

- Fiindcă ne apropiem de încheiere, domnule Alecu Reniță, doresc să vă asigur pe toți de cele mai bune gânduri, de cel mai curat și autentic patriotism românesc, un patriotism ancorat în valori solide, în principii morale, și ancorat într-o bună cunoaștere a istoriei noastre naționale, multimilenare, cât și de respectul deplin, cvasireligios, pentru limba română, pentru tradiția românească, pentru patrimoniul natural, pentru toate valorile moștenite din moși-strămoși, care ne definesc, ca neam pe noi toți care simțim românește.

Pot să vă spun că nu vom uita niciodată că suntem o singură națiune și dacă trecutul nostru a fost împreună, dacă prezentul nostru este încă vitreg din pricina lașității multora dintre noi, a lașității clasei politice de la București, care timp de 32 de ani a tratat cu o teamă lipsită de temei logic și firesc tema apropierii de R.Moldova și a proiectului unității naționale românești.

Am deplină încredere să spun că viitorul ne va găsi uniți pentru că vedem tot mai mult cum ne găsim zestrea noastră strămoșească, cum ne regăsim acele lucruri de simțire sufletească care ne fac să fim una, o singură națiune, așa cum ne-a lăsat Dumnezeu să fim pe aceste pământuri și cred cu tărie că viitorul R.Moldova este ca parte integrantă a României și a Uniunii Europene.

Nu o spun doar în sens diplomatic, ci o spun din convingere: viitorul nostru este împreună, o singură națiune română unită în Europa!

De asemenea, cu ocazia zilei naționale a tuturor românilor, 1 decembrie, când sărbătorim Marea Unire de la Alba Iulia, din 1918, țin să vă adresez cele mai bune urări de sănătate, de bucurie, de împlinire sufletească și de bucurie românească.

Cred că este foarte important să ne bucurăm cu toții de această zi și să nu uităm care este identitatea noastră mai presus de interese, de politică și mai presus de situații care țin de un prezent alert și foarte agitat.

La mulți ani, frați români din Basarabia! La mulți ani frați români de pretutindeni! Dumnezeu să ocrotească poporul român oriunde s-ar afla el pe fața acestui pământ.

La mulți ani și să privim cu încredere și credință în Dumnezeu spre un viitor al dreptății și demnității naționale.

Pentru conformitate:
Alecu RENIȚĂ

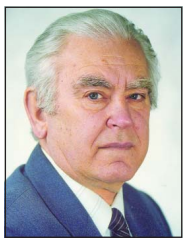

Vetrele noastre strămoșești

LECA

prof. Anatol EREMIA

Sat în raionul Cantemir, com. Antonești. Este situat pe un platou de stânga văii Prutului. Datat cu anul 1489. Coordonate geografice – 46⁰18'35" lat. N, 28⁰12'18" long. E. Suprafața satului – 0, 9 km², cu perimetrul de 6, 12 km. Suprafața totală a localității – 12 km². Gospodării individuale – 182. Populația – 484 loc. (2004), 558 loc. (2020). Biserica *Sf. Arhanghel Mihail* (1815). Distanțe: 6 km până la Cantemir, 7 km până la Leova, 120 km până la Chișinău. Stație de c.f. la Cania-Prut (10 km).

Cadrul geografic. **Satul e situat în vestul zonei naturale Colinele Tigheciului, pe platoul dinspre răsărit al văii Prutului, de dreapta traseului Leova – Cantemir – Cahul. Aici culmile de dealuri parcă ar fi retezate, în lungul lor așternându-se podișuri întinse, îndreptate cu fața spre soare, locuri minunate pentru cultivarea viței-de-vie. Plantații de vie și pomi fructiferi, câmpuri mănoase de cereale, porumb și floarea-soarelui cât cuprinzi cu privirea, de la Leova până la Cantemir.**

Citizen engagement in community development addressing challenging environmental issues
Implicarea cetățenilor în dezvoltarea comunității și a problemelor de mediu
Austrian Development Cooperation
Izvor reabilitat în satul Leca - apă pentru generațiile prezente și viitoare

Natura le-a hărăzit acestor pământuri rod bogat de semănături, pe lângă bogăția bălților din valea Prutului. Peștele prins în lacurile și bălțile de luncă era cea de a doua hrană a locuitorilor din Câmpia Bugeacului, pe lângă cele dobândite prin creșterea vitelor și plugărie. Pește ajungea pentru toți trăitorii câmpeni, ba mai rămânea încă și pentru alții, fiindcă peștele sărat, uscat la soare, și peștele proaspăt, pus la gheață, era transportat cu carele în orașele și târgurile din părțile codrilor, în regiunile precarpatice și carpatice, pe la mănăstiri, restaurante și cabanele de munte.

Așa a fost și în 1942, când am avut norocul să particip la o călătorie de neuitat. Tatăl, care, pe lângă profesia de învățător, vara, în timpul vacanței, mai practica și alte ocupații, ca cea de expeditor de cereale și, de la caz la caz, și de pește. În acel an, angajat al unei asociații de pescari cahuleni, a trebuit să însoțească 6 care de sărătură și prospătură de pește, destinate locuitorilor de prin orașele și satele carpatine. Unele care însă și-au descărcat poverile și până la locurile de destinație, pentru că tatăl se lăsa înduplecat de întreprinzătorii localnici să le cedeze câte ceva din încărcăturile noastre atât de mult prețuite. Mai poposeam și pe la unele schituri și mănăstiri, dar și pe la iarmaroace. Astfel că, de copil încă, mi-a fost dat să cunosc și să văd pentru prima dată meleagurile de dincolo de Prut, vizitând târgurile și orașele Tecuci, Focșani, Onești, Bacău, Vaslui.

Mențiuni documentare. **Satul Leca a fost identificat de unii istorici cu localitatea Leca menționat într-un document din anul 1489, fapt ce necesită a mai fi cercetat încă. La sigur e că Leca basarabeană a existat în sec. al XVIII-lea, pentru că la începutul sec. XIX, în „Condica liuzilor" din 1803, satul Leca din ținutul Codrului este trecut cu bir anual de numai 12 lei, acesta fiind plătit de un particular, pentru că ceilalți locuitori erau răzeși, care nu erau supuși birului și dăjdiilor. Sunt de menționat ca importante și atestări de mai târziu, din anii 1806, 1820, 1850.**

Onomastică. **Denumirea satului reprezintă la origine antroponimul *Leca*, probabil, numele unui vechi proprietar de pământuri. Antroponimul poate fi explicat printr-o formă trunchiată a numelui de persoană *Lecachi*, onimicul având treptele de evoluție: *Leca* < *Lecachi* (< *Alecachi* < gr. *Alekkakios*). Cf. și gr. *Lekkas*, *Lekkakis*, bg. *Leka*. Numele comun al locuitorilor: *lecean, leceană* (*leceancă*); *leceni, lecene* (*lecence*). Nume de locuri din hotarul satului: *Agronomia, Balta Țigăncii, Budăiul, Cotul lui Răscărachi, Cotul Lung, Cotul Mihăloaiei, Dimilitatul, Fundacul, La Sălcii, Lotul Popii, Malul Galben, Movila cu Pandelă, Pruteț, Răzeșiile, Schinii, Sub Cardon, Troița, Târla lui Niță, Țepoaia.* Nume de familie frecvente în localitate: *Apetri, Axente, Bejenaru, Bujeniță, Butmalai, Călmățui, Cârlan, Chelaru, Ciobanu, Ciorbagi, Coman, Coropceanu, Cozma, Cranea, Dănălache, Ghilan, Grigoriță, Guzun, Hariton, Jalbă, Lupu, Matei, Mocanu, Munteanu, Musteață, Nemțeanu, Nicolau, Ochișor, Para, Popa, Posmag, Saranciuc, Scutelnic, Șișianu, Taucci, Tătaru, Tomiță.***

Monumente istorice. **Situri arheologice pe teritoriul comunei Antonești. Vetre de așezări umane din diferite epoci (preistorice, romană, medievală). Vestigii materiale din epoca bronzului și fierului (mil. III-II î.Hr.). Movile funerare atribuite triburilor nomade. Rezervația peisagistică „Lunca inundabilă Antonești".**

Personalități. **Originar din Leca este Tomiță Petru, doctor în științe economice, decan al Facultății de economie a Universității Agrare din Moldova.**

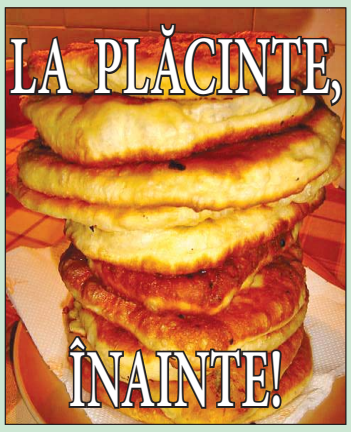

Supă de conopidă cu legume și pătrunjel

Ingrediente: *1 kg conopidă, 300 gr morcovi, 300 gr păstârnac, 150 gr rădăcină de țelină, 250 gr ardei gras, o ceapă medie, 50 ml ulei de floarea soarelui, o foaie de dafin, 1legătură de pătrunjel, 2 litri supă de legume, piper și sare după gust.*

Mod de preparare: Curățăm legumele, le tăiem juliene, ceapa o tocăm mărunt și le punem la călit într-o oală cu ulei și puțină sare pentru 10-12 minute la foc mediu.

Adăugăm supa de legume, foaia de dafin, piper și o lăsăm la fiert încă 10 minute la foc mediu.

Punem conopida ruptă buchețele mici, mai fierbem 5-7 minute, potrivim gustul de sare. Servim cu pătrunjel tocat.

Salată de legume coapte

Ingrediente: *ardei gras roșu, morcovi, ceapă, vânătă, cartofi, dovlecel, roșii cherry, ciuperci, ulei de măsline, 2 căței de usturoi, piper, sare.*

Pentru dressing: *muștar, miere, oțet balsamic, ulei de măsline, oregano, pătrunjel pentru decor.*

Mod de preparare: Spălăm și curățăm legumele, apoi le tăiem cubulețe potrivite. Cartofii și morcovii îi tăiem mai mici, pentru că se gătesc mai greu.

Punem toate legumele, cu excepția roșiilor cherry (ele vor fi adăugate mai târziu) pe o tavă tapetată cu hârtie de copt. Asezonăm cu sare și piper, stropim cu ulei de măsline, punem căței de usturoi și dăm tava la cuptor pentru 30 de minute.

Verificăm după circa 15 minute și întoarcem legumele, pentru a nu se arde. Acum este momentul să adăugăm și roșiile cherry. Mai lăsăm tava la cuptor până când legumele sunt gătite.

După ce legumele s-au copt, le transferăm într-un bol. Cât timp se răcesc, preparăm dressingul: o linguriță de muștar, una de miere, 2 de oțet, 3 de ulei și oregano uscat. Amestecăm bine și turnăm peste salată.

La final, presărăm pătrunjel proaspăt și servim.

Cartofi cu sos de roșii, usturoi și cimbru la cuptor

Ingrediente: *1 kg cartofi, 1 ceapă de mărime medie, 100 ml pastă de roșii, 2-3 căței de usturoi, 100 ml ulei, crenguțe de cimbru, chimen, piper, sare.*

Mod de preparare: Spălăm bine cartofii cu un burete aspru, îi curățăm și îi tăiem în sferturi.

Pentru sosul de roșii tăiem mai întâi ceapa, pe care apoi o mărunțim cu un robot de bucătărie.

Adăugăm apoi usturoiul zdrobit, uleiul, piperul și sarea și, în final, pasta de roșii. Amestecăm bine totul.

Alegem un vas suficient de încăpător. Punem cartofii, deasupra turnăm sosul de roșii cu usturoi și ceapă și punem câteva crenguțe de cimbru proaspăt. Presărăm și o linguriță de semințe de chimen.

Introducem tava la cuptor pentru circa 30-40 de minute la 200° C. După primele 20 de minute întoarcem cartofii cu o paletă pentru a se rumeni frumos pe toate părțile. Îi mai lăsăm 10-15 minute ca să capete aroma de cartofi copți.

Se servesc imediat, fierbinți, dar sunt foarte gustoși și la temperatura camerei.

PE PERVAZUL CU FLORI

Gloxinia, floarea de catifea

Flori mari catifelate sub formă de clopoțel și frunze mari pufoase, aceasta este scurta descriere a plantei de *Gloxinia*. Deși nu are florile parfumate să știi că *Gloxinia* compensează prin varietatea mare de culori pe care le oferă. Poate avea flori de un alb imaculat sau pot fi purpurii, violet, mov închis în variante simple sau în combinație cu alte culori.

Cel mai important aspect în îngrijirea *Gloxiniei* ține de udare. Această operație trebuie efectuată în permanență prin absorbție, adică prin aplicarea apei în farfurioară pentru ca solul să absoarbă apa de jos în sus. Acest tip de udare va preveni întotdeauna excesul de apă în sol și astfel se va evita apariția putregaiului la nivelul tuberculului. Cel mai bine este să lași ghiveciul într-o farfurie cu apă călduță timp de o oră, iar procedeul să-l repeți de fiecare dată când pământul se simte ușor uscat. Ai grijă să menții pământul reavăn pe tot parcursul sezonului de creștere și înflorire.

Iar dacă vrei flori mari și colorate cât mai intens atunci îți recomand să folosești un fertilizant special pentru flori. Îngrășământul este bine să-l aplici la fiecare două săptămâni în perioada de creștere, în condițiile specificate pe eticheta producătorului. Pe lângă fertilizant, pentru a avea flori cât mai frumoase să știi că important este și solul, care trebuie să aibă un drenaj bun și un pH ușor acid. În ceea ce privește lumina să știi că *Gloxinia* preferă locurile luminoase fără soare puternic, deoarece acesta poate distruge florile și frunzele. Sunt recomandate doar pervazurile cu expoziție estică, vestică sau nordică.

O etapă extrem de importantă din ciclul de viață al *Gloxiniei* o reprezintă hibernarea din sezonul rece, când planta dispare complet de la suprafața solului. De cele mai multe ori iubitorii de plante în această etapă sunt dezamăgiți fiind convinși că planta a murit și aruncă ghiveciul la gunoi. În fapt, planta se află în fază dormindă, iar ghiveciul trebuie lăsat într-un loc întunecos, uscat și ferit de frig. Imediat însă ce iarna s-a terminat este bine să replantezi tuberculul într-un vas puțin mai mare cu un sol ușor acid și să reîncepi programul de udare.

Cari MARIAN, ing. horticol şi designer florist

Sfaturi utile

Activități de grădinărit în luna noiembrie

Mai este doar o lună până la sosirea iernii, așadar în noiembrie trebuie să îți faci timp pentru ultimele activități de grădinărit. În noiembrie în grădina de flori încă nu este târziu să plantezi bulbi de flori de toamnă. La început de noiembrie este recomandat să plantezi bulbii de lalele, pentru că astfel poți preveni bolile și dăunătorii. Într-un ghiveci poți planta bulbii de zambile, panseluțe sau orice alte flori de primăvară. De asemenea, noiembrie poate fi o lună ideală pentru a planta trandafirii și puieții de magnolia, care te vor încânta cu o înflorire spectaculoasă în primăvară. Bulbii de begonii, dalii și gladiole pot fi săpați și scoși din pământ pentru depozitare pe perioada iernii. Adună frunzele căzute peste rădăcinile florilor din grădină și îndepărtează resturile plantelor pentru a evita apariția bolilor și dăunătorilor.

Activități în grădina de legume

La începutul lunii este ideal să plantezi legumele perene ca sparanghelul sau rubarba; după primul îngheț, păstârnacul poate fi recoltat, pentru că savoarea lui este mai dulce; pregătește o parcelă de pământ pentru plantarea usturoiului și îmbogățește solul prin adăugarea de materie organică înainte de plantare; pe răzoarele de zarzavaturi se recomandă împrăștierea gunoiului de grajd pentru a se integra în sol pe perioada iernii; este un timp favorabil și pentru plantarea ciupercilor.

Ce faci în livadă în noiembrie

La începutul lunii noiembrie poate avea loc plantarea arbuștilor fructiferi de coacăz și zmeură, atâta timp cât sunt în stare latentă. În noiembrie trebuie acordat atenție îngrijirii merilor și perilor, activitate ce poate fi continuată până în luna februarie. În cazul prunilor este recomandat să se aștepte până la sfârșitul iernii, deoarece sunt mai vulnerabili. În luna noiembrie pot fi aplicate benzi anti insecte pe trunchiurile pomilor fructiferi, pentru a-i proteja de insecte.

Cum pregătim sera în noiembrie

Pe lângă grădină, mulți gospodari dețin și o seră pe care trebuie să o pregătească pentru perioada iernii. Înainte de apariția temperaturilor scăzute geamurile serei trebuie verificate și schimbate dacă este nevoie. Igienizează podeaua și rafturile folosind un dezinfectant horticol pentru a preveni bolile și dăunătorii specifici iernii și spală geamurile. Pentru a putea verifica plantele pe înserate este de ajutor să montezi lămpi solare în seră. Pentru a reduce pierderea căldurii din interiorul serei poți aplica folii cu bule de aer. Sera trebuie ventilată, în special după udarea plantelor, dar și pe timpul nopții.

Nu încheia luna fără să cureți toate uneltele de grădinărit pe care le-ai folosit, dar și utilajele agricole, dacă este cazul. Aplică-le ulei pentru a preveni ruginirea acestora pe timpul iernii și depozitează-le în magazie. Acoperă utilajele cu motor cu o prelată sau un prosop de care nu mai ai nevoie, pentru a preveni înghețul acestora, în caz de nevoie.

Expresii înaripate

(folosite zi de zi)

* *A avea lumânări la nas,* se spune despre cineva care este încă copil; se spune despre cineva care se comportă copilărește, prostește.

* *Cum e nașul și finu,* se spune despre cei ce se potrivesc (la defecte).

* *Nici cu fetele, nici cu nevestele,* se zice despre fetele cu purtări rele.

* *A pune (ceva) la naftalină* = a) a nu te mai interesa de ceva; b) a da uitării.

* *A se face negru la față* = a se supăra, a se înfuria, a se cătrăni.

* *A-i surâde cuiva norocul* = a-i merge (bine) cuiva în viață.

* *Nu-i vreme de numărat* (reg.) = nu este vreme de pierdut.

Regulile de aur ale bunicii

(despre îngrijirea florilor de interior)

De câte ori s-a întâmplat să admirați plantele din casa vecinilor sau a cunoscuților, întrebându-vă de ce ale voastre nu cresc așa de frumos? Ținând cont de sfaturile simple ale bunicii, veți reuși să îngrijiți în mod optim plantele Dvs., bucurându-vă de toate beneficiile pe care le aduc locuinței.

1. Nu le înecați! Amintiți-vă întotdeauna că, la fel ca frunzele, rădăcinile plantelor au nevoie de aer. Dacă pământul va fi îmbibat de apă perioade lungi de timp, s-ar putea ca majoritatea plantelor să moară! Învățați să udați plantele regulat pentru a evita acest lucru.

2. Respectați perioada lor de odihnă! Începătorii sunt adesea surprinși când află că aproape toate plantele intră în perioada de "hibernare" în timpul iernii. Acest lucru presupune mai puțina apă, mai puțin îngrășământ și mai puțină căldură comparativ cu perioada de creștere activă.

3. Acceptați pierderea plantelor de sezon! Multe dintre plantele primite în dar (crizanteme, gloxinia) vor muri în câteva săptămâni dacă nu vor fi plantate în grădină, indiferent de cât de multă atenție le veți acorda.

4. Păstrați umiditatea ridicată! Atmosfera locuinței, mai ales iarna, este uscată precum cea a deșertului. Învățați să creșteți umiditatea pulverizând apa pe frunze sau folosind vaporii.

5. Tratați urgent eventualele boli ale plantelor! Experți sau începători, mai devreme sau mai târziu veți avea de-a face cu bolile și paraziții plantelor Dvs. Dacă starea de sănătate a unei plante nu este bună din cauza unei fertilizări inadecvate sau a unei substanțe chimice, o puteți îngriji imediat. O infestare trebuie tratată cu produse potrivite. Eventualele carențe de substanțe nutritive le vom remedia cu ajutorul îngrășământului potrivit. Cu alte cuvinte, învățați să recunoașteți simptomele și nevoile plantelor Dvs.

6. Grupați plantele! Aproape toate plantele arată și cresc mai bine când stau împreună. Încercați să grupați plantele care au nevoie de condiții de creștere asemănătoare.

7. Învățați să schimbați ghiveciul! După un an sau doi, multe plante capătă o anumită sensibilitate și par bolnave. Soluția multor cazuri este o simplă schimbare a ghiveciului, ceea ce presupune înlocuirea ghiveciului vechi cu unul mai mare. Alegeți pământul cel mai prielnic!

8. Alegeți înțelept! Plantele trebuie să se poată dezvolta armonios în ambientul pe care îl putem oferi. Nici cel mai bun grădinar nu ar putea crește o plantă iubitoare de lumină într-o cameră întunecoasă. De aceea, sfatul nostru este să alegeți plante pe măsura posibilităților Dvs. ambientale.

9. Folosiți instrumentele potrivite! - Investiți într-o stropitoare cu cioc lung și îngust;

- Cumpărați un pulverizator pentru a asigura umiditatea optimă a plantelor, pentru a stropi frunzele și pentru a le trata împotriva paraziților;
- Alegeți pământul cel mai bun;
- Ghivecele trebuie să fie pe placul vostru: alegeți-le pe cele colorate și comod de transportat;
- Să nu lipsească tijele pentru a susține planta în creșterea ei;
- Aveți grijă ca ghivecele Dvs. să aibă farfurioare pentru ca apa să nu ajungă pe mobilă sau pe podea;
- Îngrășământul optim și soluțiile anti-paraziți vă vor ajuta să păstrați sănătatea plantelor Dvs.
- Pentru a completa "trusa", nu uitați de bureți pentru a curăța frunzele de praf, o lingură și o furculiță pe care nu le mai folosiți în bucătărie și o foarfecă pentru curățare.

10. Țineți cont de nevoile plantelor

Fiecare plantă își are secretele ei. Consultați un manual bun de îngrijire a plantelor și veți găsi multe sfaturi utile!

Plăcerea adevărată este de a sta cu cineva la masă. **Antoine de Saint-Exupery**

Beneficiile gutuilor și ale frunzelor de gutui

Toamna este sezonul gutuilor, fructe care au numeroase beneficii pentru sănătate. Atât frunzele, cât și fructele, au fost folosite încă din Antichitate ca remedii naturiste.

Beneficiile frunzelor de gutui

Principalele proprietăți ale frunzelor de gutui provin din acizii organici, în special din acidul quinic, în concentrație de 72%, acidul citric, în jur de 13%, dar și oxalic, malic, fumaric și shikimic.

De asemenea, în frunzele de gutui se regăsesc și compuși fitochimici cu acțiune antioxidantă și antiinflamatorie cum ar fi quercetina și rutinul. Frunzele de gutui se pot usca pentru a obține ceai, având multe beneficii pentru organismul uman.

La ce se poate folosi ceaiul de frunze de gutui

➢ Ceaiul de frunze de gutui se poate folosi pentru a trata insuficiența cardiacă și bolile de ficat, dar și afecțiunile cardiovasculare. Frunzele de gutui conțin multe vitamine și pot fi folosite în ameliorarea stărilor de nervozitate, depresie, agitație și insomnie.

➢ Frunzele de gutui și gutuile au proprietăți diuretice și depurative, eliminând toxinele din organism și fiind des întâlnite în curele de slăbire, ajutând la detoxifiere.

➢ Sucul de gutui poate fi folosit pentru tratarea bolilor de ficat și pancreas, stimulând activitatea pancreasului.

➢ Ceaiul de frunze de gutui ajută și în tratarea răcelilor, gripelor și infecțiilor gastro-intestinale.

➢ Decoctul de frunze de gutui se obține din patru linguri de frunze uscate fierte în jumătate de litru de apă, timp de 30 de minute. Rezultatul se filtrează prin tifon, se completează cu apă și se îndulcește cu miere.

➢ Compotul de gutui ajută la ameliorarea crampelor intestinale, diaree și dureri provocate de ulcer. Reglează tranzitul intestinal și este eficient în tratarea hemoragiilor uterine și a hemoroizilor externi.

➢ Pentru a ameliora simptomele infecțiilor gastro-intestinale sau diareei, puteți obține un decoct din 5 grame de frunze de gutui, amestecate cu 200 ml de apă fiartă, ținut pe baie de abur timp de 20 de minute.

Beneficiile gutuilor

Gutuile conțin 70-72% apă, 7-8% zaharuri, 0,5% protide, pectine, tanin, cantități mici de grăsimi, săruri minerale de calciu, fier, fosfor, potasiu, cupru, magneziu, vitaminele A, B, C și PP.

Acestea au proprietăți antidiareice, antihemoragice, astringente, cosmetice, digestive, emoliente, hemostatice, hidratante, laxative, răcoritoare, sedative și tonice. Gutuile sunt indicate în tratamentele pentru ameliorarea afecțiunilor cauzate de ficat și pancreas.

Gutuile și ceaiul de gutui pot ajuta în cazul tusei convulsive, crizelor de astm, răcelilor și gripelor.

După ce se răcește, compoziția se amestecă cu apă care a fost fiartă și apoi răcită, urmând să se consume de trei ori pe zi, câte două linguri.

„Gutuile au rol în întărirea inimii, datorită potasiului pe care îl conțin, dar ajută și la scăderea tensiunii și a colesterolului, prin substanțele pectice. Prin aceste acțiuni, gutuile previn riscul bolilor cardiovasculare și a infarctului.

Aceste fructe și-au dovedit de multe ori utilitatea incredibilă. Cu toate acestea, aplicarea lor nu trebuie să excludă consultul și recomandarea medicului, mai ales că inclusiv consumul de gutui are contraindicații care nu ar trebui neglijate", comunică Marina Grigore, specialist în apifitoterapie pentru **Adevarul.ro.**

Ceaiul de gutui se poate folosi și pentru a îndepărta mătreața, cu ajutorul unui decoct.

Datorită conținutului de mucilagii, gutuile au efect emolient, tratând tusea, răgușeala și bronșita. Se poate obține un ceai din semințele de gutui care se consumă de două ori pe zi, timp de o săptămână.

Gutuile pot ajuta în tratarea dizenteriei, a diareei, a colicilor intestinale, hemoragiei, iritațiilor și a răcelilor. Semințele acestora pot ajuta la tratarea aftelor, arsurilor, bronșitei, inflamațiilor mucoaselor, iritațiilor pielii, răgușelii, traheitei și tusei.

De ce e bine să mănânci avocado

Este bogat în acid folic, un element esențial în timpul sarcinii, care contribuie la dezvoltarea bebelușului.

Este o sursă bogată de vitamina C, un important antioxidant. Antioxidanții ajută la prevenirea cancerului, a bolilor cardiovasculare și a altor boli degenerative, precum maladia Alzheimer (pierderea memoriei) sau demența.

Conține cantități mari de vitamina D, esențială pentru sănătatea oaselor.

Conține vitamina E, esențială pentru funcționarea corespunzătoare a sistemului nervos.

Ține sub control nivelul de colesterol, prin reglarea nivelului trigliceridelor. Conține și Omega 3, care scade nivelul colesterolului rău. Omega 3 este foarte benefic pentru ochi și creier.

Avocado conține vitaminele A, C, B6, B12 și K. Acestea protejează sistemul imunitar, cognitiv și nervos.

Datorită vitaminelor din compoziția sa, fructul de avocado este unul dintre alimentele care împiedică dezvoltarea celulelor canceroase.

Îmbunătățește memoria datorită acizilor grași care oferă multe beneficii creierului.

Avocado are și proprietăți afrodisiace, datorită conținutului său de potasiu și fibre care reglează circulația sângelui pentru a facilita funcția erectilă.

Consumul de avocado este benefic și pentru ochi, deoarece vitamina E absoarbe razele ultraviolete ale soarelui, protejând retina. Acest fruct protejează ochii și de efectele bolilor degenerative.

Avocado acționează ca un scut împotriva bolilor. El revitalizează pielea și îi reface flexibilitatea.

Oferă beneficii și pentru sănătatea orală, deoarece conține compuși care distrug celulele canceroase din cavitatea bucală și pe cele care împiedică buna funcționare a organismului.

Avocado este bun și pentru slăbit. Acest lucru poate fi realizat printr-un consum moderat care accelerează metabolismul și ține sub control nivelul de grăsimi din sânge. Totuși, consumul excesiv de avocado poate avea un efect de îngrășare pentru unele persoane. Nu consuma avocado în exces.

Avocado trebuie să fie inclus în alimentație!

Avocado oferă beneficii extraordinare pentru sănătate. Există multe feluri în care îl putem folosi. Acesta poate fi inclus în rețete sărate, dulci sau condimentate, dar poate fi consumat și crud, simplu. Una dintre cele mai populare rețete cu avocado este *guacamole*, care poate fi folosit ca garnitură pentru diverse preparate.

În afară de beneficiile oferite prin consumul lui, avocado poate fi folosit și ca mască pentru ten și păr deoarece hidratează și revitalizează celulele, oferă flexibilitate pielii și contribuie la regenerarea podoabei capilare.

Avocado este recomandat în dietele vegetariene deoarece are o valoare nutrițională ridicată. Dacă este consumat în timpul sarcinii și al alăptării, avocado

oferă nutrienții necesari pentru dezvoltarea fătului și nutriția corespunzătoare a bebelușului.

Cum să menții proaspete fructele de avocado

În anii 1970 fructele de avocado erau considerate mai degrabă delicatese, nu fructe pe care să le consumi în fiecare zi. Prețul pentru un avocado era de cinci ori mai mare, iar consumul lor zilnic era mult prea costisitor.

Nici acum fructele de avocado nu sunt chiar ieftine, însă prețul lor se justifică dacă luăm în considerare beneficiile acestora pentru sănătate (fără să mai menționăm gustul delicios și versatilitatea lor). Dacă, totuși, nu consumi un avocado întreg, poate fi dificil să-l menții proaspăt și ar fi păcat să-l pierzi.

Pulpa fructului de avocado devine maronie de îndată ce acesta este tăiat datorită unei enzime care oxidează în contact cu aerul. Nu este neapărat *stricat* și partea mai închisă la culoare se poate curăța ușor. Însă nu este deloc estetic și nimănui nu-i place să mănânce un *guacamole* maroniu.

Sunt câteva secrete pentru a menține un avocado proaspăt - îi lași sâmburele în interior, îl stropești cu puțin suc de lămâie, îl acoperi cu folie alimentară. În primul rând, un avocado poate fi ținut la frigider, întreg, până la două săptămâni. Dacă folosești doar jumătate din el, lasă sâmburele în interior.

Dacă ai scobit un avocado pentru *guacamole*, lasă sâmburele în ce a mai rămas din el. Apoi pune restul de avocado într-o pungă de plastic etanșă (scoate aerul din ea cât de mult poți), iar sosul de *guacamole*, într-un recipient etanș în frigider.

Iată alte câteva secrete:

Uleiul de măsline: "Unge" în strat subțire jumătatea de avocado tăiată cu ulei de măsline. Astfel se creează o barieră naturală contra oxidării. Poți folosi acest truc și cu *guacamole* (cu ajutorul unei pensule de gătit), însă, să ai grijă că va da sosului o aromă și o textură mai uleioasă.

Sucul de lămâie: Sucul de lămâie inhibă oxidarea. Freacă jumătatea de avocado tăiată sau stropește puțin pe *guacamole*. Va da și o aromă de lămâie, ceea ce va fi sau nu plăcută, depinde de gusturi.

Ceapa: Pune câteva bucăți mari de ceapă pe fundul unui recipient. Pune avocado cu fața în jos pe ceapă. Sau presară câteva bucățele de ceapă pe *guacamole* (și aruncă-le când trebuie să servești sosul).

Ulcerul gastroduodenal

Ulcerul gastroduodenal reprezintă o leziune la nivelul mucoasei stomacului sau duodenului, mucus ce protejează organele de efectele sucului digestiv. Această afecțiune este una comună, care produce o durere caracteristică și schimbă calitatea vieții.

Simptome

Cele mai comune simptome ale ulcerului gastroduodenal sunt variația apetitului alimentar, durerea și voma.

- durere în regiunea superioară a abdomenului (epigastru) între 30 și 60 de minute după servirea mesei;
- manifestarea durerii noaptea (când stomacul este gol);
- dureri moderate de stomac care nu radiază (se manifestă doar local);
- perioade de săptămâni cu durere și perioade fără nici un simptom;
- presiune dureroasă pe epigastru;
- pierderea apetitului alimentar și scăderea în greutate;
- greață și vomă.

Durerea poate fi asociată cu pirozis sau aciditate în esofag și adesea însoțită de reflux gastroesofaringian.

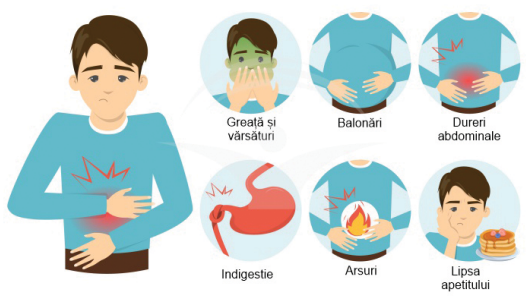

Cauze

Ulcerul gastroduodenal poate avea cauze nenumărate, precum:

- fumatul și consumul de alcool;
- stresul;
- obiceiuri alimentare defectuoase;
- boli cronice, factori genetici;
- infecția bacteriană cu *Helicobacter pylori;*
- administrarea medicamentelor antiinflamatorii.

Tratament

Tratamentul diferă în funcție de cauzele bolii. În primul rând, ulcerul necesită o schimbare a stilului de viață, care să includă renunțarea la fumat, alcool, abuz de medicamente, stabilirea unui regim alimentar sănătos.

- Tratamentul cu antibiotic este indicat tuturor pacienților ce prezintă infecție cu *Helicobacter pylori* (bacterie prezentă la aproximativ 85% dintre pacienții cu ulcer gastric);
- Terapia anti-ulcer (Anti H2, Omeprazol) este recomandată pentru ameliorarea simptomelor și facilitarea vindecării;
- "Ulcerul rebel" (rezistent la tratament medical) necesită combinarea inhibitorilor de secreție acidă cu antibioticele;
- Tratamentul chirurgical este rar abordat, în situațiile în care ulcerul nu se vindecă după administrarea corectă a medicației și schimbarea stilului de viață, și/sau apar complicații ce pun în pericol viața pacientului.

Tusea

- Infuzie de lumânărică. O linguriță de flori la o cană cu apă. Se beau 2 căni pe zi.
- Se mănâncă boabe de porumb fiert.
- Se bea: lapte cu untură de gâscă.
- Lapte în care s-a topit pucioasă.
- Vin alb, fiert, în care s-au fiert bine câteva lămâi înțepate.
- Ceai de tărâțe de grâu.
- Ceai de floare de tei.
- Ceai de romaniță.
- Ceai de coajă de nucă.
- Se trage în piept fum de busuioc.

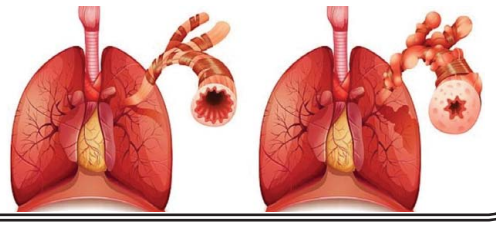

Dietele prințeselor

Dieta prințesei japoneze

Povestea plină de viață a prințesei japoneze Meisho (1624 - 1696) are o desfășurare destul de furtunoasă pentru a provoca o mare emoție în rândul cititorilor noștri mai sensibili. În anii ei virgini, Majestatea Sa este o fată plinuță și se îndrăgostește din nefericire de un nobil local, frumos și faimos, care, însă, o înșală cu servitoarea imediat după logodnă. Acest lucru a provocat-o pe fata rănită să înceapă o dietă teribilă pentru a slăbi și după multe vicisitudini, pentru a deveni cea mai orbitoare frumusețe din Japonia.

Meisho, fiica celui de-al 109-lea împărat Go Mizuno, urcă pe tron la vârstă de numai 16 ani. Cu toate că era fiică de împărat, prințesa își dădea seama că orice bărbat își va dori o femeie adevărată, atrăgătoare și că titlul tatălui său nu-i putea cumpăra dragostea.

În urma scandalului provocat, se implică toți de la curte și le recomandă să apeleze la ajutorul faimosului profesor Chi (atunci numele de nutriționist nu era popular). Se spune că el putea transforma chiar și cea mai urâtă femeie într-o frumusețe.

La prima conversație, Maestrul refuză să o antreneze pe prințesă pentru că este speriat de aspectul ei și se teme de eșec. Dar, cu promisiuni și amenințări din partea împăratului, el cedează în cele din urmă.

Pierderea în greutate a prințeselor prin metoda Maestrului Chi

Încă de la început, profesorul cere ca porția viitoarei împărătese să fie foarte limitată. Adică, să mănânce cât mai puțin posibil. Mănâncă numai carne pură (slabă), legume, orez brun și bea ceai verde fără zahăr.

Luând măsuri antropologice precise ale prințesei, grefierii de la curte au descris cu sârguință circumferința bustului, taliei și șoldurilor. Și bineînțeles, greutatea. Acest lucru permite urmărirea progresului, deoarece cifrele nu pot minți.

Prințesa începe să bea o băutură misterioasă pentru scăderea în greutate, cunoscută în rândul japonezilor drept „Vinul haosului". În zilele noastre, nimeni nu a găsit rețeta băuturii miraculoase, dar se presupune că este un amestec de struguri și vin de orez cu adaos de ierburi.

Alteța Sa a început o pregătire intensă sub stricta supraveghere a Maestrului. Face exerciții de întindere, așezări, gimnastică, învârte un cerc, urcă scările din Parcul Imperial. Lucrează pe picior de egalitate cu femeile de serviciu pentru a cheltui mai multă energie: spală podeaua, spală cu mâna.

Prințesa este pedepsită pentru orice mâncare excesivă. Odată a fost chiar bătută cu bețe de Maestrul.

Profesorul aplică și tehnica de hipnoză pentru slăbire, ceea ce o face pe Meisho să vadă viermi în prăjituri. Astfel, este dezgustată de alimentele dăunătoare și renunță treptat la ele.

În cele din urmă, povestea are un final pe jumătate fericit. Prințesa pierde în greutate și devine una dintre cele mai frumoase femei din Japonia. Insulta este iertată, logodnicul este din nou adăpostit în palatele regale, dar din nou o înșală cu servitoarea și este forțat din nou să fugă. De data aceasta pentru totdeauna.

Concluzie

Nu știm ce parte din povestea prințesei japoneze Meisho este adevărată și ce minciună. Faptele sunt descrise în detaliu în arhivele imperiale, dar s-au întâmplat în urmă cu aproape 400 de ani. Cu toate acestea, este ușor de observat că japonezii au pus bazele pierderii în greutate moderne chiar și atunci, iar cerințele pentru o sănătate bună sunt la fel ca cele actuale:

- Mâncați moderat și nu mâncați în exces!
- Mișcați-vă cât puteți (fitness sau muncă)!
- Nu exagerați cu dulciurile!

Cum îți vopsești părul cu metode naturale

Dacă ești adepta produselor naturale, poți încerca diverse variante de a-ți colora sau nuanța părul fără să-ți mai cumperi vopsea din comerț. Este posibil ca metodele de mai jos să nu aibă același efect ca o vopsea permanentă, ca intensitate sau menținere a culorii, dar sunt variante pe care le poți încerca acasă și, în funcție de rezultate, să decizi dacă sunt potrivite pentru tine.

Cum îți vopsești părul natural pentru a obține culoarea blondă

Dacă ai părul blond sau șaten deschis și vrei să intensifici aceste culori, ai nevoie de mușețel. Prepară o infuzie, las-o să se răcească și aplic-o pe păr. După jumătate de oră spală-te pe cap cu șamponul pe care-l folosești de obicei și clătește bine. Dacă vrei să mai deschizi nuanța, adaugă peste ceaiul de mușețel jumătate de ceașcă de suc proaspăt de lămâie.

Cum îți închizi culoarea părului

Plantele care conțin tanin sunt folosite de foarte mult timp pentru închiderea culorii părului, ceaiul negru fiind cunoscut pentru proprietățile sale de „vopsea" naturală. Pune jumătate de ceașcă de frunze de ceai negru (aprox. 75 gr) în 500 ml de apă fiartă, lasă să ajungă la temperatura camerei, scoate frunzele de ceai și toarnă lichidul într-un flacon cu dispozitiv de spray. Pulverizează ceaiul pe păr, masând de la rădăcini către vârfuri și apoi continuând să masezi secțiune cu secțiune. Strânge părul în vârful capului, prinde-l cu o agrafă dacă e lung. Acoperă cu o cască de duș sau o pungă din plastic și lasă să acționeze o oră. Spală-te apoi cu apă călduță, iar pentru ca efectul să dureze, repetă procedura o dată pe săptămână.

Folosește cafea pentru a obține șaten închis!

Tot pentru a-ți închide nuanța părului, poți folosi cafea. Fie te speli cu cafea pe păr (după ce ai folosit șamponul și ai clătit, torni cafeaua, lași 15 minute și apoi clătești), fie poți face un amestec dintr-o linguriță de cafea solubilă cu puțină apă până obții o pastă cremoasă pe care o torni în balsamul cu care te speli de obicei pe cap. Folosești această compoziție pe post de balsam de câte ori îți speli părul, lași să acționeze un sfert de oră, după care clătești bine.

Nuanțe de arămiu sau roșcat cu henna

Henna este o pulbere vegetală, folosită de sute de ani pentru vopsirea părului. Științific, arbustul se numește *lawsonia inermis*, iar frunzele lui conțin un pigment colorant arămiu (roșu – portocaliu). Când folosești henna, trebuie să o amesteci cu apă călduță până faci o compoziție cremoasă, care nu cade de pe pensula de vopsit. O aplici pe părul proaspăt spălat și uscat, acoperi cu o cască de duș și apoi cu un prosop care menține căldura. O lași să acționeze de la o oră minimum, până la patru ore maximum, dacă dorești o culoare mai intensă.

Cum îți vopsești părul roșu aprins

Pentru a obține o nuanță de roșu aprins a părului folosește o combinație de suc de morcov cu suc de sfeclă. Le amesteci și le aplici pe părul umed. Acoperi capul cu o folie sau cu o cască de duș și după o oră clătești cu apă caldă, nu fierbinte. Dacă vrei nuanțe mai închise, poți înlocui sucul de morcovi cu suc de varză roșie. De asemenea, pentru nuanțe de roșu poți face același procedeu, dar cu suc de roșii proaspăt, fără conservanți. După ce l-ai întins bine pe tot părul, îl lași să acționeze jumătate de oră și clătești cu apă călduță.

Traista cu bancuri

Trecătorii privesc cu nedumerire la un individ care stă nemișcat, cu urechea lipită de asfalt. Un cetățean mai curios nu se poate abține și pune, de asemenea, urechea la pământ, ascultă concentrat câteva secunde bune, apoi remarcă:

– Nu se aude absolut nimic!

Celălalt ridică ochii, îl privește și-i răspunde:

– Da, și partea nasoală este ca o ține așa de azi dimineață!

* * *

Merg doi soți scoțieni la un restaurant chinezesc. Când vede chelnerul că mănâncă doar soțul, o întreabă pe soția acestuia:

–Doamnă, dumneavoastră de ce nu mâncați, sunt probleme cu mâncarea?

– Ah, nicidecum, aștept ca să termine soțul meu pentru a-mi împrumuta proteza.

* * *

Doi logodnici vizitează un apartament proaspăt finisat, pe care ar dori să-l cumpere.

– Sunt bine gândite dulapurile astea în perete, remarcă bărbatul.

– Da, dragule, și extrem, extrem de încăpătoare.

– Scuzați, intervine agentul imobiliar, dar nu-s dulapuri, sunt chiar camerele.

* * *

Judecătorul către martor:

– Ai văzut că vecinul tău își bate soacra?

– Da, domnule judecător!

– Și de ce n-ai intervenit?

– Păi, să vedeți, la început am vrut să intervin, dar când am văzut că o poate bate singur…

* * *

O blondă s-a dus să-și ia permisul de conducere. La examen, polițistul o întreabă:

– Știți cumva cum funcționează motorul mașinii?

– Pot să explic cu cuvintele mele?

– Da, bineînțeles.

– Brammm, brammm, brammm…

Ce poți face

Dacă ai pielea uscată

Pielea uscată nu reprezintă o îngrijorare medicală, însă cazurile severe pot duce la fisuri și crăpături la nivelul pielii care să favorizeze inflamația și infecția.

Ce este pielea uscată?

- Este o condiție medicală (nu neapărat o boală) în care pielea devine uscată, aspră, se descuamează și prezintă mâncărime (prurit), care uneori poate fi intensă.
- Aparține unui grup de boli care include eczemele.
- Problema se înrăutățește toamna și iarna.
- Pe măsură ce îmbătrânim, pielea devine mai uscată.
- Pielea uscată este mai frecventă la nivelul feței, mâinilor, brațelor și picioarelor.

De ce apare pielea uscată?

Pe măsură ce oamenii înaintează în vârstă, scade numărul de glande sebacee de la nivelul pielii. Acestea produc sebumul, o substanță grasă care lubrifiază pielea, o protejează de umiditate și de uscăciune și îi întreține suplețea. Astfel, se pierde abilitatea pielii de a se menține hidratată.

Genele au, de asemenea, un rol: dacă rudele tale suferă de piele uscată, ai o probabilitate mai mare să dezvolți și tu această condiție medicală. În cazuri extreme, pielea poate prezenta scuame uscate asemănătoare solzilor de pește, o dermatoză cu caracter familial care se numește ihtioză.

Lunile cu vreme rece pot avea un impact negativ asupra pielii: afară, aerul uscat și vântul usucă pielea, în timp ce în interior aceasta este afectată de încălzirea artificială. În plus, utilizarea exagerată a săpunului și spălarea frecventă au, de asemenea, o mare influență asupra uscării pielii.

Ce poți face pentru a preveni sau trata pielea uscată?

Specialiștii de la Harvard Medical School spun că pentru a lupta împotriva pielii uscate este important să fii vigilent. Hidratarea pielii și acoperirea zonelor expuse atunci când ești afară sunt cele mai bune două lucruri pe care le poți face.

Industria cosmeticelor a acordat o atenție sporită acestei probleme, existând zeci de creme pentru pielea uscată. Și totuși, care sunt ingredientele pe care trebuie să le cauți atunci când îți alegi cea mai potrivită cremă hidratantă? Din păcate, există puține studii controlate privind acest aspect. Ce trebuie să reții este faptul că, în ciuda unei liste lungi de ingrediente menționată pe etichetă, toate cremele hidratante ajută pielea uscată pentru un motiv simplu de înțeles: pe de o parte ele furnizează apă la nivelul pielii, iar pe de altă parte conțin o substanță grasă care previne evaporarea ei.

Unul din motivele pentru care există atât de multe creme hidratante este cercetarea continuă pentru a găsi cel mai potrivit mix de ingrediente care să mențină apa la nivelul pielii. Produsele care conțin petroleum, o substanță grasă cunoscută sub numele de vaselină, sunt foarte bune hidratante. Alte ingrediente care previn evaporarea apei sunt ceara de albine, untul de shea, uleiul de jojoba, dimeticonul, lecitina și parafina. Indiferent ce vei alege, nu poți să greșești: aproape toate cremele hidratante vor avea un efect bun asupra pielii, astfel încât alegerea se reduce pur și simplu dacă îți place mirosul și senzația pe care crema o lasă pe piele. Efectul este accentuat dacă vei aplica crema hidratantă după duș, pe pielea ușor umedă.

Dacă ai pielea uscată, următoarele sfaturi ar putea să-ți fie de folos:

* Menține în casă o temperatură scăzută, de aproximativ 18-21grade C. Aerul cald este mai uscat decât aerul rece.

* Folosește un umidificator. Fixează umiditatea aerului între 45-55%.

* Evită apa fierbinte. Fă duș sau baie folosind apa caldă și limitează durata la 5-15 grade.

* Pentru spălatul mâinilor, folosește un săpun delicat care hidratează în timp ce curăță. * Evită săpunurile dure, cum sunt cele antibacteriene.

* Protejează buzele cu un balsam hidratant pe care să-l aplici de câteva ori pe zi. Evită umezirea buzelor cu salivă, deoarece aceasta se evaporă repede, ceea ce va accentua uscarea buzelor.

* Poartă mănuși, căciulă și fular când stai în aer rece. Asigură-te că sunt fabricate din materiale care nu irită pielea, cum ar fi bumbacul sau mătasea. Lâna, deși este un material natural, poate irita chiar și pielea normală.

Text: Dr. Ileana ANDREESCU

Pagini organizate după „Formula AS", „Asul Verde", ziare.com şi alte surse de Paraschiva MĂMĂLIGĂ

O țară de budeni...

Cândva, am dorit mult să fac un interviu pentru presa scrisă de la noi cu Delia Budeanu, o frumoasă prezentatoare la Televiziunea Română înainte de 1989, soția jurnalistului și scriitorului Radu Budeanu, dar nu am mai reușit s-o „prind". Aș fi vrut s-o întreb și despre faptul dacă avem legături de rudenie. Apoi, m-a prins ideea să fac același lucru cu un Gheorghe Budeanu, directorul școlii într-o localitate din nord-estul României. Am telefonat la primăria de acolo și-i spun primarului intenția mea. El îmi zice că are în sat mai mulți de-alde Budeanu, iar cel căutat de mine e plecat pentru câteva zile din localitate. „Voi reveni. Cum vă spune, domnule primar?", îl întreb pe cel de dincolo de Carpați. „Ionel Budeanu", îmi zice el cu voce veselă. M-am bucurat atunci: e plină România cu de-alde Budeanu...

Mi-am amintit aceste lucruri vara trecută, când am descoperit o localitate întreagă de... budeni – satul Buda din raionul Călărași. Venisem încoace fiind invitat de bunul meu cunoscut poetul Nicolae Popa, originar din această pitorească așezare de oameni frumoși, harnici și vrednici. Era Duminica Mare. Localnicii – și mic, și mare – s-au adunat, de hramul satului, la Cișmea, unde au sărbătorit apariția și lansarea volumului „Cartea satului Buda" – surpriză mare pentru ei. Iar pe mine m-au invitat crezând că sunt și eu un budean de-al lor, dar și pentru faptul că am scris în această carte despre colegul meu, cunoscutul ziarist Mircea Surdu, care, în copilărie, și-a zdrelit picioarele desculț pe drumurile din Buda.

Scriu tocmai acum despre acel eveniment deoarece am reușit, în sfârșit, să citesc pe așezate și să fac cunoștință cu budenii din „Cartea satului Buda" – o carte la care s-a lucrat timp de câțiva ani, o carte-surpriză, fără echivalent în seria de cărți despre istoria localităților noastre. Este ca o biblie a satului, voluminoasă, cu o excelentă prezentare grafică, dar și bine gândită în selectarea celor mai importante informații din trecutul istoric al acestui sat atestat documentar în anul 1661, când avea vreo 1000 de locuitori. Lucrată la editura „Cu Drag" și tipărită la BONS OFFICES, „Cartea satului Buda" este cu adevărat o operă de artă muncită de câteva persoane care au dat dovadă de entuziasm creator: budenii Grigore Gotcă, coordonator de proiect, Nicolae Popa, poetul, și Nicanor Țurcanu, profesor universitar. Ideea, apărută cu ani în urmă, aparține lui Grigore Gotcă, anume el deschizând cartea cu: „Dragă cititorule, materialele din cartea pe care o ții în mâini au fost culese pe parcursul mai multor ani de zile. Le-am adunat având doar o singură dorință: să fac să se știe cât mai multe lucruri și fapte din istoria satului nostru, despre acei care au venit și s-au stabilit aici în vremuri de demult, care s-au născut, au fost botezați sau cununați, au trăit și au plecat la Domnul din această localitate atât de pitorească, cu numele Buda". Și tot acolo încheie: „Dorința mea este ca această carte să ne ajute să fim mai uniți, mai informați și conștienți de tradițiile noastre populare, de valorile culturale și românești moderne, transmise din generație în generație și moștenite de la strămoșii noștri...".

Nicolae Popa, unul dintre autorii cărții dedicată satului Buda

De fapt, Grigore Gotcă a fost cel care, cu multă răbdare și migală, a căutat și descifrat timp de mai mulți ani la Biblioteca Națională a Republicii Moldova înscrierile bisericești despre cei născuți, cununați și decedați în satul Buda, începând cu anul 1812, dar și toate recensămintele din secolul XIX. Bunăoară, poți afla că, în 1863, la biserica din sat, Taina Sfintei Cununii o oficializa preotul Gheorghe Dumbravă,

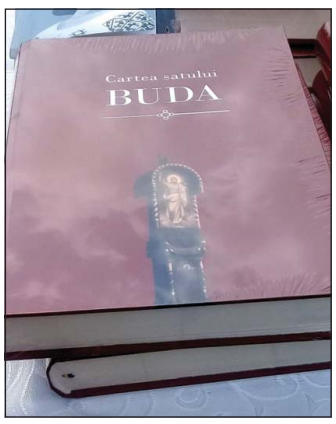

dascălul Alexandru Dumbravă și ponomariul Ion Harea, iar în 1901 Taina Sfântului Botez o oficializa preotul Dumitru Dumbravă și dascălul Petru Popovici. Toate aceste informații sunt prezentate, cu nume concrete, în primul capitol al cărții – „Arhiva 1918-1812".

Un interes deosebit îl prezintă capitolul doi al cărții – „Biografii și destine. Mărturisiri și imagini". Aici găsești portrete literare și fotografice ale celor care au fost și ale celor care sunt mândria satului Buda, localitate unde a avut o casă de vară și Carol Schmidt, cel mai longeviv primar de Chișinău. Printre ei sunt prezenți, bunăoară: Mircea Patlajoglu, urmaș al lui Dimitrie Harea - primul preot al satului, fost profesor la Academia Militară din Kiev, fost consilier militar în administrația Președintelui Ucrainei, Leonid Cucima; Aurel-Dragoș Munteanu, scriitor și diplomat, primul Ambasador al României postcomuniste la ONU; Grigore Păun, doctor în științe medicale; scriitorul Nicolae Popa, fiul lui Mihail Popa, primul șofer al satului Buda; Vasile Timofte, vicepreședinte al raionului Călărași; profesorul Constantin Iavorschi, doctor habilitat în medicină; profesorul universitar Nicanor Țurcanu; ziariștii Mircea Surdu și Ion Mămăligă...

Tot în acest capitol este prezentată „Declarația de unire", votată de Consiliul comunal Buda la 28 februarie 2018 cu ocazia centenarului de la Marea Unire, dar și o emoționantă scrisoare de dragoste scrisă cu peniță în perioada interbelică pe spatele unei fotografii de budeanul Teodor Bălan:

Te-am iubit o viață-ntreagă
Și te voi iubi mereu,
Până ce pământul negru
Va cădea pe mine greu.
Amintire,
Ca marea de adâncă
Și fără de sfârșit,
Mi-a lăsat sinceritatea
Cu care te-am iubit.

Cu stimă, Balan Teodor.

În „Farmecul și valorile unui sat tradițional", Nicanor Țurcanu prezintă și o legendă despre denumirea satului Buda, legendă auzită prin anii '80 ai secolului trecut de către studenta Angela Nevoie de la Vasile Timofte, un budean de 86 de ani: „Povestesc bătrânii că pe vremuri pe aceste locuri s-a așezat cu traiul o indiancă cu numele Buda. Era femeia aceea o vrăjitoare vestită. Și veneau la ea oamenii zi de zi, ca să-și afle norocul în cărțile și ghiocul Budei. Aceștia, deseori întrebați încotro țin calea, răspundeau: „La Buda, cea de lângă Piscul Țurcănesei", având în vedere vrăjitoarea în cauză. Cu timpul, în vecinătatea locului de trai al Budei au rămas să trăiască și alții, formând un mic sătuc. Iar numele i-a rămas Buda". Așadar, zice Nicanor Țurcanu, denumirea satului se trage, potrivit legendei, de la „eternul Buddha", întemeietorul budhism-ului, reprezentat în părțile acestea printr-o vestită vrăjitoare. Budenilor le face plăcere să creadă că se trag din neam ales și au un trecut interesant".

În capitolul trei – „Călăuza familiei", apărut cu concursul lui Petru Șarcov, editorul acestei cărți, budenilor, dar și altor posesori ai acestei ediții, li se propun paginile „Arborele genealogic. Tradiții și sărbători de familie", care pot fi completate pe parcursul anilor, pentru că astfel, zice Petru Șarcov „vom intra în istorie ca neam cu demnitate, cu tradiții, cu rădăcini trainice, cu dragoste de Dumnezeu, deci, cu dreptul de a transmite urmașilor averea noastră cea mai de preț – pământul, limba și credința. Dar pentru asta e nevoie să depunem o muncă grea și îndelungată, precum au depus la plăsmuirea acestei lucrări autorii ei, băștinași de la Buda – domnul Grigore Gotcă, domnul profesor Nicanor Țurcanu și scriitorul Nicolae Popa, cetățeni vrednici de tot respectul și recunoștința".

Gheorghe BUDEANU

PE ARIPILE TIMPULUI (10)

Dr. Mugur ANDRONIC, Suceava

Invazia rusească din 1940 a avut caracter barbar. Românii, armata neamului eliberatoare, nu au evacuat și distrus bunuri importante în retragere, cum au făcut rușii în 1941. Deseori, armata imperială s-a grăbit, nelăsând timp unităților românești să se retragă organizat, chiar dezarmându-le. Se înțelege că rușii s-au grăbit să facă crime, arestări și deportări masive contra intelectualilor și celor din fosta administrație a României Mari. S-a instituit dictatura bolșevică. Sindicatele lucrătorilor au fost etichetate drept *fasciste*, fiind interzise. Ca și astăzi la ruși, tot ce nu le convine, devine în chip mincinos *extremist* sau *fascist*. NKVD –ul a instituit teroare peste tot. În nordul Bucovinei și în Basarabia în noile organe de conducere băștinașii aproape lipseau cu desăvârșire. Așa cum la 1918 rada Ucrainei avea pretenții asupra Basarabiei, și bineînțeles asupra întregii Bucovine, acum conducerea de la Kiev a convins Moscova să îi cedeze administrativ Bugeacul și ceea ce va deveni reg. Cernăuți. O parte a reprezentanților etniilor conlocuitoare, în special ucraineni, și ca urmare a unei propagande probolșevice promovate ilegal în rândul populației, au salutat cotropirea Basarabiei. Asta a fost drept o mulțumire a ospitalității noastre românești față de coloniști.

La 2 aug. 1940 Sovietul Suprem al URSS a constituit **Republica Sovietică Socialistă Moldovenească**, o statalitate creată *artificial prin cotropire imperială, ilegală internațional*. Statalitatea de azi a RM, pe care atâta o susțin trădătorii neamului, este în fapt o idee vânturată politic, ca opusul necesității istorice, legice, de reunire a neamului românesc. Mai mult, și *patriotismul moldovenesc*, susținut prin falsificarea nesimțită a istoriei noastre (vezi și cazul limbii...*moldovenești*), este însumat aceluiași scop antinațional și reacționar, împotriva progresului și a unei vieți mai bune a cetățenilor. Iar așa cum bine se știe, propaganda imperială ruso-socialistă zilnic face uz de el. A urmat - printre multe altele - naționalizarea bunurilor de producție și rechiziționarea cerealelor, din care 200.000 de tone de grâu au fost trimise Germaniei lui Hitler. Era perioada zisă a *lunii de miere* dintre cele două dictaturi, **fascismul negru și cel roșu**, vinovate, ambele de uciderea a milioane de oameni nevinovați. Colectivizarea și rechiziționările au dus brusc la sărăcirea populației și terorizarea ei. La sfârșit de octombrie peste 100.000 de oameni fugiseră deja în România. Prin evacuarea germanilor (peste 100.000) din nordul Bucovinei și Basarabia în Germania, statul bolșevic a confiscat pământul și bunurile celor plecați, distribuite noilor veniți sau colhozurilor. Șeful NKVD, marele criminal Beria a întărit forțele represive din teritoriile de mai sus cu efectivele unui regiment. Se cunosc crimele contra basarabenilor de simțire românească de la, printre altele, de exemplu, Orhei, Cetatea Albă, sau Ismail. După dezrobire, sept. 1941, în grădina fostului Consulat al Italiei din Chișinău armata română a descoperit gropi comune cu cei uciși de NKVD, spre a mai da un exemplu.

În noaptea de 12 spre 13 iunie 1941 prin *primul val de deportări*, peste 22.000 de basarabeni sunt deportați, mulți murind pe drum sau ulterior din cauza bolilor și condițiilor de trai, inclusiv copii. Eliberarea Basarabiei din iunie 1941 a avut un *caracter drept și național*. Subliniez, *adevăratul agresor* a fost imperiul bolșevic prin pactul Ribbentrop-Molotov, România fiind în plus obligată să treacă la acțiune și de ocuparea germană a țării. Fascism era în Europa din Spania până în Ungaria și România. Regimul politic de moment din România nu are deci importanță în contextul războiului de dezrobire al Basarabiei, iar campania armatei mult spre est a fost necesară pentru înfrângerea imperiului agresor, cel ce ocupase și țările baltice, parte din Finlanda și Polonia. În fața armatei române rușii au distrus și furat tot ce au putut. Toate cele care nu le aparțineau. Notorie este și distrugerea masivă a Orheiului. Toate au dus în scurt timp și la înfometarea populației, aprovizionată imediat de statul român, cel care a depus toate eforturile pentru vindecarea rănilor produse de invadatori. Administrația Mareșalului Ion Antonescu s-a evidențiat prin poziția sa anticomunistă, dar și protectoare a populației întregi. Desigur, cu excepția unor pogromuri contra evreilor, regretabile, pornite cel mai adesea din cauza atitudinii constant prosovietice a acestei populații. Se cunosc cazuri când și basarabeni locali au jefuit casele lor sau chiar au participat la agresiuni fizice contra lor.

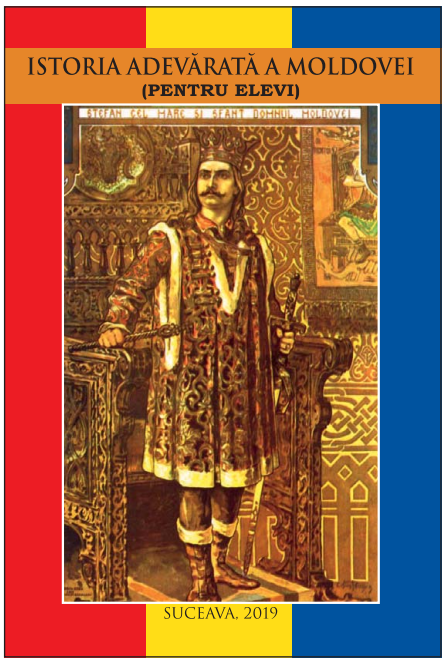

După Stalingrad, pierderile armatei române s-au ridicat la 625.000 de morți, dispăruți și răniți. Armata sovietică, sprijinită puternic cu mașini de război (tancuri și avioane), arme, echipamente și alimente de către SUA, ajunge la Nistru, apoi la Prut. Guvernul sovietic promite să nu se amestece în treburile interne ale României. Minciuni...rusești... Chiar dacă după 23 august (1944) românii au încheiat luptele, rușii au mai luat cca. 150.000 de prizonieri până la 14 septembrie.

Insurecția armată română a deschis calea mai rapidă spre Sofia, Belgrad și Budapesta. Mai mult, armata noastră având locul 4 numeric, după cea sovietică, americană și engleză. Toate au scurtat războiul, după istoricii occidentali cu cca. 6 luni, timp în care Hitler putea finaliza bomba atomică. Din păcate, a urmat cea de-a doua ocupație sovietică (1944-1991), perioadă în care imperiul bolșevic rus și-a propus în primul rând - ca și în epoca țaristă – să distrugă tot ce a însemnat simțire și conștiință românească. Iar efectele se văd și astăzi...

Repet și acum, a se populariza MAXIM, ideea că socialiștii, probabil cu finanțare rusească, au creat produse informative puternic politizate, mincinoase, în scopul susținerii statalismului antiunionist moldovenesc, și uneori chiar românofobiei, precum site-ul www.moldovenii.md, sau filmul în trei episoade ISTORIA MOLDOVEI, girat de fostul președinte Dodon. Pentru copierea gratuită însă a cărții ISTORIA ADEVĂRATĂ A MOLDOVEI PENTRU ELEVI, în fapt scrisă pe înțelesul tuturor, rog intrați pe Google, cu linkul **goo.gl/b9BQne**. Popularizați cartea și linkul. Rog arhivați fiecare parte din materialele noastre lunare din revistă, iar bibliotecile rog să printeze cartea spre inventariere, ca și broșura FALSIFICAREA ISTORIEI MOLDOVEI. *Abonați-vă la Natura pe 2022.* Vă iubesc, frați basarabeni.

Va urma.

Maia ZLOTEA, profesoară de geografie şi economie la Liceul „Emil Nicula” din Mereni, Anenii Noi

„La Mereni, avem o comunitate sănătoasă...”

- Doamnă Maia Zlotea, suntem în ultima lună de toamnă, o toamnă pe cât de frumoasă în anul curent tot atât de periculoasă, din cauza pandemiei de Covid-19. Cu ce probleme a intrat şi trece prin această toamnă un profesor de şcoală rurală, precum sunteţi Dumneavoastră la liceul din satul Mereni, raionul Anenii Noi?

- Toamna pentru mine are o semnificaţie aparte, iar perioada autumnală din anul acesta este chiar deosebită: frunzele viu colorate ne bucură privirea la tot pasul, păsările roiesc în înaltul cerului de parcă nu vor să se despartă de aceste meleaguri argintii. Pe lângă grijile şcolii, noi profesorii, ca şi toţi oamenii de la sate, suntem pe ultima sută de metri cu pregătirile pentru anotimpul care urmează: finalizăm lucrările prin grădină, ne asigurăm cu provizii, după care poate să vină şi iarna. Dacă nu ar exista această stare stresantă în situaţie pandemică, ne-am bucura din plin de acest anotimp...

- Mereni e satul Dumneavoastră de baştină? Întreb acest lucru deoarece consider că un profesor întors după studii în satul natal cunoaşte şi poate să conlucreze mai bine cu părinţii elevilor săi. Moldovenii trăiesc timpuri vulnerabile, mai ales cei de la sate. În asemenea condiţii mai există relaţii sănătoase între o şcoală sătească şi părinţii elevilor?

- Mereni este satul meu de baştină, dar eu nu mi-am început activitatea pedagogică aici. Pe vremuri, după absolvirea facultăţii eram repartizaţi de către minister şi trebuia să lucrăm acolo unde am fost trimişi. Eu, imediat după ce am absolvit cu menţiune facultatea de geografie a Institutului Pedagogic din Tiraspol, am fost repartizată la Gimnaziul Internat din oraşul Străşeni. Acolo am activat 12 ani, după care m-am transferat la Mereni. Deja de mai bine de două decenii activez aici, în Liceul Teoretic „Emil Nicula”. Liceul, pe drept cuvânt, este a doua mea casă, deseori – chiar prima, sunt timpuri în care mă aflu mai mult la liceu decât sub acelaşi acoperiş împreună cu familia mea. Conlucrez foarte bine cu părinţii elevilor, mai ales că printre actualii mei discipoli mulţi sunt copiii primilor mei discipoli... Cu părere de rău mulţi dintre foştii mei discipoli au plecat din sat, dar comunic cu ei prin intermediul reţelelor de socializare şi mă bucur să-i ştiu receptivi la cele ce se întâmplă în liceu, în comunitatea noastră. Conlucrăm şi cu bunicii, şi cu rudele în grija cărora au rămas copiii celor plecaţi. Sigur, nu întotdeauna pot fi obţinute rezultatele cele dorite, dar ne străduim să eliminăm problemele la acest capitol. O facem împreună cu asociaţia părinţilor şi profesorilor, care-i activă la noi. Totuşi, în condiţii de crize de tot soiul şi de migraţie masivă, avem încă mult de lucru...

- Ştiu că sunteţi o învăţătoare foarte activă la Mereni. În acest sens, am vrea să spuneţi şi cititorilor noştri cum vă mobilizaţi discipolii la activităţi educative în afara orelor de studiu, activităţi precum au fost, bunăoară, colectarea deşeurilor electronice sau, prin intermediul Teatrului Social, informarea tinerilor despre drepturile omului...

- Dragostea mea faţă de natură a pornit din curtea casei părinteşti. Ulterior, m-am străduit să le-o alto-

PORTRET INFORMAL

Maia Zlotea s-a născut, a crescut şi a fost educată într-o familie de intelectuali din Mereni: tata - Dumitru Zlotea, a fost inginer, iar mama, Lidia Zlotea - asistentă medicală. Azi, profesoara de geografie şi economie Maia Zlotea deţine gradul didactic superior la liceul din satul Mereni, raionul Anenii Noi. Este o fire energică, comunicativă şi mobilizatoare. Are o activitate educaţională de peste trei decenii şi anume respectul faţă de profesia sa a făcut-o să nu accepte gândul de a pleca să muncească în ţări străine. În schimb, au plecat în afara republicii cei doi feciori ai dumneaei: Marian este inginer electronist, iar Alexandru - economist. Se bucură că, de curând, a devenit bunică şi că nepoţelul Damian doreşte s-o vadă la Bucureşti...

A participat la diferite stagii de formare în ţară şi în străinătate - Ucraina, Belarus, România, Estonia. Se implică în proiecte social-comunitare, în special – ca membră a asociaţiei „Vatra Mereni”. Încă de pe când a fost pe post de consilier local şi raional, a învăţat ca, împreună cu adepţii săi de idei, să-şi mobilizeze toate capacităţile pentru a crea consătenilor condiţii de viaţă mai bune, ca tinerii din Mereni să nu plece peste hotare.

Îi place ca, în viaţa de toate zilele, să se conducă de învăţătura unui proverb chinezesc: „Dacă îţi faci planuri pentru anul următor, plantează orz, dacă îţi faci planuri pentru deceniul următor, plantează copaci, iar dacă îţi faci planuri pentru secolul următor, atunci educă oamenii”. Asta face Dumneaei – educă oameni şi se zbuciumă să fie sigură de ceea ce face...

iesc şi copiilor mei, şi elevilor. Din păcate, şcoala nu oferă toate cele necesare elevilor pentru a se pregăti pentru integrarea ulterioară în viaţă. Întotdeauna am considerat că elevilor, pe lângă orele tradiţionale, trebuie să li se ofere şi lecţii de viaţă, de omenie. Apoi, am mai constatat că întreaga noastră societate este analfabetă din punct de vedere juridic, economic şi ecologic şi lucrul acesta m-a făcut să-mi axez activitatea pe aceşti trei piloni. Predau, pe lângă geografie, Educaţie pentru Drepturile Omului, Educaţie Economică şi Antreprenorială, colaborez cu Amnesty International, Junior Achievement Moldova, iar revista Natura mă ajută să promovez dragostea faţă de mediul care ne înconjoară, dar şi faţă de ceea ce constituie spiritul nostru naţional. Ne implicăm cu responsabilitate în diverse proiecte ecologice (colectare de deşeuri electronice, acţiuni de salubrizare, concursuri, simpozioane, atât la nivel naţional, cât şi internaţional). Datorită acestor proiecte, avem acum o livadă de alun în curtea liceului nostru, un încălzitor solar pentru cantina şcolară ş. a.

- Dintotdeauna fruntea unei localităţi rurale au fost preotul, primarul şi învăţătorul. Cum conlucrează aceştia la Mereni, ca satul să fie o comunitate sănătoasă?

- Satul Mereni este o localitate cu un trecut bogat ce îşi deapănă istoria încă de pe timpurile lui Ştefan cel Mare şi Sfânt. Oamenii de aici sunt gospodari, urmaşi ai vechilor răzeşi, care făuresc istoria vie, având în suflet dragostea de neam şi ţară, purtând respect pentru memoria strămoşilor, cu râvnă pentru binele urmaşilor. Asta ne vorbeşte că triada pe care aţi menţionat-o conlucrează destul de bine la Mereni şi ajută comunitatea să fie sănătoasă. Avem proiecte comune, cu implicarea autorităţii publice locale, a Bisericii Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil, a liceului, dar şi a majorităţii membrilor din comunitate. Mai mult, avem proiecte comune şi cu alţi actori comunitari: Şcoala de Arte, Casa de Cultură, Şcoala Primară, grădiniţa, Muzeul de Istorie şi Etnografie... În ultimul timp, şi diaspora se implică foarte mult în dezvoltarea comunităţii. Nouă, merenenilor, ne reuşesc lucrurile bune pentru că le facem împreună. Bunăoară, acum vreo patru ani, am înfiinţat asociaţia obştească „Vatra Mereni”, care are un rol de punte între comunitatea locală şi consătenii noştri din diaspora, căci avem foarte mulţi mereneni plecaţi peste hotare. Cu implicarea consătenilor noştri plecaţi în străinătate am realizat mai multe proiecte: „Banca Mărul de Aur” - o bancă foarte mare instalată în parcul din localitate cu ajutorul diasporei noastre din Statele Unite ale Americii; „O bancă pentru parcul tău” - am colectat surse pentru 15 bănci care au fost instalate în acelaşi parc; „Migraţie şi dezvoltare locală” a fost proiectul prin care am reuşit să amenajăm parcul cu alei, cu scenă şi să-l iluminăm; în centrul localităţii am instalat simbolul satului – Mărul; tot cu ajutorul diasporei noastre din SUA satul beneficiază de un havuz instalat în centrul parcului din localitate...

Astfel, cu eforturi comune, centrul localităţii Mereni a ajuns un loc de atracţie şi agrement, unde se întâlnesc emoţiile, mândria, dragostea şi dorul de casă. În acelaşi context se înscriu şi alte activităţi, precum „Forumul oamenilor de succes băştinaşi din satul Mereni”, iar o dată la doi ani - Festivalul folcloric „Flori de măr în toamnă”, de care este responsabilă Casa de Cultură. Sigur, în toate aceste activităţi sunt antrenaţi şi elevii liceului nostru.

- Cunosc elevii din Mereni de ce liceul lor poartă numele lui Emil Nicula? Ce fac profesorii de la acest liceu ca elevii să cunoască trecutul localităţii şi pe cele mai reprezentative personalităţi din istoria satului?

- De pe vatra comunei Mereni şi-au luat zborul în lume feciori şi fiice care, activând în diferite domenii, au reuşit să se manifeste şi să atingă înalte performanţe profesionale la nivel naţional şi internaţional. Elevii cunosc că anume din 2009 liceul nostru poartă numele consăteanului Emil Nicula, personalitate marcantă, actor, dramaturg şi poet. Operele Dumnealui sunt studiate cu plăcere de către elevi. Pe lângă orele predate, profesorii noştri însoţesc numaidecât elevii la Muzeul de Istorie şi Etnografie din localitate, edificiul căruia are peste un secol, la Muzeul sub cerul liber dedicat Deportaţilor, la Casa Ţărănească. Elevii învaţă că patria este, în primul rând, locul unde te naşti, satul unde faci primii paşi în viaţă. Avem şi o carte despre satul nostru – Mereni. Monografia unui sat răzeşesc, autor Veceslav Stavilă. Este o datorie de onoare pentru noi, profesorii, să îndemnăm elevii să cunoască ceea ce ne este aproape şi drag – istoria satului natal, istoria înaintaşilor noştri care ne-a transmis din adâncuri de secole actuala moştenire spirituală.

- Dumneavoastră sunteţi şi unul dintre prietenii devotaţi ai revistei noastre. La Mereni, NATURA are foarte mulţi abonaţi. Cum am putea noi - redacţia, profesorii, dar şi elevii - să ne conjugăm mai bine eforturile pentru a promova dragostea faţă de mediul care ne înconjoară, dar şi faţă de ceea ce constituie spiritul nostru naţional?

- La început, eram doar o cititoare fidelă a revistei NATURA. Cu timpul, am îndrăgit-o atât de mult, încât am început s-o propun şi apropiaţilor mei. De mai multe ori am fost în topul abonărilor colective la NATURA, am fost apoi onorată să devin laureata acestei publicaţii pentru promovarea ei. Datorită acestui fapt, am îmbogăţit biblioteca liceului cu colecţia lui Jules Verne, colecţia National Geographic, Marea Enciclopedie Britanică în 16 volume ş.a. Elevii au beneficiat de întâlniri de suflet cu colaboratori şi prieteni ai revistei - Alecu Reniţă, Lilia Curchi, Eugen Statnic, Vasile Şoimaru ş.a. Chiar şi zilele trecute am intrat prin sediul redacţiei, unde am ridicat alte premii pentru discipolii mei.

Totuşi, consider că dragostea faţă de mediu începe cu cei şapte ani de acasă, care sunt foarte importanţi pentru fiecare. Acolo, în familie, ia naştere şi spiritul nostru naţional. La şcoală, acesta poate fi doar dezvoltat. De aceea cred că NATURA ar trebui să ajungă în fiecare familie, mai întâi. Apreciem ceea ce faceţi pentru noi, cititorii. Sunteţi o revistă de suflet care vine lunar în casele noastre şi ne face să privim cu optimism în viitor. Ar fi bine să ne susţinem unii pe alţii şi să ne unim eforturile, ca, împreună, să mergem mai încrezători spre atingerea scopurilor noastre comune.

Elevii noştri participă la diferite evenimente cu caracter ecologic. Dintre ele menţionez toate ediţiile la „Hai, Moldova!”, „Hai, Mereni!”, „Un arbore pentru dăinuirea noastră”, „Festivalul râului Bâc” (locul 2 la nivel naţional, 2013), „Ziua Pământului”, „Ora Planetei”, „Ziua Mondială a Apei” ş. a. În anii 2007-2016 am coordonat proiectele discipolilor mei pentru concursul naţional/internaţional „Energia şi mediul de trai” în cadrul proiectului SPARE. Datorită acestui proiect, elevii Andrei Lungu şi Daniela Postica au participat la un training ecologic în Armenia, iar Olga Frimu - la o tabără ecologică de vară „Clima, energia şi mediul înconjurător”, care a avut loc în Kazahstan în anul 2015. Mai bine de 10 ani am colaborat fructuos cu Centrul Republican „Gutta-Club”. Am coordonat participarea elevilor mei la mai multe ediţii ale Conferinţei republicane „Secolul XXI: natura, cultura şi viitorul omenirii”. De-a lungul anilor participăm la concursul naţional „Fii un artist al Dunării”. Împreună cu elevii am făcut o vizită de studiu la staţia de sortare „ABS Recycling” din Chişinău, unde am discutat problema deşeurilor şi gestionarea acestora. Menţionasem deja că în 2019 am participat în cadrul Campaniei naţionale de colectare a deşeurilor electronice şi am ocupat locul doi între cele 78 de instituţii participante. Am colectat două tone de deşeuri electronice, iar premiul a fost o livadă de aluni plantată în curtea liceului nostru. Noi periodic organizăm acţiuni de salubrizare a parcului din centrul satului şi a terenului adiacent liceului.

- Doamnă Zlotea, dacă aţi avea ocazia să vă întâlniţi azi cu ministrul Educaţiei, despre ce i-aţi vorbi, în primul rând, ca, întorcându-vă la şcoala din Mereni, colegii-profesori să vă întâmpine cu aplauze?

- De fiecare dată atunci când în fruntea ministerului nostru este numită o nouă persoană, trăim noi speranţe şi aşteptăm ca ele să devină realitate. Dacă aş intra azi la ministrul Educaţiei, i-aş spune, în primul rând, despre situaţia dramatică în care s-au pomenit profesorii, mai ales cei din zonele rurale. Cu regret, profesorul şi-a pierdut statutul de cândva, iar nevoia de bani îl face să fie mereu în goană după cât mai multe ore. Ne rotim ca într-un cerc vicios. La sate, calitatea procesului educaţional în şcoală este afectată şi de faptul că, pentru a-şi întreţine familia, profesorul se transformă în robul pământului şi al animalelor pe care le are pe lângă casă. Dar ştiu că şi profesorii de la oraş sunt în căutarea unor munci suplimentare atunci când au puţine ore. Dar nu numai şcoala este de vină pentru ceea ce se întâmplă în educaţia tinerelor generaţii, care manifestă tot mai frecvent o atitudine consumistă faţă de tot şi de toate. Pentru a repara aceste fisuri periculoase, trebuie să deschidem noi porţi de comunicare cu tânăra generaţie, să ne conectăm la schimbările din societate, din sistem, din localitate.

Ei, dar de aplaudat, colegii ar face-o doar dacă ar vedea că, odată cu mine, în liceul din Mereni, Anenii Noi intră şi ministrul Educaţiei, căci au ce-i spune şi au ce să-i arate...

Pentru NATURA,
Gheorghe BUDEANU

Scrisoarea lunii

Amintiri dureroase

Lilia CAZACU

Pe mătușa Violeta Țăruș am găsit-o acasă, stând în ușa casei, cu mâinile în poale, le frământă de emoție, zâmbește blând și parcă, parcă nu-și găsește cuvintele. Mi-e greu și mie s-o descos pentru că îmi pot doar imagina cât de greu trebuie să-i fie să răscolească prin amintiri. Casa curată, ograda măturată, multe flori și copaci, toate făcute cu dragoste de o bătrână de 90 de ani.

Anul 1941 a venit ca o urgie peste Basarabia. Într-o singură noapte s-au trezit bieții oameni ocupați, locuind într-o altă țară. Era într-o sâmbătă seara, rusul care locuia la ei în casă plecase la primărie.

- Măi Niculai, ia vezi că rusul și-a uitat catalogul acasă! Vezi că ne deportează, ne trimit departe de casă. Hai să ne uităm în el să vedem dacă suntem și noi pe listă!" Eram. Toți. Trebuia să ne ridice în noaptea dinspre duminică, adică a doua zi. N-am închis un ochi toată noaptea nici unul din noi. Marele nostru „noroc" a fost că în zorii zilei au început bombardamentele din România. O bombă a căzut chiar în spatele casei noastre.

Buimaci, rușii s-au urcat pe cai, așa cum erau îmbrăcați și s-au retras. Cum bombardamentele erau tot mai intense, lumea a fost evacuată în satele mai îndepărtate. Tata ne-a urcat în căruță pe toți și ne-am dus la Baimaclia, peste deal. Au stat acolo aproximativ 2 luni. „Erau avioane peste tot, cerul roia ca un roi de albine de atâtea avioane. Și încet, încet s-a mutat totul spre Moscova. Când ne-am întors acasă, tot drumul de la Baimaclia la Țiganca era plin cu oameni morți. Călcau caii și căruțele peste trupuri negre, în putrefacție, era un tablou greu de suportat!", povestește mătușa Violeta, cu ochii aproape jucând în lacrimi. E copleșită și îi tremură ușor mâinile de emoții.

„În căruță eram noi, 8 frați și părinții. Stăteam în căruță cu ochii acoperiți, nu ne puteam uita la cadavre. A fost o luptă mare, au fost mii de soldați morți. Erau peste tot și dacă închid ochii, îi văd și acum", spune bătrâna cu vocea tremurândă.

Casele de pe strada unde locuia familia ei erau în mare parte distruse de la bombardamente. În spatele casei lor este o râpă, este și acum. Acolo au început sătenii să adune cadavrele de pe ulițele satului. Îi cărau cu căruțele, cu caii, pe tărgi improvizate sau pe brațe. „Români erau mulți tare. Eram curioși ne uitam peste gard la oameni și țin minte că un soldat român era rănit grav, era încă în viață și l-au pus pe marginea râpei și sufla bietul greu și doar gemea. A murit. Am văzut atâta moarte cu ochii mei, atâta suferință! Am trăit suferința tuturor mamelor care nu și-au mai revăzut băieții, poate au murit și ele neștiind unde-s ei îngropați. Aveam 8 ani. Eram un copil!"

După ce s-a terminat războiul, au mai trecut mulți ani, cineva a vrut să cumpere de la primărie râpa din spatele casei mătușii Violeta. Voia să crească acolo oi și vaci. Și n-a suportat nici ea, nici ceilalți oameni de pe stradă să vadă pângărit acel loc sfânt unde și-au găsit mormânt atâția mii de soldați. Au făcut o petiție la primărie pentru a îngrădi locul pentru a nu mai fi la dispoziția tuturor. Apoi, din pensia ei minusculă, mătușa Violeta Țăruș a făcut un mic monument în memoria soldaților români îngropați în râpa din spatele casei ei. Un mic loc unde adesea merge și se gândește la toată moartea pe care a văzut-o copilă fiind. Un loc unde se roagă de multe ori pentru sufletele tinere care au murit nedrept, înainte de vreme, în pământ străin, departe de casele și familiile lor. A pus copaci și flori, a îngrădit locul, iar acum, la cei 90 de ani ai ei, are grijă de micul cimitir unde-i plânge încă pe ostașii români. „Tuturor le place, toți se miră că e frumos, dar nimeni nu vine să dea o mână de ajutor. Iaca sunt deja 20 de ani de când l-am făcut".

„De m-aș întâlni cu mamele lor, cu soțiile lor, le-aș povesti cum a fost. Că n-au murit totuși ca niște câini, putrezind în mijlocul drumului. Dar ce durere! Ce durere! După ce s-a terminat războiul, a venit o fanfară din România și au dezgropat o parte din trupurile deja putrezite, le-au pus oasele goale în niște lăzi mari și le-au dus de aici cu onoruri militare".

S-a măritat acolo în sat și a locuit toată viața în casa părinților ei. Și toată viața a avut în fața ochilor imaginile pe care le vedea fetița de 8 ani, uitându-se peste gardul dărăpănat de bombardamente. „Poate am avut noroc totuși? Că n-am fost deportați. O verișoară de-a mea de la Taraclia a fost deportată cu toată familia în Siberia și au tăiat copaci prin omăt până la brâu ani de zile, ani de zile! I-au dus ca pe vite, în vagoane murdare, pentru animale, fără apă, fără mâncare. I-au luat din casă așa cum erau îmbrăcați și taică-său s-a urcat pe o scară să ia măcar niște fasole din pod, să-și hrănească copiii. Și l-au tras jos, l-au lovit cu pușca în cap și așa rănit și flămânzi au fost duși", își amintește mătușa Violeta cum plângea împreună cu verișoara când își povesteau una alteia necazurile.

„Eu cred tare mult în Dumnezeu! El mi-a dat forță să trec prin război, prin foamete, prin urgia și moartea pe care a adus-o războiul și rușii. Numai Dumnezeu mi-a dat putere, numai credința m-a făcut să fiu tare. Aveam 8 ani când au venit rușii, am făcut 2 clase la români și restul la ruși. Dar vreau unire! Noi suntem români și vreau unire. Mama mea era bulgăroaică, dar eu am trăit o viață pe pământul acesta și sunt și mă simt româncă!"

În ogradă sunt două case, una mai nouă și casa părintească păstrată aproape așa cum a fost odinioară. A descuiat casa mare și de pe pereți ne urmăresc portretele vechi ale părinților, dar și mătușa Violeta mireasă, îmbrăcată în alb, frumoasă și tânără. Pe o masă portretul iubitei ei nepoate care a murit mult prea tânără. A păstrat casa părintească în ograda în care a crescut și ea. Cei 4 copii cu care se mândrește tare și-au luat zborul tot din această curte.

Elevii Centrului de Excelență în Energie și Electronică din Chișinău

Au învățat cum să recicleze corect deșeurile

În prezent, studiile ne arată că atât la nivel global, cât și regional, problema deșeurilor este din ce în ce mai mare. Deșeurile electronice, în special, devin o problemă urgentă de mediu. Gestionarea neadecvată a acestora contribuie la agravarea schimbărilor climatice și la poluarea atmosferică, afectând direct sau indirect numeroase ecosisteme și specii. Astfel, pentru a preveni problemele de mediu și pierderile economice, sunt necesare măsuri și acțiuni de gestionare a deșeurilor, în așa fel încât acestea să se transforme într-o resursă.

Pentru a ajuta elevii să înțeleagă mai bine problema deșeurilor de echipamente electrice și electronice (DEEE), am demarat un proiect educațional cu genericul **„Reciclăm DEEE pentru un mediu sustenabil".** Inițiativa s-a desfășurat în cadrul Campaniei naționale „Moldova reciclează DEEE-uri", care a avut loc în perioada 14 octombrie – 14 noiembrie 2021. Prima zi de începere a campaniei, 14 octombrie, este chiar Ziua internațională a deșeurilor de echipamente electrice și electronice.

Scopul proiectului educațional „Reciclăm DEEE pentru un mediu sustenabil" a fost de a educa un comportament eco-responsabil la elevi, demonstrând responsabilitate și respect față de natură și societatea umană prin prisma formării competențelor/atitudinilor moral-civice la disciplina Geografie. Au fost trasate și o serie de obiective de atins prin intermediul acestui proiect: conștientizarea importanței reciclării corecte a DEEE și însușirea unor deprinderi în spiritul protecției mediului; dezvoltarea spiritului ecologic prin participarea efectivă la colectarea separată a DEEE; creșterea ponderii colectării deșeurilor de echipamente electrice și electronice și asigurarea valorificării finale a acestora; reducerea cantităților de deșeuri de echipamente electrice și electronice depozitate la gropile de gunoi; creșterea numărului populației informată și motivată să gestioneze responsabil și corect DEEE-urile în gospodărie și la locul de muncă.

După instalarea boxelor, elevii aduc deșeurile electrice de acasă

În cadrul proiectului elevii au studiat mai multe tipuri de surse de deșeuri și au identificat realitățile cauză-efect privind problema gestionării acestora. Totodată, ei au explorat realitățile geografice naturale privind problemele ecologice la nivel local, regional și global, și au oferit sugestii de elaborare și promovare a măsurilor eco-responsabile pentru un management durabil al deșeurilor.

Am desfășurat ateliere de discuții în cadrul cărora s-au dezbătut problemele ecologice și impactul asupra mediului și societății umane. Pe durata proiectului, au fost utilizate o serie de strategii didactice: lectura informațiilor, discuție ghidată, analiza, comparația, lucru individual/de grup, feedback, surse geografice (grafice, cartografice), internet, platforme educaționale (Google classroom, zoom, facebook, canva.com), etc.

Elevii participanți au promovat mesaje și îndemnuri de a gestiona corect deșeurile prin intermediul pliantelor informative. La final, în ultima săptămână a proiectului, în incinta Centrului de Excelență în Energie și Electronică din Chișinău s-a desfășurat o campanie intitulată „CEEE colectează corect DEEE".

În concluzie, deși procesul de producere al deșeurilor nu poate fi oprit în totalitate, fiecare dintre noi poate avea un impact pozitiv dacă aduce o schimbare individual și promovează comportament responsabil față de mediu. Educarea populației în spirit ecologic este o șansă de ameliorare și combatere a problemelor de mediu.

Ecaterina DOROȘCHEVICI, prof. geografie, gr.did.I, IP CEEE

PASTILA AMARĂ

Văleu! Săriți, oameni buni!

Ionel CĂPIȚĂ

Veniți că-s gata! Nu mă lăsați! Mă prăpădesc! Vremurile bune m-au strâns la perete! Oameni buni, mă sufoc! Nu mi-ajunge aer! De-atâta bine, nu pot răsufla! Auziți-mă, vă rog! Încă mă zbat, încă n-am murit!... Cât mai pot da din coate, mă frământ s-o rup într-o parte, în alta, dar cum, oameni buni? Vă rog! Pe unde s-o apuc? Prin coclauri? Nu? Dar pe unde? S-o croiesc pe „drumuri bune?" Și unde-s ele? Da-da, cunosc, le-au pornit cei cu democrația în băț, dar s-au oprit. De ce? Cum se vede, s-au temut! De cine, lume? De drumuri bune! Cum așa, de drumuri bune să te ferești? Nu-i o taină! Doar pe drumuri bune, lumea, de rău, ar fugi, care și încotro, de le-ar scăpăra tălpile! Zi că nu? Cu drumuri bune… de mult ar fi rămas pustie răspublica noastră Molotova. Și-acum, ce facem? Nu cumva n-o să mai avem drumuri bune, cât pururea? Sau poate ar fi mai bine de noi să nu pierdem speranța, acum și niciodată, să nu ne mai zborșim, ce ziceți? O să avem, neapărat o să avem drumuri bune – da-da! la Paștele Calului, când s'a da Bălaia-n scrânciob!

Vai-vai-vai! cu ce-am păcătuit? Da' nu cumva banii ceea pentru drumuri, și nu numai, s-au dus pe gura lupului, cu principii și valori, nași, filipi, fini canduți, mafioți democrați și cumetri nesăturați? Nu? Vreți să spuneți că nu numai pe gura lupului s-au dus, da' și a șorului, și a dodonului și a platonului?... După cum șuieră vântul pe la noi, ar trebui să înțeleg că nu doar banii pentru drumuri, da și celelalte miliarde, furate din bănci, le-au dus haita, să nu mai vină? Ziceți să nu ne facem griji? Chiar așa! Păi, ce griji să ne mai facem când în haznaua statului bate vântul? Să ne facem griji că nu au ce fura din gros hulpavii hoțomani? Mai bine, știți ce? Haideți mai bine să ne bucurăm că, în sfârșit! am ajuns și noi la vremuri bune! Evrica! Amu-i amu! Doar atât de mult ne-am dorit, am visat aceste vremuri?! În sfârșit! O mană cerească s-a prăvălit peste noi: Vremuri Bune! Oameni Buni! Ce mai? În pas cu Viața! Adauge, Doamne! Ne-a pălit norocul, ca pe puiul cel chior grăuntele-n gură! Nici nu te-ajunge capul cui să mulțumești?! Haide, totuși, să ne mulțumim nouă, celor mulți de pretutindeni – că am știut ce vrem și am știut când, ce și pe cine să votăm. Recunoștință și slavă nouă, felicitări! Așa cum ne pricepem să ne-o facem cu mâinile noastre, nu ne-o mai poate face nimeni! Bravo nouă! În sfârșit avem ceea ce meritățm! Am ales pe capul nostru doar oameni buni pentru vremuri bune! Un vis împlinit, mai ales al lor – al oamenilor buni în vremuri bune, pentru dânșii! Doar așa! Tot ce a mai rămas bun, după pârjolul oamenilor răi, aleși tot de noi, acum, ca niciodată, să nu le scape din vedere oamenilor buni. Vremurile-s prielnice, vremuri bune, pentru unii, ce mai? Ducă-se cu noaptea vremurile rele, ce s-au tot perindat, cu oamenii răi, care au făcut atâta rău pentru neamul său, prădându-l, sărăcindu-l, ca să se prăpădească de răul răilor. Ferice de oamenii buni, care nu uită să le fie lor bine! Doar așa! În locul celor răi, la treuca lăsată, să se împăneze bine oamenii buni, dar, cu siguranță, nu toți, ci numai acei din vârful piramidei. Să ne rugăm, deci, ca să le fie cât mai bine lor, și noi să ne bucurăm de-o viață nouă – ca dracu-n spini! Nu cumva, ferit-a Sfântul, care cumva să nu se bucure de binele aleșilor stataliști, pe care i-am aburcat în spatele nostru să ne fericească. Păzea! Să le batem în palme, pentru că nu mai vor ceea ce nu le place. Uite-așa! Cui le prieste să le tulburi liniștea și pacea cu dangătul Reîntregirii Neamului și Țării? Clar, ce-i de înțeles? Numai nu oamenilor buni antiunioniști, instalați în fotolii moi sus-puse, care deîndată se vor prăbuși de-a valma cu toți cocoțații, buni pentru dânșii. Atâta le trebuie?! Ducă-se pe apa sâmbetei nenorocirea lor! A noastră nenorocire? Cui îi pasă de ea? Doar unul Dumnezeu e bun cu fiecare dintre noi și are grijă să ne miluiască și să ne ofere alte vremuri bune, care să ne lipească drăguț de sânul Mamei, România.

P.S. Fără doar și poate, Dumnezeu lucrează prin oameni. Te mai pui? Printr-un miracol, s-ar putea, cu acești oameni buni, aleși de noi, să fie înfăptuit Idealul nostru Sfânt – ReUnirea Neamului și Țării! Auzi-ne, Doamne!

I.C.

Colegiul redacțional:
Alecu Reniță (redactor-șef), Lilia Curchi, Paraschiva Mămăligă (secretar), Petru Pascaru (designer), Ionel Căpiță, Gheorghe Budeanu, Silvia Ursul, Aurelian Silvestru, Sorenela Reniță, Dinu Rusu, Sânziana Pop (săptămânalul „Formula AS"), Eugen Statnic (Germania), Cristian Lascu („National Geographic" România), Mihai Ogrinji („România Pitorească"), Grigore Tinică, profesor, doctor (Iași), Dan Hazaparu (FDDR), Elena Scobioală, Ioana Bobână.

NATURA

Orice articol publicat în revista „NATURA" reflectă punctul de vedere al semnatarului și poate să nu coincidă cu cel al redacției.

Adresa redacției: str. S. Lazo, nr.13, or. Chișinău, 2004, Moldova tel./fax: 23-71-49 E-mail: natura@natura.md Pagina WEB: http//www.natura.md Facebook.com/Natura.md

Tipar: Editura „Universul" Tiraj: 4000 ex. Comanda: 757

Materialele marcate cu semnul P au fost achitate ca publicitate.

Oraşul pe note de vals

Viena, o capitală rafinată

Text şi foto: Sorenela RENIȚĂ

Undeva, într-un dulap, câteva cutii obișnuite adăpostesc niște obiecte mici și, aparent, la fel de comune precum casele lor de carton. Din când în când, însă, odată cu reapariția unor amintiri ce le atribuie semnificație acelor lucruri, ele devin…magice, creează forfotă și se zbat până nu le scoți la lumină. Zilele trecute mi s-a perindat prin fața ochilor o știre care includea fotografii dintr-un aeroport și, pe nesimțite, m-am trezit întrebându-mă când și unde a fost primul meu zbor. Eram aproape sigură de răspuns, dar îmi trebuia, totuși, o confirmare, fiindcă trecuseră ani buni de atunci. În acel moment, cutiile au început să se cutremure și nu s-au lăsat îmblânzite, până nu le-am deschis. Acolo mă așteptau, printre altele, un ambalaj de ciocolate Mozartkugel, o piesă de puzzle cât întreaga palmă, pe care fusese desenat un segment din policroma clădire proiectată de artistul Friedensreich Hundertwasser și un vechi jurnal între paginile căruia, pusesem drept semn de carte la fila cuvenită acestei experiențe, primul bilet de avion (2006).

Să ne lăsăm mai departe gândurile purtate înspre…Viena, o capitală elegantă, rafinată, istorică, prin venele căreia curge seva culturii, dar și unduirile melodice ale unui fluviu pitoresc foarte drag nouă – Dunărea albastră, unduiri pe care compozitorul austriac Johann Strauss fiul le-a trăit și transpus în note de vals devenite emblematice. Grandoarea acestei neobosite ape ce străbate zece state europene poate fi admirată de la înălțimea de peste 150 m, din turnul de observație care-i poartă numele – Donauturm (~252 m). Chiar și la circa 65 de m, panorama ce se deschide din vagoanele Roții Uriașe (1897), unul dintre simbolurile orașului, nu e mai puțin spectaculoasă. Aceeași apreciere poate fi făcută și la adresa parcului de distracții unde se află Marea Roată – Prater. Aici e locul în care dacă visai cândva să devii Super(wo)man, poți s-o faci timp de câteva minute. Dacă nu ai probleme cardiace, urcă în Volare și vei înțelege la ce mă refer.

Să ne deplasăm, în continuare, mai în „adâncul” acestei metropole, adică în zona centrală, către unul dintre monumentele arhitecturale gotice care definește orizontul vienez – Catedrala Sfântul Ștefan. Acoperișul cu cele aproximativ 230.000 de țigle multicolore și mozaicurile vulturilor bicefali bucură privirile trecătorilor, iar sunetul orgii ce se răsfrânge afară ne ademenește în interiorul domului care se dovedește a fi la fel de impunător.

Mergând pe jos minimum 900 de metri în direcția sud-vest, ne apare în cale…un șirag de perle rare – spații verzi ca Volksgarten, Heldenplatz, Burggarten împreună cu sera Art Nouveau, unde se găsește Casa Fluturilor și clădiri remarcabile precum cele ale Curții de la Viena/ complexului Hofburg. Dintre acestea, menționăm Biblioteca Națională a Austriei, între rafturile căreia îți dai seama că singura limbă pe care o mai cunoști în acel moment e…tăcerea. La Muzeul Albertina, chiar dacă nu vei gusta „Sărutul” lui Klimt, deși o poți face la Belvedere, te vei delecta cu opere de o inestimabilă valoare ale lui Monet, Degas, Renoir, Picasso, Dürer și, în premieră pentru Austria, până în ianuarie 2022 – Modigliani. Multe dintre picturile lui îți vor atrage atenția prin ochii lipsiți de pupile, goi sau, poate că, de fapt, plini de conținut, introspectivi, ilustrând niște ferestre către cosmosul nostru lăuntric. „Când îți voi cunoaște sufletul, îți voi picta ochii.”, zicea Modigliani. La nici un kilometru de Albertina se află și Muzeul de Istorie a Artei, de asemenea, bogat în lucrări prețioase. Pentru că am explorat, însă, o galerie, decidem să diversificăm programul, vizitând geamănul său arhitectonic, construcții în oglindă – Muzeul de Istorie a Naturii. Astfel, ne-mbarcăm într-o călătorie fascinantă și interactivă de cunoaștere profundă a mediului înconjurător. Exponatele, peste 30 de milioane la număr, de la minerale, meteoriți până la girafe, elefanți, lei ori chiar rămășițele unor animale preistorice sunt atât de bine clasificate, organizate și marcante, încât, pur și simplu, vei tot dori să revii în acest spațiu al învățării.

Deși ne distanțăm treptat de complexul Hofburg, oriunde am merge, parcă tot suntem însoțiți de amprenta acestuia. Străzile par

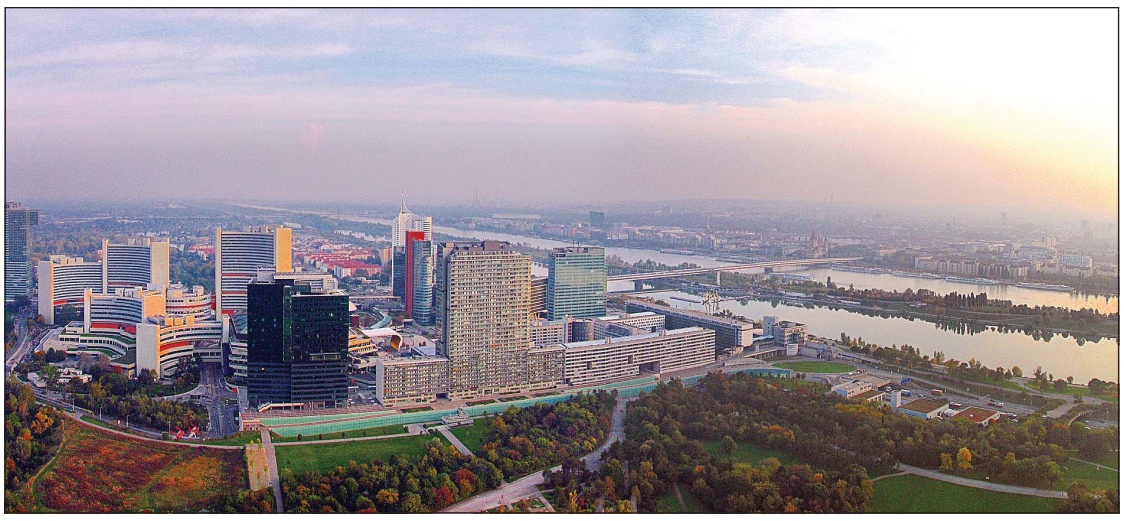

să aibă…o viață a lor, o atmosferă aparte, atât de bogată în finețea detaliilor, încât ai impresia că te plimbi mereu pe coridoarele și prin sălile de baluri ale unui imens palat în aer liber, un oraș-palat ridicat și decorat de către cercul celor mai iscusiți meșteri ai lumii și timpurilor. Dacă vi se pare o exagerare, vă rog să discutați cu Viena și veți vedea pe pielea voastră cât de înzestrată e cu un talent natural de a convinge. N-a fost în zadar, totuși, inimă de imperii și arena de negocieri a diplomaților, în prezent continuând să fie sediul unor însemnate organizații internaționale.

Apropo de reședințe aristocratice, ne-ndepărtăm un pic de miezul capitalei, pentru a rătăci pe culoarele și camerele fabulosului fost palat de vară a Habsburgilor – Schönbrunn, inclus împreună cu legendarele sale grădini în patrimoniul UNESCO începând cu anul 1996. Mai degrabă plutind sau valsând decât mergând, ne minunăm de măreția interioară a edificiului cu elemente uneori mai solemne, alteori mai „jucăușe”, așa cum este în „firea” expresivului rococo, iar mobilierul cochet de epocă, pur și simplu, ne vrăjește. Aleile cu arbori, arbuștii, decorațiile florale, fântânile arteziene, statuile din curtea împărătească te-nvăluie și ele definitiv în povestea locului.

Ne-ntâlnim cu un labirint. Pornim pe drumurile sale încurcate nu înainte, însă, de a lăsa un fir al Ariadnei în urma noastră, ca să ne găsim, peste ani, calea înapoi spre Viena.

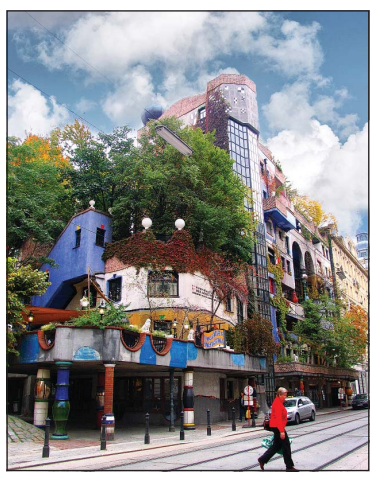

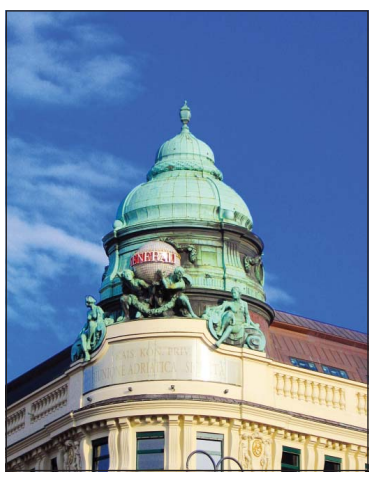

Continuă abonarea la NATURA - 2022!

Te poți abona de acasă - folosind un telefon mobil, calculator sau de la orice oficiu poștal din R.Moldova. Prețul a rămas același – 72 de lei un abonament anual pentru persoanele fizice și 144 de lei un abonament anual pentru persoanele juridice.

Ecologia – o șansă pentru mileniul trei
NATURA
Publicație de ecologie, turism și cultură
Abonează-te acum!

Indice de abonare:
PM 67805 (pers. fizice) – 6 lei/lună
PM 67804 (pers. jurid.) – 12 lei/lună
Abonarea on-line este disponibilă la adresa: www.natura.md/abonare

ISSN 1857-2677 01121
9 771857 267700